

Interkulturní komunikace a vietnamská menšina ve Zlínském kraji

Ludmila Fotterová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ludmila Fotterová**
Osobní číslo: **H11053**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Sociální pedagogika**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Interkulturní komunikace a vietnamská menšina ve Zlínském kraji**

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti interkulturní komunikace a postavení Vietnamců v České republice.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvalitativního výzkumu ve formě polostrukturovaného rozhovoru.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah bakalářské práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

MORGENSTERNOVÁ Monika, Lenka **ŠULOVÁ** a Lucie **SCHÖLL**. Bilingvismus a interkulturní komunikace. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011. ISBN 978-80-7357-678-3.
PRŮCHA, Jan. Interkulturní psychologie: Sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů. Praha: Portál, 2004, ISBN 80-7178-885-6.
PRŮCHA, Jan. Interkulturní komunikace. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3069-1.
ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.
ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára **ŠEĐOVÁ**. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-313-0.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Eva Šalenová
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce:

27. ledna 2014

Termín odevzdání bakalářské práce:

2. května 2014

Ve Zlíně dne 27. ledna 2014

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

L.S.

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 29.4.2011

.....
Ludmila Feknerová

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevyjádřeně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce se zabývá problematikou interkulturní komunikace vietnamské menšiny Zlínského kraje ve vztahu k majoritní české společnosti. Zaměřuje se na poznání vietnamského etnika, jeho kulturních specifik, vyjasnění termínu interkulturní komunikace a způsobu jejího využití v každodenní praxi. Cílem kvalitativního výzkumu bylo na základě výsledků šetření zmapovat přístup příslušníků vietnamské menšiny Zlínského kraje k interkulturní komunikaci, adaptaci na odlišné kulturní prostředí a zjistit faktory, které ji ovlivňují. V návaznosti na to navrhnout doporučení k jejímu zkvalitňování.

Klíčová slova: interkulturní komunikace, interkulturní mediace, interkulturní psychologie, komunikace, komunikační bariéry, kultura

ABSTRACT

The bachelor thesis deals with the issue of intercultural communication of the Vietnamese minority in the Zlín region with relation to the majority in the Czech society. It focuses on the cognition of the Vietnamese ethnic group, its cultural specifics, the clarification of the term intercultural communication and the ways of its application in everyday practice. The aim of the qualitative research is to survey the attitude of the members of the Vietnamese minority towards intercultural communication, the adaptation to a different cultural environment as well as discover by what factors it is influenced. Subsequently the recommendations towards the enhancement of intercultural communication are proposed.

Keywords: intercultural communication, intercultural mediation, intercultural psychology, communication, communication barriers, culture

Děkuji paní Mgr. Evě Šalenové, za odborné vedení a rady při zpracování mé bakalářské práce.

Poděkování patří i panu Bc. Bernardu Šulákovi, vedoucímu Centra pro integraci cizinců ve Zlíně, za umožnění realizace výzkumu a všem respondentům, kteří se tohoto výzkumu účastnili.

Poděkování náleží také mým dětem a mé rodině za nekončící podporu během mého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Motto:

„To nejdůležitější v komunikaci je slyšet to, co nebylo řečeno.“

(P. F. Drucker)

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 VIETNAMSKÉ ETNIKUM V ČR	14
1.1 VIETNAM.....	16
1.2 VYBRANÁ KULTURNÍ SPECIFIKA VIETNAMCŮ	18
1.3 AKTUÁLNÍ POSTAVENÍ A ŽIVOT VIETNAMCŮ V ČR	19
1.3.1 Rodina a děti	21
1.3.2 Uplatnění na trhu práce	22
2 INTERKULTURNÍ KOMUNIKACE	23
2.1 INTERKULTURNÍ KOMUNIKACE V HISTORICKÉM KONTEXTU	25
2.2 KULTURA A KOMUNIKACE JAKO STĚŽENÍ POJMY	26
2.3 KOMUNIKAČNÍ CHOVÁNÍ A JAZYK V IK.....	28
2.3.1 Komunikační chování	29
2.3.2 Jazyk v interkulturní komunikaci.....	30
2.4 INTERKULTURNÍ KOMPETENCE	31
2.5 BARIÉRY V INTERKULTURNÍ KOMUNIKACI	33
2.6 PSYCHOLOGIE V INTERKULTURNÍ KOMUNIKACI	36
3 INTERKULTURNÍ KOMUNIKACE V PRAXI	39
3.1 CENTRUM NA PODPORU INTEGRACE CIZINCŮ VE ZLÍNSKÉM KRAJI	39
3.2 INTERKULTURNÍ MEDIACE	40
II PRAKTICKÁ ČÁST	41
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	42
4.1 CÍL VÝZKUMU A VÝZKUMNÝ PROBLÉM	42
4.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	43
4.3 STRATEGIE VÝZKUMU	44
4.4 METODA SBĚRU DAT	45
4.5 VÝZKUMNÝ SOUBOR	45
4.6 REALIZACE VÝZKUMU	46
5 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT	48
5.1 KAZUISTIKY	48
5.1.1 Kazuistika – Respondentka (R1).....	49
5.1.2 Kazuistika – Respondentka (R2).....	53
5.1.3 Kazuistika – Respondentka (R3).....	55
5.1.4 Kazuistika – Respondentka (R4).....	57
5.1.5 Kazuistika – Respondentka (R5).....	59
5.2 ANALÝZA ROZHovorŮ	60
6 SHRnutí VÝZKUMU	70
7 DOPORUČENÍ	75
ZÁVĚR	76
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	78
INTERNETOVÉ ZDROJE	81

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	83
SEZNAM TABULEK.....	84
SEZNAM PŘÍLOH.....	85

ÚVOD

S proměnou moderní společnosti nabývá pojem *interkulturní komunikace* (*intercultural communication*) stále většího významu. V důsledku celosvětové globalizace upouští jednotlivé národy od izolace. Vzniká tak prostor pro neustálý rozvoj a udržování vzájemných vztahů a komunikaci odlišných kultur a národů. Ani Česká republika (dále jen ČR) v tomto trendu není výjimkou a proměňuje se z relativně uzavřené společnosti na otevřenou a pluralitní. Tuto skutečnost potvrzují každoročně údaje Českého statistického úřadu (dále jen ČSÚ) o pobytu cizinců na území ČR. Na základě těchto údajů pobývalo k 31. 12. 2011 na území ČR 434 153 cizinců, z toho 58 205 vietnamského státního občanství. Přímou ve Zlínském kraji našlo k 31. 12. 2011 nový domov 841 osob vietnamského státního občanství (ČSÚ, 2012, s. 32 - 39). Z výše uvedeného vyplývá, že počet cizinců v ČR není nijak zanedbatelný. Velká část těchto osob se zapojuje do pracovního i společenského života, kde se potřeba efektivní komunikace stává nezbytnou.

Na počátku práce bychom rádi vyjasnili terminologii vztahující se k vybranému tématu, jelikož i v odborné literatuře panuje určitá rozdílnost při užití termínů *multikulturní* versus *interkulturní*. Rozdíl v těchto termínech můžeme spatřovat v tom, že „multikulturní“ vyjadřuje koexistenci několika kultur mezi sebou. Na rozdíl tomu termín „interkulturní“ pochází z lat. *inter* a to znamená *mezi*, zahrnuje tedy vzájemnost, výměnu dialogu, spolupráci odlišných sociokulturních skupin.

Průcha (2010, s. 16) uvádí *interkulturní komunikaci* ve spojení s odlišnostmi kultur nejen na základě jazykovém, ale i kulturním. To znamená, že se týkají hodnotových systémů, mentality a jiných důležitých rysů komunikujících partnerů. Naproti tomu další autoři, Kolman (2001, 2007 cit. podle Průcha) nebo Lehmanová (1999, s. 21), dávají přednost termínu *mezikulturní komunikace*. Ale jak Průcha (2010, s. 17) dále uvádí, jedná se v podstatě o definice totožné. Souhlasíme s autorem, že v současnosti je již relativně ustálený termín *interkulturní komunikace*, který se pojí i s dalšími termíny vztahujícími se k problematice interkulturní komunikace. Jedná se především o interkulturní kompetenci či psychologii. Z tohoto důvodu se i v naší práci přikláníme k tomuto názoru a užíváme termín *interkulturní komunikace*.

Na základě naší pracovní angažovanosti se setkáváme s příslušníky různých etnických skupin. Mezi nejpočetnější patří příslušníci vietnamského etnika (dále jen Vietnamci). Je zřejmé, že komunikace s touto menšinou je ovlivněna rozdílností jazyka i kultury, které

jsou zcela odlišné od kultury v naší zemi. Obecně můžeme konstatovat, že přístup cizinců ke komunikaci je rozdílný. Tento přístup, jak uvádí Průcha (2010, s. 16), se odvíjí od způsobu celkové adaptace jednotlivců v rámci majoritní společnosti. Na způsobu adaptace se v rámci cizí společnosti podílí několik faktorů zahrnující např. znalost cizího, v tomto případě českého jazyka, ale také ochotě poznávat a adaptovat se na české kulturní prostředí. Domníváme se, že tato „ochota poznávat“ se odráží na osobním přístupu, vlastní zodpovědnosti a potřebě komunikace v rámci majoritní společnosti. Z tohoto důvodu jsme si stanovili jako cíl této práce konkrétně zmapovat přístup, způsob komunikace a adaptace na kulturní život příslušníků vietnamského etnika v rámci majoritní společnosti Zlínského kraje.

Bakalářská práce se v teoretické části zaměřuje na bližší identifikaci vietnamské menšiny z důvodu uvědomění si kulturní odlišnosti asijské kultury od kultury evropské. Dále se zaměřujeme na aktuální témata, která vyjadřují postavení Vietnamců žijících v České republice. Pozornost je věnována především rodině a uplatnění na trhu práce.

Druhá kapitola definuje pojem interkulturní komunikace a pojmů s tím souvisejících. Třetí kapitola pak poskytuje náhled a využití interkulturní komunikace v praxi se zaměřením na Centrum pro integraci cizinců ve Zlíně a následně na projekt zahrnující vznikající profesi *interkulturní mediace*.

Praktická část práce obsahuje průběh a výsledky výzkumu, který zjišťoval přístupy a způsoby komunikace a s tím související adaptaci na české kulturní prostředí vietnamské menšiny Zlínského kraje v každodenním životě.

Problematikou interkulturní komunikace se u nás zabývá a popisuje např. prof. PhDr. Jan Průcha, DrSc. (2010, 2004), PhDr. Monika Morgensternová, Ph. D. (2011) nebo Doc. PhDr. Alena Jaklová, CSc. Studium vietnamského etnika se v ČR v rámci adaptace a komunikace v majoritní společnosti věnuje etnolog PhDr. Stanislav Brouček, CSc. nebo také lektor a metodik českého jazyka pro Vietnamce a metodik interkulturního vzdělávání Mgr. Jiří Kocourek.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VIETNAMSKÉ ETNIKUM V ČR

Pro pochopení současné existence Vietnamců v České republice je důležité seznámit se s historií vietnamské imigrace do českých zemí. (Brouček, 2005)

Imigranti z Vietnamu přicházeli na území dnešní ČR v několika vlnách na základě mezinárodních dohod mezi oběma zeměmi. Tyto dohody měly vědecko-technickou, hospodářskou a kulturní povahu. Vietnamští občané byli systematicky vysíláni do Československa s cílem získat profesní zkušenosti ve strategických oborech. Takto nabyté poznatky a dovednosti měli dále zúročit při rozvoji své rodné vlasti. Výběr osob, jimž byl povolen odjezd do Československa, se uskutečňoval velmi pečlivě. Šanci dostali především skuteční premianti, potomci bojovníků za vlast, a nebo děti a příbuzní tehdejších funkcionářů.

Všichni vybraní procházeli „předodjezdovým“ školením, kde se seznámili s českým jazykem. Prostřednictvím těchto školení, která probíhala ještě ve Vietnamu, získávali Vietnamci stále více informací o životě v Československu. (Martinková a Pechová, 2011, s. 211)

V letech 1950 - 1989 přicházely na naše území desítky studentů se zaměřením ekonomického a technického směru, kteří zde byli pod přísným dohledem vietnamského velvyslanectví. (Müllerová, 1998, s. 83)

V roce 1956 bylo přijato několik jednotlivců a jedno sto vietnamských dětí postižených válkou. Děti byly umístěny v Chrastavě u Liberce. K jejich adaptaci docházelo velmi pomalu a to ze dvou důvodů. Žily ve svém vietnamském kolektivu v přítomnosti tří vietnamských učitelů. Některé z těchto dětí následně zvolily Československo jako svůj nový domov a rozhodly se zde zůstat a založit vlastní rodiny. (Brouček, 2003, s. 15)

Od konce 50. let byli tedy vietnamští občané školeni i v oborech strojírenství a v textilním, potravinářském a obuvnickém průmyslu. (Müllerová, 1998, s. 83; Brouček, 2005, s. 15)

Největší nárůst přichozích Vietnamců byl v letech 1975 – 1983, kdy Československo souhlasilo s odbornou přípravou a zvyšováním kvalifikace vietnamských občanů na náklady výnosů z jejich vlastní práce. Jednalo se o průmyslové obory: strojírenství, chemie, hutnictví, sklářství, papírenství, dřevařství a stavebnictví. (Müllerová, 1998, s. 83)

V roce 1981 bylo evidováno v ČSSR asi 30 000 – 35 000 vietnamských občanů. Z toho počtu pracovaly dvě třetiny v dělnických profesích. Příprava na tak velký počet přistěho-

valců vyžadovala konkrétní opatření. A to především z hlediska ubytování a umístění těchto občanů do konkrétních podniků. Velkým problémem představovalo rovněž zajištění učeben pro soustředěnou a pravidelnou výuku češtiny. Na výuku českého jazyka byli najímáni učitelé v penzi. (Brouček, 2003, s. 10 - 12)

Za období s relativně nejlepší organizací vietnamské emigrace je považováno období v 80. letech, kdy docházelo ke snaze vybírat a využít učně dle aktuální potřeby jednotlivých provincií a podniků. Ve druhé polovině 80. let dochází k situaci, kdy Československo stále více využívá Vietnamce v neatraktivních pracovních oborech, jako je pásová výroba a práce ve fabrikách (Svit – Zlín, Fruta – Horní Počernice). Tady začíná pro Vietnamce možnost migrace za úplatu. (Martínková a Pechová, 2011, s. 212)

V roce 1985 došlo k dohodě o postupném snižování vietnamských občanů v Československu. (Kocourek, ©2008)

V letech 1990 – 1991 vláda poskytla 14 milionů dolarů na výplatu odstupného pro Vietnamce, kteří měli sjednány kontrakty na pracovní pobyty a kterým závody z důvodu ekonomické transformace nemohly nadále poskytnout zaměstnání. Vietnamští imigranti se dostávali do nelehké situace a museli volit mezi emigrací do sousedních zemí – Německa a následně do dalších zemí – Holandsko, Rakousko, a nebo zůstat v českých zemích, kde na základě zakládání spol. s r.o. Společně s Čechy dostali možnost získat živnostenské oprávnění a dlouhodobý pobyt v ČR. (Brouček, 2003, s. 16)

Stejně tak uvádí i Martínková a Pechová (2011, s. 211). Během roku 1991- 1992, kdy dochází k reformám českého politického systému, se začínají vytvářet a následně zavádět migrační mechanismy, které umožnily Vietnamcům získání živnostenského oprávnění, na jehož základě pak obdrželi povolení k dlouhodobému pobytu v ČR. Na základě zkušeností z postranního prodeje, kdy se na pultech začalo hojně objevovat nedostatkové a žádané zboží, mohli vietnamští obchodníci pokračovat v této výdělečné činnosti, která jim zajistila velmi dobré existenční podmínky.

Období od roku 1992 až po současnost můžeme charakterizovat jako dobu k vytváření a doplňování prvních lokálních vietnamských komunit v ČR. Brouček (2003, s. 17) uvádí, že většina současných vůdčích osobností vietnamských komunit má zkušenosti s životem v ČR před rokem 1989.

K vytvoření fungující a silné základny, důležité pro další vietnamské imigranty, přispěli vietnamští pracovníci a studenti, kteří po vypršení pracovních kontraktů odmítli návrat do Vietnamu. (Martínková a Pechová, 2011, s. 211)

Tzv. organizátoři či tlumočníci, kteří dříve doprovázeli příchozí skupiny Vietnamců, se na základě svých zkušeností stávají zprostředkovateli a zakladateli současného vietnamského zprostředkovatelského servisu (dich vu). (Černík et al., 2006, s. 99)

Poskytovatelé tohoto servisu těží z potřeby komunikace s majoritou svých krajanů, kteří jsou v důsledku neznalosti českého jazyka a celkové kulturní odlišnosti prostředí nuceni těchto služeb využívat. (Martínková a Pechová, 2011, s. 216) Servis zahrnuje množství služeb, které je třeba vyřídit na českých úradech (živnostenská oprávnění, daně, pojištění, poradenství v oblasti bydlení, podnikání, tlumočení, vyřizování víza, povolení k pobytu aj.).

Jelikož k nám Vietnamci přicházejí až z Asie, což je velká dálka, v další kapitole se zaměříme na základní informace o této exotické zemi.

1.1 Vietnam

Dnešní Vietnamská socialistická republika (dále jen Vietnam) se rozkládá na východní části Indočínského poloostrova, na území o rozloze 331 211 km². (Česko. Ministerstvo zahraničních věcí, [b.r.]) Při pohledu na mapu připomíná písmeno „S“. Na severu sousedí s Čínou, na západě s Laosem a Kambodžou. Vietnam omývá na západě Tonkinský záliv a z jižní části potom Východní moře (Jihočínské moře).

Mezi dvě největší vietnamské řeky patří Rudá (Song Hong) řeka a řeka Mekong (Song Cuu Long, Řeka devíti draků). Ty měly pro život Vietnamců vždy zásadní význam. Sloužily jako zdroj pitné vody, využívaly se v zemědělství, nabízely velké množství ryb. Zásadní význam představují i pro dopravu nebo výrobu elektřiny. (Černík et al., 2006, s. 18)

Vietnam patří do tropického a subtropického klimakterického pásma, které je ovlivňováno dvěma monzuny. Na základě těchto přírodních vlivů se ve Vietnamu střídá chladná a vlhká zima, teplé a vlhké léto. V závislosti na rozloze Vietnamu je počasí v severní a jižní části velmi odlišné. Zatímco na severu se střídají čtyři roční období, na jihu pouze dvě. Období dešťů a období sucha. Délka ročních období je ve Vietnamu zcela odlišná od ročních období u nás, a to v závislosti na lunárním kalendáři, kterým se Vietnamci řídí. (Česko. Ministerstvo zahraničních věcí, [b.r.])

MZV ČR uvádí, že Vietnam má 88,78 miliónu (odhad 2012 MZV ČR) obyvatel a je tímto 13. nejlidnatější zemí světa. Počet obyvatel se od ukončení války s USA téměř zdvojnásobil. Existuje předpoklad, že v budoucnu, někdy kolem roku 2025, bude mít Vietnam kolem 105 miliónu obyvatel. Snaha Vietnamské vlády je regulovat porodnost a přírůstek obyvatelstva. (Česko. Ministerstvo zahraničních věcí, [b.r.] Etničtí Vietnamci (národnost Kinh) tvoří 86% vietnamské populace. Ostatní obyvatelstvo přísluší k dalším šedesáti národnostem.

K nejvýznamnějším odvětvím vietnamského **lehkého průmyslu** patří textilní a oděvní průmysl. Pozadu nezůstává ani **elektronický průmysl**, který závisí na spolupráci zahraničních investorů. Stále většího významu začíná dosahovat také **průmysl potravinářský** v oblasti mražených mořských produktů, ale i při zpracování ovoce a zeleniny. Naopak **strojírenský průmysl** se i nadále potýká s problémy, a to zejména z důvodu nízkého technologického rozvoje a nedostatku kvalifikovaných odborníků. V **zemědělství** stále pracuje přes 70% vietnamského obyvatelstva. A to nejen při pěstování rýže, ale dnes i kukuřice, ovoce a zeleniny, cukrové třtiny, které jsou určeny jak pro domácí spotřebu, tak pro vývoz. (Černík et al., 2006, s. 24 - 25)

Politický systém ve Vietnamu se uvádí jako unitární republika s monostranickým politickým systémem. Vedoucí silou ve státě a společnosti je podle Ústavy Komunistická strana Vietnamu. Jiné politické strany v zemi neexistují. Dnešní komunistický režim ve Vietnamu je zcela odlišný od komunismu, který známe z naší historie. Vietnam obnovil diplomatické a obchodní styky s USA. Stejně důležité jsou pro Vietnamskou ekonomiku i další zahraniční investice, které přichází ze Singapuru, Tchajwanu, Japonska ale i z Francie, Ruska, Austrálie či Velké Británie aj. (Černík et al., 2006, s. 25)

K největším překážkám, které brzdí rychlý rozvoj Vietnamu, patří špatný stav vnitřní infrastruktury. I přesto, že dochází v současném Vietnamu ke změnám, kdy mohou obyvatelé např. cestovat, podnikat či využívat služby internetu, není tato země naprosto svobodnou. (Černík et al., 2006, s. 26)

Úředním jazykem ve Vietnamu je vietnamština. Mezi nejpoužívanější jazyky patří angličtina, čínština, ruština a francouzština (převážně u starší generace). Zemi tvoří 63 provincií a pět měst ústřední správy. Hlavní město Vietnamu se nazývá Hanoj (Město vzlétajícího draka).

Peněžní jednotkou je vietnamský dong (VND). Při běžném hotovostním platebním styku je bez problémů akceptována platba v USD, a to s téměř shodným přepočtem dle aktuálního kurzu. (Česko. Ministerstvo zahraničních věcí, [b.r.]

Vietnamské **myšlení, náboženství a kulturu** po staletí ovlivňuje *Trojí učení* (Tam giao). Zahrnuje tři ideové proudy. Buddhismus, konfucianismus a taoismus. Všechny tyto systémy jsou vzájemně propojeny a působí vždy současně. I když se v jednotlivých historických etapách dostával do popředí jeden z nich, nikdy to nevedlo k úplnému vytěsnění zbývajících. Ve zkratce tedy můžeme říci, že konfucianismus ovládá hlavu, buddhismus srdce a taoismus víru, kde prvky jin a jang jsou symbolem vyváženosti a harmonie protikladů. (Sullivan, 2010, s. 31 - 32) I v dnešní době se vliv náboženství promítá do běžného života národa a nadále ovlivňuje kulturu celé země.

1.2 Vybraná kulturní specifika Vietnamců

Tradice **uctívání předků** vychází z konfucianismu. Rodinný oltář pro uctívání předků s jejich fotografiemi objevíme snad v každém vietnamském domě. Dá se říci, že téměř neustále se zde umísťují květiny, ovoce, jídlo, zapalují se svíce či vonné tyčinky. Vše vrcholí vždy při oslavách svátku *Tet*, kdy zdejší lidé věří, že se zemřelí předci vracejí, aby se setkali se svými žijícími potomky. (Sullivan, 2010, s. 30 - 33)

I tzv. **dlouhý nehet** má kořeny ve vietnamské historii, kdy učenci a bohatí obchodníci dávali najevo své postavení. Symbolizuje především to, že člověk nemusí vykonávat manuální práci. (Müllerová, 1998, s. 89)

Učitel se ve Vietnamu těší dobrému společenskému postavení. Děti jsou vedeny k poslušnosti a uctivosti ke svým učitelům. (Kocourek, 2006, s. 162)

Vietnamci neslaví **svátky ani narozeniny**. Jednou ročně (na základě lunárního kalendáře) se pro děti připravuje „Den dětí“.

Vietnamská jména se skládají z několika slov. Příjmení, které symbolizuje vládnoucí dynastii z tamější historie, přebírají potomci většinou po otci. Vlastní jméno má vždy určitý význam. Např. Xuan – jaro, Hai – moře, Lan – orchidej, Le – slza, Hung – odvaha, Loc – jmění. Ženské jméno obsahuje prostřední jméno ve vazbě se slovy Thi, Phuong, Thu, Le aj. Po svatbě žena nepřebírá jméno manžela, ale ponechává si své původní beze změny. (Vasiljev, 2006, s. 128)

Ve vietnamském jazyce téměř **neexistuje zápor**. Což má také souvislost s buddhistickou filozofií, kdy je nesouhlas s vysloveným stanoviskem partnera považován za nezdvořilost. Vietnamci se vyhýbají negativní odpovědi různými slovními spojeními. Např. „myslíte, že je to opravdu tak?“, „je to dost složité“, „musíme si to ještě promyslet“ apod. Naopak **vyjádření souhlasu** je možné také v několika rovinách. Např. *vang, phai* – neutrální ano, *da, bam* – zdvořilé ano. V oblasti neverbální komunikace můžeme kulturní odlišnosti vnímat v následujících situacích. (Černík et al., 2006, s. 156)

Úsměv používají Vietnamci v mnoha významech. Např. při vyjádření radosti a veselí, ale také pro situace smutku, nejistoty nebo rozhořčení. Asijská kultura úsměvem překrývá situace, kdy člověk nechce zatěžovat svými starostmi a problémy okolí. (Morgensternová, Šulová a Schöll, 2011, s. 75)

Typické **podání pravé ruky** je doprovázeno lehkým stiskem ruky levé, tedy v určitý okamžik držením ruky druhé osoby v obou svých dlaní. Toto podání rukou je symbolem a projevem vzájemné úcty. Totéž platí i pro **podávání různých předmětů**, kdy je podání předmětu partnerovi jednou rukou považováno za nezdvořilé. Vietnamci se vyhýbají i **přímému očnímu kontaktu**, který vnímají rovněž jako nezdvořilost a dle nich vyjadřuje domýšlivost. **Dotýkání se hlavy** jiné osoby je projevem neúcty. Stejně tak i **pohlazení po vlasech**, které je vyhrazeno především rodičům ve vztahu ke svým dětem. **Líbání** mileneckých párů na veřejnosti považují Vietnamci za zcela nepřipustné. Za běžný projev pokládají **objímání** a doteky mezi přáteli. **Zkřížené ruce na prsou** vyjadřují rozčilení nad obsahem probíhajícím hovoru. Za projev **dobrého chování** považují lidé ve Vietnamu být hezky a slušně oblečen a upraven. (Řezáč, Srový a Valdřová, 2002, s. 381 - 382)

Z výše uvedeného výběru vyplývá kulturní odlišnost prostředí, odkud Vietnamci k nám přichází. Tato kulturní specifika se samozřejmě prolínají, a tak v některých případech mohou vstupovat i do konfliktu běžného života v české majoritní společnosti.

1.3 Aktuální postavení a život Vietnamců v ČR

Počátky vietnamské komunity u nás můžeme sledovat již v 90. let 20. stol. Dodnes se však neustále vyvíjí a reaguje na faktory, které ji ovlivňují. (Martinková a Pechová, 2011, s. 211)

Současnou vietnamskou komunitu můžeme rozdělit do tří skupin: a) *tzv. komunita starousedlíků*, jež se formovala z Vietnamců pobývajících na našem území již před rokem

1989, b) komunita tzv. *porevolučních příchozí*, c) a jako třetí skupina tzv. *čerstvá vlna migrantů*. (Kocourek, 2006, s. 103 - 107)

Tyto uvedené skupiny se formovaly v závislosti jedna na druhé a přetrvávají dodnes. Především tato hierarchie má za následek, že se zde vytvořila vietnamská komunita, která funguje dle svých vytvořených mechanismů a vlastního řádu. Je s podivem, že tyto vytvořené řády stále přijímají za své i nově příchozí ekonomičtí migranti. Oni se pak stávají nejobtížnější skupinou, jelikož nemají potřebu komunikovat s majoritní českou společností, což je nevede ke snaze naučit se český jazyk, a celkově se tak integrovat do českého prostředí. Z tohoto plyne fakt, že Vietnamci jsou v České republice vůči okolnímu světu stále považováni za uzavřenou komunitu.

Vietnamci tvoří třetí nejpočetnější skupinu cizinců s dlouhodobým či trvalým pobytem v ČR. Vietnamská komunita v ČR se vyznačuje vysokým podílem mladých lidí a v ní vyrůstající druhou generací. (Kocourek, 2006, 103 - 109)

3. července 2013 schválila vláda svým usnesením č. 530 rozšíření Rady vlády pro národnostní menšiny o rozšíření zástupců vietnamské komunity. Tímto se příslušníci vietnamského etnika žijící na území ČR stali oficiálně uznávanou národnostní menšinou a jí deklarovanými právy. Např. užívání jmen a příjmení ve svém jazyce, užívání svého jazyka v úředním styku a před soudy, vzdělávání ve svém jazyce, rozvoj kultury a přijímání informací ve svém jazyce, aj. V souvislosti s terminologií národnostních menšin si dovoluujeme upozornit na následující problematiku. Národnostní menšina je definována jako: „... společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky utvořilo a dále ... příslušníkem národnostní menšiny je **občan České republiky**, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti.“ (Česko, 2001) Tzn., že termín vietnamské národnostní menšiny zahrnuje relativně malou část vietnamského etnika na území ČR. Tento “nezájem“ Vietnamců o české státní občanství byl obecně přisuzován požadavku vyvázání se občanství původnímu, jež bylo pro mnohé z nich nepřijatelné. V současnosti je možné očekávat zvýšení zájmu Vietnamců o získání českého státního občanství, a to v souvislosti s platností nového zákona

č. 186/2013 Sb. o získávání českého státního občanství (Česko, 2013) který vstoupil v platnost od ledna 2014 a na jehož základě je možnost tzv. dvojího občanství, v tomto případě tedy vietnamského i českého.

Na základě výše uvedené skutečnosti pro tuto práci používáme termín *vietnamská menšina*, pod kterým vnímáme příslušníky vietnamské národnosti s trvalým či s dlouhodobým pobytem, ale i ty s českým státním občanstvím, kteří žijí ve Zlínském kraji.

1.3.1 Rodina a děti

Je zřejmé, že v současné době prochází i asijská rodina určitými proměnami, a to nejen v důsledku migrace a globalizace, ale rovněž vlivem západních kultur. Nadále má však rodina pro Vietnamce prioritní význam. (Brouček, 2003, s. 25)

Sounáležitost rovná se nejdůležitější slovo, které se k vietnamskému učení vztahuje, a to jak v rámci rodiny, okolní společnosti, tak i státu. Konfucius považuje rodinu jednak za primární společenskou jednotku, ale i za základ státu. Jak uvádí Nováková (2005), vietnamská rodina je založena na základě tří vztahů: 1) vztahu otce a syna, 2) vztahu manžela a manželky a 3) vztahu staršího a mladšího bratra. Tyto uvedené vztahy jsou založeny na dodržování povinností a práv každého člena rodiny. Hlavou rodiny je muž. V rámci této skupiny znají všichni členové rodiny své povinnosti a práva. Rodina je založena na vzájemné lásce a oddanosti, zachovávání respektu vůči rodičům a starším členům rodiny. Dále se dbá na udržení a ochranu dobrého jména rodiny i rodičů. Od dětí se očekává, že se budou chovat takovým způsobem, aby se za ně rodiče nemuseli stydět. Děti jsou vedeny k zodpovědnosti vůči rodičům, tzn., že v případě potřeby (nemoci, stáří) jim poskytnou pomoc a finančně je zajistí. Silná soudržnost rodiny platí nejen v rámci nejbližších členů, ale i u vzdálenějších příbuzných. (Nováková, 2005)

V rámci rodiny se upřednostňují zájmy rodiny před zájmy osobními. Rodiče a děti se pravidelně setkávají u společného stolu u večeře, kde se probírají důležitá témata týkající se rodiny a života jejich členů. O víkendech nebo důležitých dnech se setkává u společného jídla i širší rodina.

Rodiče jsou rozhodnuti své děti podporovat na cestě ke vzdělání, které je pro Vietnamce velmi důležité. Vietnamci se domnívají, že vzdělání je cestou k lepší budoucnosti. (Kocourek, 2001, s. 101) Tato podpora dětí je však ze strany rodičů spojena i s určitým očekáváním dobrých studijních výsledků.

Jako banánové děti jsou označováni potomci Vietnamců, kteří se narodili a žijí v České republice od malička. Proč banánové děti? Jedná se o metaforu, kdy se děti podobají vzhledem svým rodičům, ale svými hodnotami a stylem života se podobají či dokonce ztotožňují s českými vrstevníky. (Martínková, 2006, s. 15)

Tyto děti, na rozdíl od svých rodičů, ovládají český jazyk velmi dobře, což taky pozitivně ovlivňuje jejich úspěšnou integraci do majoritní české společnosti. Udržují přátelské vztahy se svými českými vrstevníky, uznávají jejich hodnoty a kulturu.

Na druhou stranu je často nezajímají vietnamské tradice, dokonce někdy neovládají ani vietnamský jazyk. (Brouček, 2003, s. 28)

A právě celá tato situace generačních rozdílů velmi negativně ovlivňuje současné dění vně tradiční vietnamské rodiny.

1.3.2 Uplatnění na trhu práce

Kocourek (2006, s. 108) a Brouček (2003, s. 20) se shodují a uvádí tři složky ekonomické aktivity Vietnamců v ČR. Jedná se o uživení rodiny na určité úrovni, finanční zabezpečení dětí a zabezpečení rodičů žijící ve Vietnamu.

Převážná část ekonomicky aktivních Vietnamců v ČR podniká na základě živnostenského oprávnění. (Kocourek, 2006, s. 106)

Z dnešní situace je známo, že i podnikání Vietnamců v ČR prochází neustálým vývojem činností, a to od nákupu a prodeje zboží k provozování rychlého občerstvení, restaurací, večerek a v poslední době k poskytování kosmetických služeb. Dle dostupných informací z uskutečněných výzkumů vyplývá, že u Vietnamců zabírá práce většinu jejich času. Ve svých stáncích, obchodech a restauracích mají každodenní dlouhou provozní dobu, a to i včetně víkendů.

Nicméně, jak uvádí Pechová a Martínková (2007, s. 24), Vietnamci se zaměřují již i na další oblasti práce. Například majetnější jedinci se začínají orientovat na stavebnictví. Prozatím poskytují tyto služby pouze v rámci své komunity, ale domníváme se, že lze očekávat jejich vývoj i směrem k majoritní společnosti.

2 INTERKULTURNÍ KOMUNIKACE

Lidská komunikace je stará jako lidstvo samo. Od počátku lidské existence docházelo ke komunikaci a kontaktům lidí jak v rámci jednotlivých etnik a národů, tak i ke komunikaci „navenek“ v rámci kulturně odlišných skupin. Už v této dávné době se jednotlivé etnické národní skupiny odlišovaly na základě příslušnosti ke své kultuře nejen jazykem, ale i vlastní kulturou a chováním. Komunikaci, které se účastní příslušníci odlišných kultur, nazýváme *interkulturní komunikací*.

V současné době důležitost interkulturní komunikace narůstá. V závislosti na rozvoji společnosti se prohlubuje větší spolupráce různých zemí a kulturních společenství, a to zejména v oblasti ekonomické, hospodářské a politické. Permanentně se uskutečňuje nespočet diplomatických i politických jednání, obchodních mezinárodních kontraktů na mezinárodní úrovni, kde je znalost a orientace v interkulturní komunikaci nezbytná. Důležitou roli představuje interkulturní komunikace i v každodenních pracovních, vzdělávacích a turistických kontaktech lidí různých zemí, etnik a národů. Vše je způsobeno v důsledku otevření státních hranic a zvýšené migraci obyvatel.

Jak upozorňuje Průcha (2010, s. 9), nesprávně interpretovaná interkulturní komunikace může vést k oboustrannému nepochopení, tzn. k osobním i národním konfliktům, a nebo dokonce válečným střetům.

Nizozemský antropolog Hofstede uvádí, že osvojení si interkulturní komunikace zahrnuje následující fáze:

Uvědomění - jež zahrnuje poznání, že každý z nás je vybaven konkrétním mentálním softwarem (nastavením), který se odvíjí od způsobu, jak jsme byli vychováni. Z tohoto plyne, že ostatní, kteří byli vychováni v prostředí odlišném, mají toto mentální nastavení jiné.

Znalosti - pokud máme být schopni komunikace s jinými kulturami, musíme mít o nich nějaké znalosti (např. jaké mají symboly, hrdiny a rituály, a to i za předpokladu, že tyto jejich hodnoty nebudeme nikdy sdílet).

Dovednosti – se odvíjí od uvědomění si, znalostí a praxe (rozpoznat cizí kulturu, uznat její specifika). (Hofstede, 2007, s. 268 - 269)

Vymezení termínu interkulturní komunikace není nikterak jednoduché. Opět existuje řada definic, které se vztahují k různým vědeckým disciplínám zabývajících se touto problematikou. Dle Morgensternové, Šulové a Schöll (2011, s. 69) můžeme interkulturní komunikaci chápat jako komunikaci příslušníků různých kultur.

Lehmanová (2000, s. 21) používá termín mezikulturní komunikace, kterou popisuje jako „situaci, kdy jsou při vzájemné komunikaci jednotlivé subjekty determinovány příslušností k různým kulturním systémům, tedy s odlišným kognitivním a emotivním myšlením a různými způsoby vnímání či hodnocení skutečností.“

Stejně tak i Mikuláščík (2003, s. 35) upřednostňuje termín mezikulturní komunikace a vnímá jej jako komunikaci příslušníků různých kultur. Dále zdůrazňuje důležitost kulturní rozdíly nejen znát, ale především je respektovat.

Průcha (2010, s. 16) upřednostňuje termín interkulturní komunikace a chápe jej jako komunikaci „označující procesy interakce a sdělování probíhající v nejrůznějších typech situací, při nichž jsou komunikujícími partnery příslušníci jazykově nebo kulturně odlišných etnik, národů, rasových či náboženských společenství. Tato komunikace je determinována specifíčnostmi jazyků, kultur, mentalit a hodnotových systémů komunikujících partnerů.“

Jak uvádí Průcha dále, (2010, s. 13) interkulturní komunikace existuje na třech úrovních. A to: 1) Interkulturní komunikace jako **proces** verbálního a neverbálního sdělování probíhající v různých sociálních situacích, 2) interkulturní komunikace jako **vědecká teorie a výzkum** zabývající se reálnými procesy interkulturního komunikování, 3) interkulturní komunikace jako **edukační a podpůrné aktivity** zaměřené na praxi a vycházející (ideálně) z poznatků příslušné teorie a výzkumu.

Proces zahrnuje spontánní proces interkulturní komunikace v našem každodenním životě, který osobně vnímáme, prožíváme a jsme jeho přímými účastníky.

Teorie a výzkum pomáhá při vědeckém objasňování procesu interkulturní komunikace, jako je samotný obsah komunikace, subjekty účastnící se tohoto procesu, ale také podmínky či bariéry vznikající v průběhu procesu.

Podpůrné edukační aktivity jsou využívány jako pomoc pracovníků různých profesí, kde je zapotřebí pracovat na procesu interkulturní komunikace, jelikož je to nezbytné pro

utváření jednotlivých kompetencí v rámci jejich práce (kurzy, tréninky, doporučení, aj.). (Průcha, 2010, s. 13 - 14)

Zjednodušeně lze tedy považovat interkulturní komunikaci jako termín obsahující vzájemné porozumění v komunikačním procesu při setkávání jedinců odlišného kulturního prostředí (Janebová, 2010, s. 8).

Nutno ještě poznamenat, že v současnosti nabývá na významu také zkoumání interkulturní komunikace v širším pojetí, kdy vedle interpersonální interakce existuje také *medializovaná interkulturní komunikace*. Zahrnuje televizi, rozhlas, film, internet, ale v současné době také velmi rozšířené např. talkshows nebo reality-shows. (Jaklová, 2007, s. 44) Tento typ komunikace působí a ovlivňuje tvorbu předsudků, stereotypů, ale také xenofobních nebo diskriminačních nálad, které pak negativně působí v soužití a komunikaci menšiny versus majoritní společnosti.

Dále bychom se tedy chtěli zaměřit především na Průchovu (2010, s. 13 - 14) definici interkulturní komunikace právě ve smyslu komunikace členů různých etnických společností a aspektů s tím spojených.

2.1 Interkulturní komunikace v historickém kontextu

Za první knihu týkající se problematiky sociální komunikace můžeme považovat vydání publikace *Über den Umgang mit Menschen* z roku 1788, jejímž autorem je Adolph Freiherr von Knigge. Kniha byla přeložena do několika jazyků včetně češtiny pod názvem *Obcování s lidmi*. Obcování ve významu stýkání se, styk, důvěrné styky, působení, způsob života, chování, aj. (Bělič, Kamiš a Kučera, 1978, s. 219) Autor zde uvádí a popisuje různé způsoby „obcování“, např. obcování s rodiči, s dětmi, vztahy mezi učitelem a žákem, věřitelem a dlužníkem, s osobami různého věku, hostitelem a hostem aj., jak uvádí Průcha (2010, s. 11) i o komunikaci, kterou dneska označujeme jako „*interkulturní*.“

Za zakladatele vědecké disciplíny interkulturní komunikace je považován americký antropolog Edward Hall, kterého ovlivnilo kulturně rozmanité prostředí státu Mexiko, kde vyrůstal. Poprvé použil a formuloval pojem interkulturní komunikace v knize *The Silent Language* (1959).

Můžeme říci, že interkulturní komunikace je interdisciplinární vědecký obor, jelikož se prolíná do řady jiných vědních oborů, např. do psychologie, politologie, antropologie, etnologie, lingvistiky, ekonomie aj. Dle Průchy (2010, s. 18) se interkulturní komunikace

dostává do popředí zájmu v souvislosti s koncem II. světové války. Souvisí s praktickými potřebami, kdy začíná docházet k expanzi USA do různých států či kontinentů. Vzniká tak potřeba cíleně vyškolit příslušníky různých profesí, např. obchodníky, diplomaty, a nebo učitele cizích jazyků a v současnosti i ostatní pedagogy. V osmdesátých letech proniká obor interkulturní komunikace do Evropy a začíná se rozvíjet především ve skandinávských zemích, Německu nebo Francii.

Ztotožňujeme se tedy s názorem, že obecně tento obor zkoumá vztah mezi komunikací, jazykem a kulturou. Z tohoto důvodu uvádíme definice stěžejních pojmů, které jsou ke správnému pochopení interkulturní komunikace nezbytné. Jedná se o termíny *kultura* a *komunikace*.

2.2 Kultura a komunikace jako stěžejní pojmy

Již ze samotného názvu je patrné, že obor interkulturní komunikace se odvíjí od stěžejních termínů, které jsou kultura a komunikace. Proto se je dále pokusíme blíže specifikovat.

Termín *kultura* vychází z latinského *colere*, což znamená vzdělávat, pěstovat, a tak jej původně nacházíme v zemědělském kontextu (*agri cultura*). Nově použil pojem kultura Marcus Tullius Cicero ve svých Tuskulských hovorech (45 př. n. l.), kde ji označil v souvislosti s lidským vzděláváním a hodnotící funkcí za „kulturu ducha“. (Soukup, 2000, s. 13)

V 18. stol. se pojem kultury mění a v antropologickém významu jej definuje Edward Burnett Tylor, který vymezuje kulturu neboli civilizaci jako „komplexní celek, který zahrnuje poznání, víru, umění, právo, morálku, zvyky a všechny ostatní schopnosti a obyčeje, jež si člověk osvojil jako člen společnosti.“ (Soukup, 2000, s. 14)

R. F. Murphy uvádí definici následující. „Kultura je celistvý systém významů hodnot a společenských norem, kterými se řídí členové dané společnosti a které prostřednictvím socializace předávají dalším generacím.“ (Murphy, 1998, cit. podle Průcha, 2004, s. 46)

Podobně vnímá kulturu i Rosinski (2009, s. 43), a to jako souhrn jedinečných kulturních charakteristik zahrnující chování, jazyk, artefakty, normy, hodnoty a základní předpoklady nebo přesvědčení, jimiž se její členové odlišují od jiných skupin.

Velký sociologický slovník uvádí „Kultura představuje souhrn prostředků a mechanismů specificky lidské adaptace k vnějšímu prostředí. Představuje program činnosti jednotlivců

a skupin, který je fixovaný sociokulturními stereotypy a předávaný prostřednictvím kulturního dědictví. Kultura vystupuje v podobě *výtvorů lidské práce* (artefaktů), *sociokulturních regulativů* (norem, hodnot, kulturních vzorců), *idejí* (kognitivních systémů), *institucí* (organizujících lidské chování).“ (Maříková, 1996, s. 548 - 549)

Hofstede v rámci své typologie národních kultur vysvětluje kulturu jako typický vzorec myšlení a chování, který si jedinec osvojuje v prostředí, ve kterém vyrůstá. (Hofstede, 2007, s. 14)

Průcha vymezuje termín kultura v **širším pojetí**, kdy zahrnuje vše, co je vytvářeno lidskou civilizací, tedy jako materiální výsledky (artefakty) lidské činnosti, stavby, nástroje, plodiny, průmysl, tak i jako duchovní výtvořiny lidí, jako je umění, náboženství, morálka, zvyky, právo, aj., a v **užším pojetí** kultury, které se zaměřuje a zahrnuje projevy chování lidí, tedy kulturu určitého společenství, zvyklosti, symboly, komunikační normy, jazykové systémy, hodnotové systémy a zkušenosti dané společností, aj. (Průcha, 2004, s. 45)

Z hlediska interkulturní komunikace můžeme kulturu označit jako celek zahrnující a ovlivňující hodnoty, vnímání, způsob myšlení a chování, který je sdílen s určitou sociální skupinou lidí. V tomto pojetí tedy kulturu spojujeme s příslušností člověka k dané skupině. Tuto příslušnost k určité kultuře získáváme podvědomě. (Janebová, 2010, s. 8)

Pojetí kultury dle Janebové (2010, s. 9 - 10): *a) kultura jako národ* – společnost je ohraničena státními hranicemi, *b) kultura jako civilizace* – společnost je dělena na např. na Západ x Východ; náboženství, aj., *c) kultura sociálních skupin* – zdůrazňuje sociokulturní rozdíly ve společnosti, etnika, náboženství, *d) dominantní kultura* – ta, jež si osvojujeme během prvních deseti let v určité společnosti.

Z výše uvedeného je zřejmé, že univerzální vymezení termínu kultura je velmi obtížné.

Jako společenští tvorové a lidské bytosti jsme neustále v kontaktu s jinými lidskými bytostmi. Neustále spolu mluvíme, shodujeme se, a nebo si vyměňujeme názory na různé věci a situace z každodenního života. Proto existuje několik vymezení termínu *komunikace*, které se odvíjí od různých vědních oborů, k nimž se vztahují.

Komunikace tvoří základ pro sociální interakci odehrávající se v různých kontextech jako je kultura, životní prostředí, sociální skupiny nebo rodina. Tyto zmíněné kontexty na komunikaci působí a vzájemně ji ovlivňují. (Hayesová, 2011, s. 9)

Pedagogický slovník (Průcha, Walterová a Mareš, 2003, s. 104) zdůrazňuje i sociální aspekty v komunikaci jako jsou dorozumívání a sdělování mezi lidmi.

Nakonečný (1997, s. 69 - 70) vysvětluje komunikaci jako sdělování informací usnadňující jedincům na základě vzájemné interakce orientaci v životním prostředí. Nakonečný dále rozvádí, že komunikace je ovlivněna i postoji a potřebami účastníků komunikace.

Obecně lze komunikaci vysvětlit jako sociální interakci sloužící k výměně a sdělování informací. Ztotožňujeme se s tímto názorem Jaklové, která definuje interkulturní komunikaci jako proces, v němž se neklade důraz na vysílání a přijímání určitých objektivních poselství, ale na vytváření společných významů. Z toho vyplývá, že komunikace tedy není výhradně jen záležitostí verbální, ale i neverbální. (Jaklová, 2007, s. 55)

Verbální komunikace využívá tedy slovo a písmo. Jako specifický znakový systém může být jeho povaha teritoriální až lokální, a tak ovlivňuje kontext celého sdělení. Naproti tomu ke komunikaci neverbální patří převážně mimika, gesta, pohyb, tón, tempo a řeči a jiné paralingvistické prvky, jejichž charakter je převážně interteritoriální až globální. (Hrbek, 2008, s. 11)

S komunikací taktéž souvisí různá nedorozumění, komunikační bariéry či význam jazyka a znalost jazyka. Těmito kategoriemi se budeme blíže zabývat v následujících kapitolách.

2.3 Komunikační chování a jazyk v IK

V souvislosti s kulturním chováním a jazykem nemůžeme opomenout, a nebo alespoň zmínit hypotézu jazykového a kulturního relativismu Sapira a Whorfa. Ve stručnosti se jedná o tvrzení, že se chápání, vnímání a interpretace světa odvozuje v závislosti na jazyku, s kterým člověk vyrůstá. Toto vyjádření vztahu mezi jazykem a kulturou má četné příznivce, ale i kritiky.

Jeden z kritiků této hypotézy je i lingvista K. Horálek (1967, s. 90), který přisuzoval potíže v komunikaci různých kultur právě překladům z jednoho jazyka do jiného, kdy jsou tyto překlady ovlivněny svébytností konkrétních jazyků ve vztahu ke konkrétním kulturním specifikům. Naopak zastáncem Sapirovy a Whorfovy hypotézy byl polský filozof Adam Schaff (1963, s. 295), který uvádí, že odlišnost jazyků ovlivňuje odlišné vnímání světa jednotlivými mluvčími používaných jazyků. Jako základ interkulturní komunikace vnímají v současnosti tuto tezi i další odborníci. (Průcha, 2010, 50 - 53)

Dále se tedy blíže zaměříme na specifikaci komunikačního chování a jazyka ve vztahu k interkulturní komunikaci.

2.3.1 Komunikační chování

Obecně můžeme říci, že komunikační chování je typickým projevem lidského chování. Toto chování ovlivňuje příslušnost k určité etnické národní kultuře. V současnosti některé prameny uvádějí, že v dnešním světě existuje až 5000 různých etnik. (Průcha, 2010, s. 32)

Je zřejmé, že orientace v takovém množství kultur a jejich kulturním chování je velmi obtížná. Snadnější přehled v procesech interkulturní komunikace umožňuje Typologie národních kultur dle Geerta Hofstedeho, nizozemského odborníka psychologie v managementu pro společnost IBM. Hofstede si uvědomoval sílu faktorů jednotlivých kultur, které se odráží v mezinárodní komunikaci tím, že ji silně ovlivňují. Dle této typologie jsou základním rysem jednotlivých národních kultur hodnoty ve smyslu sociologickém a psychologickém.

Pedagogický slovník uvádí pojem hodnoty v souvislosti se socializačním procesem, kdy jedinec sdílí charakteristické znaky dané kultury, přisuzuje jim určitou důležitost především v oblasti morálky. (Průcha, Mareš a Walterová, 2003, s. 74)

Stejně tak můžeme popsat hodnoty jako typické procesy v chování jedince, které ovlivňují normy, postoje a názory společnosti a kultury, ve které žije. Tyto národní hodnoty mají v dané společnosti silnou tradici a jsou děděny z generace na generaci. (Průcha, 2010, s. 34).

Hofstede na základě svého šetření hodnotové orientace, které prováděl v 74 různých zemích světa a s více než 116 tisíci zaměstnanci, vyvodil dimenze národních kultur (Průcha, 2010, s. 33 - 35):

Mocenský odstup – zahrnuje vztahy příslušníků dané kultury k autoritě a jejich schopnost akceptovat nerovnoměrné rozdělení moci ve společnosti. (např. vztahy mezi vedoucími pracovníky a podřízenými zaměstnanci, vztahy mezi žáky a učiteli).

Individualismus x kolektivismus – zahrnuje, v jaké míře je jednotlivec závislý na kolektivu (rodině, firmě aj.) a kolik prostoru má pro svou iniciativu.

Maskulinita x feminita – zahrnuje zastoupení mužského nebo ženského prvku v hodnotách dané společnosti (např. průbojnost, soutěživost, spolupráce). V případě rozli-

šení rodových rolí v rámci kultury mluvíme o maskulinitě a naopak tam, kde jsou rodové role překrývány, mluvíme o feminitě (rovnoprávnost a postavení žen v zaměstnání).

Vyhýbání se nejistotě – zahrnuje, jak příslušníci dané kultury zvládají pocity ohrožení plynoucí z neznámých situací. Vyjadřuje, nakolik jsou ochotni přijímat různé změny v zaměstnání, v osobním životě či společnosti.

Dlouhodobá x krátkodobá orientace – zahrnuje ochotu podřizovat sebe a své jednání ve prospěch dlouhodobých nebo krátkodobých cílů (rychlý výsledek) Hofstede uvádí, že tyto uvedené dimenze kultury vyjadřují vzdálenostní rozdíly mezi jednotlivými národními kulturami.

2.3.2 Jazyk v interkulturní komunikaci

Interkulturní komunikace se uskutečňuje prostřednictvím přirozených jazyků. Termín přirozený vysvětluje Průcha jako jazyk sloužící k verbálnímu dorozumívání v určitém etnickém společenství nebo národních útvarech, tedy jako národní jazyk. Počet všech jazyků používaný na zemi se neustále mění, a proto není možné určit jejich přesný počet. V současnosti se uvádí čísla mezi 3000 až 6000 jazyků, z toho v Evropě asi 50. Důvody tohoto rozpětí se odvíjí od neustálého zániku a vzniku některých jazyků, od neshod týkajících se jednotlivých jazyků, tzn., zda se jedná o samostatný jazyk nebo pouze o dialekty konkrétního jazyka. (Průcha, 2010, s. 69)

Mezi nejvíce používané jazyky ve světě se řadí angličtina, francouzština, portugalština, čínština nebo španělština. Pro interkulturní komunikaci to znamená, že osoba mluvící některým z těchto jazyků může komunikovat s velkou částí lidstva. Některé jazyky jsou ve světě používány komunikujícími partnery, aniž by tento jazyk byl mateřským jazykem některého z nich. Existují jazyky, které získaly mimořádné postavení a ty nazýváme *lingua franca* (např. angličtina, francouzština, ruština, aj. Z toho je zřejmé, že pro efektivní interkulturní komunikaci je znalost cizích jazyků nezbytná. (Průcha, 2010, s. 81 - 87)

Školní vzdělávání ve vztahu k získání a osvojení si znalostí cizího jazyka má nesporný význam. Od této znalosti se odvíjí skutečnost efektivní IK mladé generace v budoucnu. (Průcha 2010, s. 107).

Státní vzdělávací jazyková politika formuluje způsoby, principy a cíle školního jazykového vzdělávání. V současnosti vychází jazyková politika z jazykové politiky Rady Evropy a Evropské unie. Hlavní cíl v tomto směru vzdělávání směřuje na občana Evropy a jeho

schopnosti komunikovat mimo jazyk mateřský dále alespoň ve dvou cizích jazycích. (Česko. Ministerstvo mládeže a tělovýchovy, ©2013 - 2014)

Blíže tuto problematiku specifikuje Rámcový vzdělávací program v části Jazyk a jazyková komunikace. Osvojování cizích jazyků se podílí na snižování jazykových bariér v komunikaci a zvyšuje mobilitu jednotlivců v osobním životě, v dalším studiu či pracovním uplatnění. Dále napomáhá v poznávání odlišností v životě příslušníků jiných zemí a jejich kulturních tradic. Upevňuje mezinárodní porozumění a toleranci. (Česko. Ministerstvo mládeže a tělovýchovy, ©2013 - 2014)

Ale jak jsme už uvedli výše, samotný jazyk nezaručí efektivní komunikaci odlišných kultur. Proto je nutné propojit nejen znalost jazyka a kulturních specifík, ale naučit se orientovat v možných kulturních bariérách tím, že se zaměříme i na poznání adaptačních procesů v oblasti života a kultury v odlišném prostředí.

2.4 Interkulturní kompetence

V současné době, kdy migrace příslušníků odlišných kultur nabývá na objemu, se dá říci, že stěhování jiných národů zasahuje do každodenního života všech obyvatel, jejichž zájmem je v tomto světě obstát, tedy „být interkulturně senzitivní“. Proto je žádoucí a nezbytné ovládat alespoň základní *interkulturní kompetence*. (Morgernsternová, Šulová a Schöll, 2011, s. 79) Souhlasíme tedy s výše uvedeným názorem, že potřeba orientace v interkulturních kompetencích se dnes nevztahuje pouze k určitým profesím, ale měl by s ní být seznámen každý z nás.

V interkulturní situaci rozlišujeme kompetence:

- Kognitivní – zahrnují, jak v dané situaci myslíme,
- afektivní – jak ji prožíváme,
- behaviorální – jak se v této situaci chováme. Uvedené kompetence se vzájemně ovlivňují a prolínají, z čehož plyne, že v reálném životě je od sebe nelze oddělovat. (Morgernsternová, 2007, s. 10)

Průcha uvádí (2010, s. 46) interkulturní kompetence jako schopnost člověka uskutečňovat na základě osvojených vědomostí o specifčnosti národních a etnických kultur a příslušných dovedností úspěšnou komunikaci a spolupráci s příslušníky odlišných kultur. Ja-

zyková vybavenost a dodržování kulturních specifičností partnerů tvoří základ interkulturních kompetencí.

Neverbální komunikace je ovlivněna jak kulturním kontextem, ve kterém vyrůstáme, tak i životními zkušenostmi. Neverbální komunikace je spontánní, velmi často neuvědomovaná a silně ovlivněna emocemi jedince. (Morgensternová, Šulová a Schöll, 2011 s. 73; Nový, Schroll-Machl, 1999, s. 85)

Neverbální prvky komunikace existují v každé kultuře. (Mikuláščík, 2003, s. 297)

Proxemika zahrnuje dodržování interpersonální vzdálenosti (člověk od jiného člověka). Např. nejmenší v USA - 40 cm; blízký východ – 30 cm; v Evropě – 60 cm. Narušení této zóny může vyvolávat nejistotu, nepřátelství nebo odmítnutí. (Morgensternová, Šulová a Schöll, 2011, s. 73)

Vnímání osobního prostoru je jiné pro jižní a jiné pro severní státy. Např. v jižních zemích a jižní Evropě je tolerována menší vzdálenost, opak platí pro Anglii nebo Švédsko. (Mikuláščík, 2003, s. 298)

Haptika, tedy způsoby využívání doteků v rámci komunikace, je také velmi odlišná. Pro některé země jsou doteky nedílnou součástí komunikace. Existují i takové, kde je jakýkoli osobní kontakt nepřipustný. Na základě osobního kontaktu rozlišujeme kultury jako bezkontaktní, s nízkým kontaktem a kultury kontaktní (Morgensternová a Šulová, 2007, s. 97 - 98). Např. v asijské kultuře je pohlazení dítěte po vlasech přípustné pouze ze strany rodičů, jinak je vnímáno negativně.

Dobře zmapováno je i využívání **gest** při komunikaci. Některá gesta můžeme označit za kulturně univerzální. Např. vztyčený palec znamená, že je vše v pořádku, dvěma prsty znázorněné písmeno "V" označuje vítězství (victory). Existují však i gesta, jejichž význam je mimo určitou kulturu chápán odlišně a při interkulturní komunikaci může docházet k nedorozumění. Např. gesto „nuly“, tedy spojení palce a ukazováčku, značí v Americe, že vše je „OK“, Japonci takto chápou peníze. (Morgensternová, Šulová a Schöll, 2011, s. 76)

Oční kontakt je také nedílnou součástí neverbální komunikace a je vnímán v různých kulturách zcela odlišně. Např. pro střední Evropu, USA a Kanadu je projevem poctivosti (Mikuláščík, 2003, s. 297).

Naproti tomu pro asijské kultury je typický nepřímý oční kontakt. (Morgensternová a Šulová, 2007, s. 119)

Mimika (výraz tváře) zrcadlí náš vnitřní svět a prožívání emocí (Vybíral, 2000, cit. dle Morgensternová, Šulová a Schöll, 2011, s. 75). Asijské kultury zachovávají spíše neměnný výraz tváře a např. úsměv vnímají jako projev určité slabosti nebo vnitřní nerovnováhy.

Naopak pro Američany je typický výraz tváře označovaný „vždy s úsměvem“ (keep smiling). (Mikuláščík, 2003, s. 297)

Prostřednictvím těchto signálů vyjadřujeme a sdělujeme naše pocity, které zaujímáme směrem k řečníkovi. Právě tyto neverbální signály vyjadřují naše skutečné postoje. (Nový a Schroll-Machl, 1999, s. 17)

Chronemika (čas a jeho vnímání) je v různých kulturách vnímána zcela odlišně. Západní kultury se vyznačují vnímáním ve smyslu, že „čas jsou peníze“, kdežto naopak asijské kultury jej vnímají cyklicky, tzn., že „čas plyne“ ovlivňuje historii, přítomnost i budoucnost. (Morgensternová, Šulová a Schöll, 2011, s. 74)

Význam barev symbolizuje v odlišných kulturách různé situace. Např. u Evropanů vyvolává červená barva pocity nebezpečí a ohně, kdežto na Dálném východě je považována za symbol štěstí. Černá je vnímána jako barva smutku a smrti, ale naopak na Dálném východě vyjadřuje tuto situaci barva bílá. (Morgensternová a Šulová, 2007, s. 76)

Verbální komunikace využívá při komunikaci specifické jazykové systémy, mezi které patří řeč a písmo, a které jsou přijímány členy určitého společenství. Verbální komunikace není pouze o znalosti jazyka a slov, ale důležité je správné a přesné pochopení jejich významu. (Hrbek, 2008, s. 10)

Důležitou roli hraje v komunikaci i **paralingvistika**, tzn. mimoslovní a zvukové projevy, které řeč doprovází (pomlky, tón hlasu).

2.5 Bariéry v interkulturní komunikaci

Jak již bylo zmíněno, interkulturní komunikací nazýváme vzájemnou komunikaci mezi účastníky odlišných kultur. V rámci komunikace s příslušníky jiných etnických národních skupin a kultur narážíme na existenci různých typů bariér v interkulturní komunikaci, které vznikají z různých příčin, jež jsou zakotveny ve specifice kultury nebo jazyce. Komuni-

kační bariéry komplikují porozumění mezi účastníky komunikace. (Průcha 2010, s. 63 - 64)

Barna uvádí tzv. bloky komplikující interkulturní komunikaci. Jedná se o předpoklad podobnosti, odlišnost jazyků, chybné interpretace neverbálního chování, předsudky a stereotypy, hodnotící tendence a úzkost. (Barna, 1998, cit. podle Morgensternová, Šulová a Schöll, 2011, s. 69)

Důležité je poznamenat, že etnické postoje a předsudky se propojují i s postoji a předsudky náboženskými, politickými či jazykovými (Průcha, 2000, s. 145).

Postoje lze definovat mnoha způsoby. Fishbein, Ajzen (1975, cit podle Hayesové, 2011, s. 95 - 96) postoje definovali jako „naučené predispozice k celkově příznivé nebo nepříznivé reakci na daný objekt, osobu či událost.“ Postoje můžeme rozlišit do tří dimenzí: *a) kognitivní* – zahrnující myšlenky a názory vztahující se k předmětu postoje, *b) emocionální* – týkající se pocitu k předmětu postoje, *c) konativní* – zahrnující sklony k chování či jednání k předmětu postoje.

Z provedených výzkumů je patrné, že v případě změny postojů jde o velmi složitý proces. Apelování na subjekty k opravě nesprávných znalostí ohledně určitého etnika nemusí zákonitě měnit negativní emocionální vztahy k příslušnému etniku. (Průcha, 2000, s. 146).

„**Předsudek** je fixovaný, předem zformovaný postoj k nějakému objektu projevující se bez ohledu na individualitu nebo povahu tohoto objektu.“ (Hayesová, 2011, s. 96) Jak uvádí Hayesová dále, předsudky představují vůči příslušníkům jiné etnické nebo kulturní skupiny určitou formu agrese. Z provedených výzkumů vyplývá, že vznik předsudků u dětí výrazně ovlivňuje sociokulturní prostředí, ve kterém žijí.

Etnické předsudky objevující se ve společnosti popsal a rozdělil do pěti stádií Allport: *a) očerňování* - nepřátelské řeči a pomluvy, rasistická propaganda, *b) izolace* - oddělování minoritních etnických skupin od majoritní společnosti, *c) diskriminace* - odpírání občanských práv a zaměstnání, *d) tělesné napadení* - násilí na majetku, násilí na osobách, *e) vyhlazování* - násilí vůči skupině lidí. (Allport, 1954, cit. podle Hayesová, s. 122)

Etnické stereotypy v rámci interkulturní komunikace vyjadřují postoje členů příslušné etnické skupiny vůči skupinám jiným, přičemž mohou obsahovat negativní hodnocení, ale i diskriminační prvky. (Průcha, 2010, s. 64)

Xenofobie značí nedůvěru k něčemu novému a neznámému nebo také nedůvěru k odlišnostem. Xenofobie se mění v rasismus. (Frištenská, 1998, s. 12)

Rasismus vychází z xenofobie. Odvívá se od představy, fyzické a duševní nerovnosti lidských ras (mylná představa rozdělení lidstva na nižší a vyšší rasy, z nichž ty vyšší jsou určeny k vládnutí). (Frištenská, 1998, s. 13)

Obecně se stereotypy člení na heterostereotypy a autostereotypy. Můžeme říci, že heterostereotypy se týkají etnických menšin, národů a ras, případně i dalších skupin, jako např. žáků a jsou podmíněny „duchem doby“, a proto se v historickém kontextu mění. Autostereotypy se pak vztahují ke skupině vlastní, tedy k té, ke které jedinec náleží. (Nakonečný, 1997, s. 223)

Tyto předsudky a stereotypy silně ovlivňují úroveň a efektivitu interkulturní komunikace, jelikož jsou v účastnících „zakódovány“ vlivem výchovy a vlastní kultury. Dále je získáváme a posilujeme z každodenního kontaktu s médii, jako jsou např. tisk (žurnalistika, beletrie), televize nebo rozhlas.

Etnofaulismy jsou jazykové výrazy pro neoficiální označení při pojmenování a označení jiných společenství, etnik a národů používané příslušníky určitého etnického či kulturního společenství. Etnofaulismy se vztahují k samotným obyvatelům, jazyku, mentalitě, odívání nebo zvykům. Průcha (2010, s. 65) uvádí, že mohou mít jednak lehce zesměšňující, tak i negativní charakter. Např. Vietnamci bývají označováni jako „ťamani, čičmoni, šikmoocí, rákosníci.“

Morgensternová upozorňuje na pocity, které vznikají na základě bariér v interkulturní komunikaci a to zejména: *a) nejistota* - pokud je nevědomá, může vyústit až arogantním chováním jednoho účastníka komunikace, což má za následek reakci druhého účastníka komunikace, např. ve formě vyhýbání se komunikaci, *b) kognitivní disonance* (nesoulad) – pocity, jež vyvolávají rozpor mezi vlastním postojem a chováním (např. neuznávání zvyků či tradice určité kultury, ale je třeba zachovat profesionální přístup), *c) nedůvěra* – brání v následující smysluplné komunikaci, *d) nepřátelství* – vyostřená nedůvěra, která vede až k nepřátelskému postoji. (Morgensternová, Šulová a Schöll, 2011, s. 70)

Mezi komunikační bariéry můžeme zařadit i **etnocentrismus**. Jde o posuzování cizí kultury z pozice kultury vlastní, kdy označujeme vlastní kulturu za lepší a správnou. Oproti tomu cizí kulturu považujeme za špatnou či nesprávnou, zvyky a tradice vlastní kultury

pokládáme za univerzálně platné (to, co je dobré pro nás, musí být zákonitě platné pro každého).

2.6 Psychologie v interkulturní komunikaci

Interkulturní psychologie se orientuje na psychologické rozdíly mezi národy a kulturami. Zajímá se o psychické problémy imigrantů a příslušníků etnických minorit v souvislosti s adaptací na nové a kulturně odlišné prostředí, což se odráží na efektivnosti komunikace.

Člověk se stává příslušníkem určité kultury osvojováním si daných kulturních specifík již od okamžiku svého narození procesem *akulturace* (enculturation), v psychologii častěji označován jako *kulturní transmise* (cultural transmission).

Akulturace je tedy celoživotní proces osvojování si kultury dané společnosti. (Průcha, Mareš a Walterová, 2003, s. 58)

Zájem interkulturní psychologie se zaměřuje i na vykonavatele kulturní transmise, za něž jsou považováni otcové, matky, učitelé, příbuzní i vrstevníci. Současně je sledováno, jaké kulturní obsahy přenášejí tyto subjekty na mladou generaci. (Průcha, 2004, s. 48) Z dosud provedených výzkumů vyplývá, že proces kulturní transmise neprobíhá u všech na stejných základech. Někteří potomci emigrantů se ve větší míře přizpůsobují kultuře hostitelské země, což má za následek upouštění od původních a tradičních hodnot své vlastní kultury.

Obecně můžeme říci, že akulturace je sociální proces uskutečňující se při dlouhodobém kontaktu dvou nebo více kultur. (Průcha, 2004, s. 48 - 49)

Podobně vnímá akulturaci i etnolog Brouček, který ji definuje jako „sociální proces, při němž dochází ke kulturním změnám trvalým stykem dvou nebo více kultur. Akulturace zahrnuje jak přebírání prvků z jiné kultury, tak i vylučování jiných podnětů nebo jejich přetváření.“ (Brouček, 1991 cit. podle Průcha, 2004, s. 49)

Z historie víme, že některé akulturační procesy byly také spojeny s násilím a útlakem některých národů, kmenů či etnik (např. Lužičtí Srbové). V případě nenásilného styku dvou kultur, kdy jedna kultura přebírá kulturní prvky druhé, hovoříme o *asimilaci*. V případě asimilace Průcha upozorňuje na dva protipóly chápání ve smyslu pozitivního či negativního procesu. Průcha považuje otázku vztahující se k adaptaci příslušného etnika a přijetí dominantních rysů kultury majoritní společnosti stále za aktuální, ale zároveň

se zabývá uchováním kultury vlastní. Proces asimilace či akomodace prochází složitým vývojem, který může vést ke vzniku kultury zcela nové. Jako příklad uvádí Průcha tzv. „tavící kotlík“, v němž se mísily odlišné kultury evropských a mimoevropských etnik přistěhovalců, jež se staly základem současné americké kultury. (Průcha, 2004, s. 50)

S. Bochner uvádí následující osobnostní typy, které popisují chování člověka v určité životní situaci a v odlišné kultuře:

Asimilační typ, u kterého dochází k odmítnutí vlastní kultury a bezproblémového přijímání hodnot a norem kultury cizí. Po určitém čase stráveném v cizí kultuře také dochází ke ztrátě původní kulturní identity.

Kontrastní typ, u kterého dochází k prožívání rozdílů mezi původní a cizí kulturou. Cizí kulturu a její odlišnosti odmítá a stále klade důraz na hodnoty původní kultury.

Hraniční typ, který považuje obě kultury za přínosné. V určitých případech to však neumožňuje přijetí ani jedné z nich.

Syntézní typ, který je vnímán jako ideální, jelikož představuje splynutí obou kultur a je považován nositele „světové mysli“. (Bochner, 1982, cit. podle Morgensternová a Šulová, 2007, s. 86 - 87)

Nutno ještě zmínit, že reakce lidí na přijetí nové kultury se odvíjí od různých faktorů, jež souvisí s jejich vlastními životními zkušenostmi, a nebo se odvíjí od vlastních postojů.

Pokud se bavíme o interkulturní psychologii a její souvislosti s interkulturní komunikací, nemůžeme opomenout termín *kulturní šok*. Tento pojem pochází od antropologa Kalerva Oberga a zahrnuje pocity člověka v cizí zemi, kde si on sám uvědomuje a vnímá rozdílnost hodnot cizí společnosti. Tyto pocity mohou vyústit až v deprivaci. (Seelye, 1993, cit. podle Morgensternová a Šulová, 2007, s. 88 - 90)

Obdobnou situaci označuje Berry, et al. jako *akulturační stres* (Berry et. al., 2002, cit. podle Morgensternová a Šulová, 2007, s. 88). Akulturační stres se projevuje strachem, obavami, může také vyvolat zmatení, dezorientaci či depresivní reakce. V některých případech může jít i o psychosomatické problémy, mezi které patří žaludeční obtíže, bolest hlavy nebo nevolnost. Intenzitu a délku prožívání kulturního stresu ovlivňuje řada faktorů. K nejčastějším patří rozdílnost vlastní a cizí kultury.

V souvislosti s popisem kulturního šoku se uvádí následující fáze: a) tzv. **předfáze**, která se odehrává již před odjezdem do ciziny, b) jako **libánky** je označována fáze, kdy jedi-

nec tráví první týdny či měsíce života v cizině a je okouzlen vším novým, c) následuje **fáze kulturního šoku** neboli **konfliktu** s cizí kulturou, při níž se mohou projevovat příznaky kulturního šoku, d) po této fázi dochází k **postupné adaptaci** k cizí kultuře, kdy jedinec začíná komunikovat a respektovat i hodnoty cizí kultury, e) **šok z návratu**, který nastává při návratu zpět do vlastní kultury. (Morgensternová a Šulová, 2007, s. 89)

Nutno, ještě zmínit, že ne každý jedinec si musí projít všemi zmiňovanými fázemi kulturního šoku. Stejně tak i intenzita a délka jednotlivých fází je u každého jedince individuální.

Psycholog Berry et al., (cit podle Morgensternová a Šulová, 2007, s. 92) popsal vyrovnávání se s novým kulturním prostředím do akulturačních strategií následovně. Nejdříve nastává **asimilace**, kdy dochází k postupnému splynutí s novou kulturou a potlačení kulturní vlastní. Druhou strategií tvoří **separace**, kdy dochází naopak k izolaci od nové kultury a upnutí se na kulturu vlastní. Třetí možnost tvoří tzv. **marginalizace**, kdy nedochází ke ztotožnění s kulturou vlastní ani cizí, což souvisí s nerozhodností a přisouzení hodnot jedné z kultur. A jako poslední akulturační strategii uvádí **integraci**. Ta je považována za nejuspěšnější. Dochází při ní k přisouzení určité hodnoty cizí kultuře, kdy zůstává vlastní kultura zachována.

Z výše uvedeného vyplývá důležitost interkulturní komunikace. V případě její absence by akulturační procesy neprobíhaly. Všechny uvedené děje mají za následek oslabování jazyka minoritní skupiny a v některých případech vedou dokonce i k jeho zániku a přijetí jazyka majoritní společnosti. Něco podobného můžeme vnímat u Vietnamců žijících v ČR, kdy činí komunikace a dorozumívání větší obtíže právě dospělým jedincům. Děti většinou češtinu ovládají a bez problémů ji používají.

3 INTERKULTURNÍ KOMUNIKACE V PRAXI

Na základě podpory Ministerstva vnitra ČR vznikala od roku 2009 a úspěšně fungují Centra na podporu integrace cizinců (dále jen Centra nebo CPIC) ve 12 krajích naší republiky. Jedno bylo zřízeno přímo ve Zlíně. Činnost těchto center vychází ze státní politiky integrace cizinců a je zacílena nejen na cizince třetích zemí, ale i na majoritní společnost. Hlavní cíle se vztahují k zajištění dostupnosti a efektivity integračních opatření v ČR na regionální úrovni a zajišťování garance při realizaci cílů Koncepce integrace cizinců v ČR. Na jejich financování se podílí Evropský fond pro integraci občanů třetích zemí. Centra poskytují svým klientům služby na podporu integrace do společnosti. Tyto služby se ve většině případů poskytují zdarma, ojediněle za nízký motivační poplatek. Mezi základní služby patří právní poradenství a sociální služby, lekce českého jazyka, sociokulturní kurzy, školení práce s PC, a nebo též přístup k internetu či cizojazyčné knihovně. Z doplňkových služeb jmenujme přednášky, besedy pro laickou a odbornou veřejnost, kulturní a jiné sportovní akce za účelem rozvoje vzájemných vztahů mezi cizinci a majoritní společností, podporu kompetencí místních úřadů, samospráv či dalších institucí a osob komunikujících s cizinci, podporu kulturního rozvoje komunit cizinců. Pracovníci, kteří v centrech poskytují výše uvedené služby, jsou soustavně vzděláváni v legislativní a integrační oblasti týkající se cizinců. Toto vzdělávání zastřešuje Ministerstvo vnitra ČR. (Česko. Ministerstvo vnitra ČR, 2013, s. 9 - 11) Legislativní činnost Center se uskutečňuje v souladu se zákonem č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. (Česko, 2006) Při práci s klienty se respektují závazky plynoucí z Etického kodexu sociálních pracovníků ČR. Centra plně respektují na anonymitu svých klientů.

3.1 Centrum na podporu integrace cizinců ve Zlínském kraji

Centra na podporu integrace cizinců zajišťují ve Zlínském kraji služby a poradenství na detašovaných pracovištích kraje v Uherském Hradišti, Kroměříži, Valašském Meziříčí, Vsetíně, Otrokovicích a Uherském Brodě. Jedná se zejména o sociální a právní poradenství, kurzy českého jazyka, internetové a knihovní služby. CPIC ve spolupráci s Centrem pro rodinu Zlín, o. s. a s podporou Zlínského kraje, Statutárním městem Zlín a dalšími institucemi z regionu pořádá několik akcí se zaměřením na komunikaci a integraci cizinců. Např. *Den pro rodinu*. Jedná se o kulturně-sportovní akci doplněnou multikulturní a integrační tematikou. Dále jmenujme i akci *Meziprahy*, což je interkulturní týden zaměřující se na děti a mládež ve Zlíně, jehož cílem je realizace setkání a seznámení dětí s odlišnými

druhy kultury. V roce 2013 se těšil velké přízni mezi cizinci z třetích zemí sociokulturní kurz se zaměřením na *pečení a vaření tradičního vánočního cukroví* ve Zlíně a ve Vsetíně.

3.2 Interkulturní mediace

„Interkulturní mediaci nebo sociální mediaci v multikulturních kontextech chápeme jako způsob intervence třetí strany orientované směrem k uznání, sblížení se, vzájemnému pochopení a komunikaci, možnosti soužití, zmírnění konfliktů a institucionálního souladu mezi sociálními či institucionálními aktéry etnokulturně rozdílnými ... Interkulturní mediace se stává samostatnou oblastí díky novým přístupům ke kulturní diverzitě. Hlavním podnětem pro tyto nové přístupy je výzva, kterou představuje mezinárodní migrace a utváření nových komunit a etnických skupin.“ (Interkulturní mediace, ©2014)

Na základě svých zkušeností zahájilo občanské sdružení InBáze (dále jen InBáze) v oblasti integrace migrantů realizaci projektu s názvem „Formování profese sociokulturní mediátor - inspirace portugalským modelem“. Jeho cílem bylo ukotvit nově vznikající profesi s názvem *interkulturní pracovník v ČR*. Tato snaha vyústila ve vzdělávací kurz pro interkulturní pracovníky s akreditací MPSV jako kvalifikační kurz pro pracovníky v sociálních službách se zaměřením na poradenství a asistenci migrantům dle zákona 108/2006 Sb. o sociálních službách. (Česko, 2006)

Cílem tohoto kurzu je připravit kompetentní interkulturní pracovníky, kteří se na základě svých zkušeností a pozice migranta mohou podílet na zlepšení integrace příslušníků vlastní komunity. Rozsah kurzu byl stanoven na 250 hodin. Z celkového počtu je 40 hodin věnováno odborné praxi. Realizace kurzu probíhá od 28. února 2014 v Praze. Jeho obsah zahrnuje tyto oblasti: migrace a integrace v ČR a EU, sociální politiku a sociální služby v ČR, legislativu vztahující se k pobytu a práci migrantů v ČR, interkulturní kompetence, prevenci a řešení konfliktů, etiku interkulturní práce, základy metod a techniky sociální práce, role klíčových institucí, sociální tlumočení. Konečným výstupem má být pilotní výškolení 18 interkulturních pracovníků z řad migrantské populace ovládajících 6 základních jazyků (angličtina, arabština, čínština, mongolština, ruština a vietnamština). Uplatnění pro kvalifikované interkulturní pracovníky bude možné nalézt v nevládním sektoru, veřejné správě, školství, zdravotnictví nebo komerčním sektoru. (Interkulturní mediace, ©2014)

Domníváme se, že vytvoření této profese je „správným krokem“ směrem ke zkvalitňování interkulturního soužití příslušníků odlišných kultur v České republice.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

V teoretické části naší práce jsme se zaměřili na vymezení pojmu interkulturní komunikace se zaměřením na vietnamskou menšinu ve Zlínském kraji. Pro uvědomění si kulturní odlišnosti Vietnamců jsme jednak poskytli náhled na vzdálenou zemi, odkud k nám přicházejí a přináší si svá kulturní specifika. Zmapovali jsme i obraz aktuálního postavení Vietnamců v ČR. V poslední kapitole teoretické části jsme se věnovali interkulturní komunikaci v praxi. Také jsme upozornili na interkulturní mediaci se zaměřením na nově vznikající profesi interkulturního pracovníka. Teoretická část je východiskem pro výzkumné šetření.

Následující kapitoly jsou zaměřeny na objasnění hlavního a dílčího cíle výzkumu. Dále se zabývají zdůvodněním výběru výzkumné strategie, výběrem výzkumného souboru a metodami pro sběr dat a realizaci výzkumu.

4.1 Cíl výzkumu a výzkumný problém

Cílem tohoto výzkumu je zmapovat interkulturní komunikaci vietnamské menšiny ve vztahu k české majoritní společnosti ve Zlínském kraji. Z výzkumu chceme získat nejenom informace o existenci komunikačních bariér, které vnímají Vietnamci při komunikaci s českou majoritní společností, ale pokusíme se zjistit, jak přistupují Vietnamci k rozvíjení svých komunikačních kompetencí a tím i ke zkvalitňování této vzájemné komunikace. Rádi bychom také poznali postoje a subjektivní názory Vietnamců na Čechy. Také bychom chtěli zjistit informace o způsobu adaptace Vietnamců na české kulturní prostředí. V návaznosti na stanovený hlavní cíl jsme si tedy stanovili i následující dílčí cíle.

Dílčí cíle:

- Zjistit komunikační bariéry, které vnímají Vietnamci při komunikaci v české majoritní společnosti.
- Zjistit přístup Vietnamců k rozvíjení svých komunikačních kompetencí.
- Zjistit postoje a názory Vietnamců na Čechy.
- Zjistit způsob adaptace na české kulturní prostředí.

Potřeba efektivní komunikace mezi lidmi z různého kulturně odlišného prostředí neustále nabírá na významu i v každodenním životě. Pro předcházení komunikačních konfliktů má bezesporu nezaměnitelný význam vzájemné poznávání a respektování jednotlivých rozdílných kulturních specifik.

Domníváme se, že z těchto důvodů je stále třeba zjišťovat nové poznatky a změny o tomto procesu komunikace, jelikož ovlivňuje konečné soužití příslušníků rozdílných kultur. Tyto uvedené aspekty jsou důvodem, proč se daným tématem zabýváme.

Pokud máme zmínit výzkum, který bezpochyby ovlivnil vývoj interkulturní komunikace a psychologie, domníváme se, že je to práce Geerta Hofsteda. Jak jsme již uvedli, na základě této práce Hofstede definoval dimenze kultury. Z jeho díla vychází ve svých výzkumech i čeští autoři. Např. Kolman 2001, Průcha 2004, Schroll-Machl a Nový, 2005.

Z výzkumu zaměřeného na vietnamské etnikum, jejich komunikaci a adaptaci v českém kulturním prostředí můžeme uvést práce S. Broučka Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR z roku 2003, Š. Martínkové Vietnamská komunita v Praze. Tato výzkumná a další šetření jsou zaměřena spíše na adaptaci Vietnamců a oblasti komunikace je věnována pouze malá část. Práce, jejichž obsah byl zaměřen převážně na komunikaci Vietnamců v české společnosti, nám nejsou známy.

Tématem této bakalářské práce je interkulturní komunikace vietnamské menšiny ve Zlínském kraji ve vztahu k české majoritní společnosti. Vzhledem k tomu, že v naší vlasti stále pobývá velké množství imigrantů z Vietnamu, domníváme se, že je nezbytné získat co nejvíce informací z uvedené oblasti. Prostřednictvím výzkumného šetření, které uvádíme v naší práci, bychom chtěli přispět ke vzájemnému porozumění obou kultur a obohatit tím i vzájemnou komunikaci.

4.2 Výzkumné otázky

Z výše uvedeného hlavního cíle a dílčích výzkumných cílů vychází jednotlivé výzkumné otázky. Na základě rozhovorů s respondenty se pokusíme na všechny najít odpovědi.

V01: Jakým způsobem probíhá proces adaptace na české kulturní prostředí?

V02: Jaké komunikační bariéry vnímají respondenti v rámci majoritní společnosti?

V03: Jaký postoj zaujímají respondenti vůči české majoritní společnosti?

V04: Jakým způsobem rozvíjí respondenti své komunikační kompetence?

V05: Jak vnímají projevy prezentovány v médiích vůči Vietnamcům?

V06: V čem spatřují respondenti přínos života v České republice?

4.3 Strategie výzkumu

Vzhledem ke stanovenému výzkumnému cíli, kdy usilujeme o získání informací ze subjektivního vnímání osob na dané téma, jsme se rozhodli pro kvalitativní metodologický přístup s využitím případové studie (kazuistiky). A to z důvodu, že tento výzkum nám umožní nahlédnout do hloubky zkoumaného problému a přispěje k odhalení jeho podstaty. Podobně vysvětluje kvalitativní výzkum i Hendl (2005), který umožňuje nezůstat jen na povrchu zkoumaného jevu, ale provádí výzkum hlubším pohledem do každého případu, čímž zohledňuje jeho souvislosti, místní podmínky a celkovou situaci.

Podstata kvalitativně orientovaného výzkumu vychází z osobního kontaktu výzkumníka s respondenty, a tak dochází k hlubšímu porozumění zkoumaného jevu. Předpokládáme, že s využitím kvalitativního metodologického přístupu detailněji zmapujeme zkoumané téma interkulturní komunikace Vietnamců ve Zlínském kraji.

Při realizaci tohoto výzkumu jsme si vědomi časové náročnosti, kterou nejvíce ovlivní právě jazykové vybavenosti respondentů. Jsme přesvědčeni, že námi zvolený postup, kdy získáme důležité informace přímo z osobního kontaktu od samotných příslušníků vietnamské menšiny ve Zlínském kraji, bude přínosem nejenom pro správnou interpretaci zkoumaného problému, ale zároveň přispěje k odhalení a pochopení problému interkulturní komunikace této skupiny obyvatel.

Je třeba poznamenat, že zjištěné výsledky výzkumného šetření, které provedeme na základě kvalitativního výzkumu, není možno zobecňovat na širší populaci. Jedná se totiž o zjišťování subjektivních názorů a postojů zúčastněných respondentů na zkoumané téma, a tedy platné pro konkrétní výzkumný vzorek.

Smyslem tohoto výzkumného šetření není hodnotit postoje a názory respondentů na komunikaci v rámci české společnosti. Cílem je lépe porozumět individuálním postojům a názorům jednotlivých respondentů, a proto se nám tento zvolený způsob výzkumu jeví jako nejvhodnější.

4.4 Metoda sběru dat

Základní skupinu sběru dat v empirickém výzkumu tvoří pozorné naslouchání, vyprávění, promyšlené kladení otázek a získávání odpovědí. Jako metodu sběru dat jsme použili formu moderovaného rozhovoru (interview) dle Miovského (2006). Tento rozhovor může být prováděn s jednou až třemi osobami zároveň. Pro tuto práci jsme se rozhodli využít polostrukturovaného interview, který se opírá o předem definované jádro, tzn. minimum otázek, které musí být probrány. Během rozhovoru se na toto jádro nabalují další doplňující otázky, které vyplývají v souvislosti s výzkumným tématem během samotného rozhovoru, a které nám následně mohou pomoci při správném uchopení výzkumného problému. (Miovský, 2006) K našemu rozhodnutí přispěl i fakt, že tato metoda umožňuje přímý kontakt s respondentem, při kterém má tazatel možnost na sdělované informace pohotově reagovat, což považujeme při našem realizovaném výzkumném šetření za velký přínos.

4.5 Výzkumný soubor

U kvalitativní metodologie není cílem volby výzkumného vzorku dosažení reprezentativnosti souboru. Důležité je, aby na základě vybraného souboru a s ohledem na stanovené cíle bylo dosaženo nasycení dat.

Pro potřeby tohoto výzkumu jsme se rozhodli pro metodu záměrného výběru respondentů, kteří splňují stanovená kritéria a s účastí na výzkumu souhlasí. První kritérium pro náš výzkumný soubor tedy zahrnuje příslušníka vietnamské menšiny Zlínského kraje, který pobývá dlouhodobě na území České republiky. Předpokládáme, že respondenti, které jsme vybrali na základě jejich statusu pobytu, disponují jistými zkušenostmi, znalostmi a orientací v majoritní společnosti.

Druhým kritériem pro výběr respondentů byla znalost českého jazyka na komunikační úrovni, která je nezbytná pro správné pochopení kladených otázek a následnou interpretaci.

Abychom získali požadované účastníky (respondenty) tohoto výzkumu, obrátili jsme se na Centrum pro podporu cizinců ve Zlíně a požádali o pomoc. Vedoucí centra nám vyšel vstříc a umožnil návštěvu kurzů českého jazyka, kurzu pečení a vaření tradičních vánočních pokrmů a cukroví pro cizince. Při účasti na těchto kurzech jsme oslovili a požádali o spolupráci respondenty splňující výše uvedená kritéria tohoto výzkumu. Další respondenty byly osloveny ve zlínské knihovně a jedné vietnamské uhersko-hradištské prodejně

textilu. Konečně byla stanovena skupina 5 vietnamských žen, které pobývají v ČR v rozmezí 8 – 26 let. Seznámili jsme je se záměrem výzkumného šetření. Na základě poskytnutých informací s touto účastí souhlasily. Pro přehlednost představujeme seznam oslovených respondentek. V následující tabulce uvádíme jejich základní údaje.

I přesto, že jsme oslovili dva muže vietnamského etnika žijících ve Zlínském kraji, nepodařilo se nám je získat k účasti na tomto výzkumu. Důvodem odmítnutí byla pracovní vytíženost všech oslovených.

Tabulka č. 1- Představení respondentek

Respondent	Pohlaví	Statut	Věk	Pobyt v ČR	Zaměstnání
1.	žena	občanství ČR	48	26	prodej textilu
2.	žena	trvalý pobyt	43	8	v domácnosti
3.	žena	občanství ČR	19	19	studentka univerzity
4.	žena	trvalý pobyt	18	18	studentka gymnázia
5.	žena	trvalý pobyt	22	13	prodej textilu

4.6 Realizace výzkumu

Na realizaci výzkumu, v našem případě polostrukturované interview, jsme se náležitě připravili. Promysleli jsme si schéma otázek vztahujících se ke zkoumanému tématu a výzkumným otázkám. Podstata tohoto schématu zaručuje, že se proberou všechna témata, která jsou pro tuto práci stěžejní a bez nichž by nebylo možné dosáhnout stanovených cílů.

Realizace výzkumu probíhala ve Zlínském kraji v měsících prosinec 2013 – únor 2014. Respektovali jsme přání respondentek a před samotným výzkumem jsme si stanovili místo i čas samotného výzkumu. Komunikace probíhala pomocí elektronické pošty. Součástí této komunikace byly i informace, které se týkaly samotného výzkumu naší práce, viz PI.

Na základě přání respondentek (1,2) se první kolo rozhovorů uskutečnilo v měsíci prosinci v Centru pro rodinu ve Zlíně na Jižních Svazích. Tohoto rozhovoru se na přání re-

spondentek (1,2) zúčastnila také respondentka (3), která ovládá velmi dobře český i vietnamský jazyk. V případě nedorozumění či konkretizaci položených otázek byla možnost využít tyto její znalosti a působit také jako tlumočnice. Další dva rozhovory se uskutečnily po dohodě respondentek (4,5) individuálně v měsíci lednu 2014. Na začátku interview jsme vždy získali ústní souhlas od účastnic výzkumu k fixaci vyslovených dat na diktafon.

Respondentkám výzkumu bylo zaručeno, že poskytnutá data budou zpracována pouze pro účely této práce, ubezpečili jsme je o zachování jejich anonymity. Současně jim bylo sděleno, že mohou odmítnout na položenou otázku odpovědět. Této možnosti žádná z respondentek výzkumu nevyužila. V úvodu rozhovoru jsme se zaměřili na základní údaje respondentek, které nám poskytly náhled na postavení rodiny v majoritní české společnosti. Tyto informace se staly základem pro zpracování jednotlivých kazuistik respondentek. Délka rozhovorů byla úměrná celkové vstřícnosti a ochotě odpovídat na jednotlivé otázky.

Doslovná transkripce rozhovorů byla doplněna o poznámky označující nápadné příznaky promluvy jako např. pomlky, způsoby řeči či emoční vyjádření. Vzhledem k ne vždy plynulému vyjadřování respondentek, bylo toto zpracování časově velmi náročné. Tyto přepisy jsou uvedeny v příloze P III této práce.

5 ANALÝZA ZÍSKANÝCH DAT

V této části práce uvádíme a dále zpracováváme data, která byla získána na základě námi provedeného kvalitativního výzkumného šetření. Tato získaná data budou podkladem pro analýzu a následně pro formulaci závěrů našeho výzkumného šetření. V první části jsme získaná data zpracovali do kazuistik dle jednotlivých respondentek. V části druhé budou data ze získaných rozhovorů analyzována.

5.1 Kazuistiky

Jak jsme již uvedli, data byla fixována jako audiozáznam na diktafon a následně byla provedena jejich přesná transkripce do textové podoby. Jednalo se o velmi zdlouhavý a časově náročný proces.

Zaznamenané údaje jsme následně převedli do kazuistik jednotlivých respondentek. Pro snadnější orientaci a přehlednost jsme si je rozdělili do jednotlivých částí, jež jsme doložili doslovně citovanými větami respondentek. Dále jsme se zaměřili na shrnutí a porovnání získaných dat. Pro další zpracování získaných dat jsme se rozhodli pro metodu otevřeného kódování dle autorů Švaříček, Šedřová et al. (2007).

Pro přehlednost jsme kazuistiky rozdělili do několika níže uvedených částí:

Základní údaje: zahrnují výchozí demografické informace o respondentce a její rodině

Práce: představuje druh vykonávané práce, vztah respondenta k práci

Děti a vzdělání: obsahuje základní informace o dětech a jejich komunikaci v českém i vietnamském jazyce, přizpůsobování se školnímu prostředí

Jazyk a komunikace: poskytuje přehled o komunikačních situacích běžného života příslušníků vietnamské menšiny, zahrnuje schopnost respondentek komunikovat, zabývá se přístupem k výuce českého jazyka, obtížemi se zvládnutím českého jazyka, využíváním informacím

Volný čas a kulturní život: zahrnuje informace o způsobu využívání volného času a účasti na kulturním životě, jako jsou zvyky a tradice

Xenofobie a rasismus: zahrnuje informace o setkání s xenofobním či rasovým kontextem ze strany majoritní společnosti

Vietnam versus Česká republika: zahrnuje informace o jednotlivých přednostech uvedených států na základě vnímání respondentek

Budoucí očekávání: vyjadřují přání a tužby jednotlivých respondentek směrem k budoucnosti

5.1.1 Kazuistika – Respondentka (R1)

Základní údaje

Respondentka je vdaná, má 48 let a do České republiky přijela z Vietnamu před 26 lety z osobních důvodů. Zde se seznámila s manželem, který v České republice studoval. Manžel pracuje jako překladatel. Nyní žije s manželem a třemi dcerami ve Zlíně. Respondentka i všichni členové její rodiny mají české státní občanství.

Práce

Po příjezdu do České republiky pracovala ve zlínském Svitu. Na základě živnostenského oprávnění později začala podnikat. Zabývala se prodejem textilu. Nyní poskytuje v případě potřeby pomoc příslušníkům vietnamského etnika s vyřizováním jednodušších úkonů v rámci státní správy či jiných organizací, např. na okresní správě sociálního zabezpečení, finančním úřadu nebo příslušné zdravotní pojišťovně.

Děti a jejich vzdělání

Respondentka říká, že děti v rodině mají možnost samostatného rozhodování a nejsou tak vychovávány výhradně dle vietnamské tradice, tzv. „vietnamské poslušnosti“.

Vzdělání dětí je pro respondentku velmi důležité, a proto je při studiu velmi podporuje. Děti navštěvovaly českou školku i základní školu. Dvě mladší dcery studují na gymnáziu ve Zlíně. Nejstarší dcera studuje na pražské univerzitě obor Politologie.

Děti se učily český jazyk v české školce a škole pouze v kontaktu s českými dětmi. Žádné individuální výuky se nezúčastňovaly. Jen nejmladší dcera navštěvovala v době, kdy se připravovala na přijímací zkoušky na gymnázium, doučování z českého jazyka.

Jak respondentka uvádí, s úrovní českého školství je velmi spokojena. Na českém školství se jí líbí, že zahrnuje nejenom samotné učení, ale také další aktivity. Např. sportovní akce, kurzy plavání, návštěvu kin a koncertů, což není ve Vietnamu možné. Jako další přednosti českého školství uvedla, že děti jsou vedeny k samostatnosti, k diskusi a mohou vyjadřovat své vlastní názory, kdežto ve Vietnamu je školství silně autoritativní. Výsledky žáků ve Vietnamu ovlivňují rovněž neustálé obdarovávání učitelů nejen drobnostmi, ale především finančními prostředky.

Jazyk a komunikace

Respondentka ovládá český jazyk na komunikativní úrovni, tzn., že je schopna sama komunikovat s úřady, učiteli, zákazníky nebo ostatními členy české společnosti. Jak sama přiznává, psaní a čtení náročnějších textů jí dělá problémy. Při složitějších úkonech zpravidla využívá pomoci manžela nebo dcery. Dále uvádí, že při kontaktu s úředníky nemá žádné problémy.

Respondentce nijak zvlášť nevádí, pokud ji členové majoritní společnosti nesprávně oslovují nebo mají nesprávnou výslovnost jejího jména. Jak sama uvádí, chápe, že její vietnamské jméno je pro Čechy těžké na výslovnost. *„Mmmm, ne – mě to nevadilo, protože vím, že určitě – kdy já taky mluvím ehmm – špatně jo, tak myslím – no, já vím, že naše jméno jo – moje jméno určitě špatně (úsměv) čtou jo – nebo nějak tak, ale to nevádí. To není pro mě důležité.“*

Respondentka dále uvádí, že při běžné komunikaci se svými dětmi používají českých jmen, jelikož je to jednodušší a děti tato jména používají i v komunikaci s přáteli či ve škole. *„Ne oni mají vietnamské jméno, ale jako české, aby volali lepší. Ano, zavolat – nebo nějak tak, protože opravdu některé jméno, jako moje jméno – špatně, špatně číst jo nebo tak.“*

Doma s manželem a dětmi mluví výhradně vietnamsky. K tomuto rozhodnutí jí vedla skutečnost, aby nekomplikovala dětem učení českého jazyka svojí nesprávnou výslovností a gramatikou. *„Já mluvím doma vietnamsky – protože vím, že neumím dobře – tak nechtěla jsem mluvit s nimi česky, aby oni chytli - jako špatně nebo oni mě furt smějí.“*

Výuka vietnamštiny v rodině probíhá na komunikativní úrovni formou mluveného slova. Nepochází nijak cíleně a nezahrnuje psaní.

Během svého pobytu navštěvovala dotazovaná kurzy výuky českého jazyka dříve pouze sporadicky, teprve zhruba v posledním roce navštěvuje kurz pravidelně. Tento kurz pořádá Centrum pro integraci cizinců ve Zlíně. Motivací ve výuce českého jazyka jí je snaha zlepšit komunikaci a porozumění v rámci české společnosti. Říká: *„No, tak, jako chtěla jsem*

zlepšit – jako komunikovat a rozumět lepší, protože my žijeme v České republice – tak já vím, že první věc, tak – musím – to je pro nás jako – bariéra. Český jazyk všude.“ Respondentka uvádí, že největší problémy spatřuje při výslovnosti písmen s „háčky“.

Respondentka také připouští, že při komunikaci ve vietnamštině používají česká slova, která jsou ve vietnamštině složitá, a nebo je děti dobře neznají. Např. *babička, parlament, háček, zvyk, aj.* „*No, tak většinou mluvím s nimi vietnamské, ale některé slovo – oni tak jako no, neznají nebo já znám dobré, tak já mluvím – nebo, aby no – nebo výraznější to slovo.*“

Respondentka uvádí, že má české přátele, se kterými udržuje přátelský kontakt.

Respondentka má zájem o pravidelné informace z Vietnamu. Zároveň také sleduje vietnamskou i českou politickou situaci. Jak respondentka sama uvedla, tyto informace získává především pomocí internetu. Vietnamské noviny nebo televizi již nesleduje. Respondentka má české státní občanství, které jí zaručuje v České republice volební právo. Jak respondentka uvedla, tohoto práva se nezříká a pravidelně s manželem a nyní již i s nejstarší dcerou se jednotlivých voleb účastní.

Volný čas a kulturní život

Pokud má respondentka nějaký volný čas, tak jej nejraději tráví s rodinou doma. Rodinné výlety neorganizuje a návštěv či kulturních akcí se nezúčastňuje. „*Ne na výletu – nemáme na to čas – no, jenom doma.*“

V rodině respondentky dodržují z vietnamských zvyků a tradic oslavy Nového lunárního roku (Tet). Schází se a oslavují pouze v kruhu rodiny a připravují tradiční vietnamské jídlo *bánh chung* [bajču]. „*No, my moc ne – protože, protože – nemáme čas – můj manžel musí moc pracovat.*“

Rodina respondentky přijala české zvyky a tradice a zejména kvůli dětem. Slaví především Vánoce, Velikonoce a narozeniny dětí. „*Tak hlavně i kvůli dětem. Ale – i žijeme tady, tak já chci cítit tu, tu – atmosféru Vánoc. A taky aby děti si užily ty Vánoce, dárky a tak, žijí tady, tak aby si to užily.*“

Respondentka i její rodina si oblíbila a zvykla na českou kuchyni, a proto se rozhodla zúčastnit kurzu pečení a vaření tradičních vánočních pokrmů a cukroví.

Xenofobie a rasismus

Respondentka uvádí, že se během života v České republice nesešla vůči své osobě ani svým dětem s projevem rasismu nebo xenofobie. Objektem útoku se stal pouze její manžel, kdy byl při cestě z práce domů napaden českým příslušníkem hnutí skinhead. Stalo se tak v roce 1998 - 1999, kdy média reagovala na bitku české a vietnamské mládeže na zlínské diskotéce. Respondentka: „... *no, ti mladí asi no, kvůli tomu asi zlobili nebo nějak tak – chtěli oplatit to, no.*“ Dále dodává: „*No, tak ten asi negativní chvíle pro něho i pro mě. Jinak tak jsou dobří lidi – no rozumní, no. Tak skinhead – tak všude. Ale vím, že tenkrát ve Zlíně to bylo – no mezitím mi necítily dobře.*“

Vietnam versus Česká republika

Respondentka je v České republice spokojená a říká, že zde prožívají lepší život než ve Vietnamu. Čechy vnímá jako milé a otevřené, ke komunikaci a dodává: „... *jako když se k nim chováte dobře, tak oni se k Vám chovají taky dobře.*“ Česko vnímá jako malou zemi a líbí se jí, že je zde hodně významných lidí. Na Čechách se jí líbí, že nechtějí zůstat nikomu nic dlužní a snaží se dobrý skutek vrátit buď jako pomoc, a nebo člověka, který pomohl, něčím obdarují. „*Známi oni většinou vyrovnají se mnou furt – já jsem řekla – ne, nechci, to je dárek, ale oni furt dávají zpět (smích) - jako kdy dostala něco ode mě. Ale – Vám řeknu – opravdu ve Vietnamu nebo nějak tam oni nechtějí – oni furt chtějí brát.*“

Po Vietnamu se jí stýská zejména kvůli příbuzným. Ze své nejbližší rodiny tam nikoho nemá a maminka žije také v České republice a sestry v Německu. O návratu do Vietnamu přemýšlí a plánuje jej na stáří, kdy budou děti dospělé a založí vlastní rodinu.

Za dobu, kdy žije v České republice, navštívila Vietnam třikrát. A dodává: „... *vždycky jsem měla důvod ne, jenom kvůli dovolené, jo. Dovolené nemám peníze – ne, nemám, ale myslím, zbytečně – tolik peněz jenom za dovolenou ne, nemám.*“

Pokud by měla odpovědět na otázku, komu by v případě sportovního utkání fandila, říká: „*No, asi neutrální – sport mě moc nezajímá.*“

Budoucí očekávání

Respondentka by si přála, aby se zlepšil život lidí ve Vietnamu. Byla by ráda, pokud by dcera nebo manžel pracovali, aby se pak mohli nějakým způsobem podílet na zlepšení života lidí ve Vietnamu. Jak říká: „... *ale i lidi ve Vietnamu žijou velmi špatně.*“

Dále by si respondentka přála, aby Češi přestali rozlišovat barvu pleti, národnost, ale soustředili se na to, jaký výkon kdo podává, aby Vietnamci a Češi dostali stejné šance na uplatnění. Toto by si přála zejména pro své děti a manžela.

5.1.2 Kazuistika – Respondentka (R2)

Základní údaje

Respondentka má 43 let a žije ve Zlíně 8 let. Přijela do České republiky za účelem sloučení rodiny. Manžel pracoval původně ve zlínském Svitě, a to na základě mezistátní dohody mezi Vietnamem a Českou republikou. V současné době je majitelem a provozovatelem bistra ve Zlíně. Společně s manželem vychovávají dvě dcery. Respondentka má v České republice trvalý pobyt.

Práce

Respondentka nemusí pracovat, rodinu zabezpečí manžel. Její prací je v současné době péče o rodinu.

Děti a vzdělání

Respondentka uvádí, že děti v některých případech musí respektovat rozhodnutí rodičů, ale v některých případech je jim ponechána volba vlastního rozhodnutí.

Děti jsou zatím malé, navštěvují českou školu a školku. Od dvou let byly umístěny v českých jeslích. Pokud by existovala možnost výběru školy, upřednostňuje školu mezinárodní před školou českou. A to z toho důvodu, že by se děti učily i třeba další jazyky, což by jim mohlo být k dobru v budoucnosti.

Respondentka netrvá na tom, aby se její děti jednou vrátily a žily ve Vietnamu. Říká: „*Ne, to je jejich rozhodnutí.*“ Následně, ale z rozhovoru vyplynulo, že ona sama by se vrátila ráda.

Volný čas a kulturní život

Svůj volný čas nejraději tráví odpočinkem nebo nakupováním.

Také její rodina převzala kvůli dětem české tradice. K nejoblíbenějším patří Vánoce a Velikonoce. Z vietnamských tradic si ponechala oslavy Nového lunárního roku, kdy se schází i s přáteli a oslavují. Říká: „*Kombinujeme oboje. České i vietnamské – Vánoce, Nový rok,*

Velikonoce. “ A dodává: „*Každá rodina myslím, má něco jiného ... no, myslím, jako každá vietnamská rodina. Záleží, jak mají čas nebo ne, záleží na tom.*“

Z důvodu zájmu o českou kuchyni se zúčastnila kurzu pečení a vaření tradičních pokrmů a cukroví.

Čechy vnímá pozitivně, má mezi nimi i přátele, se kterými se schází. Např. uvádí pozitivní vztah ke své sousedce. Říká: „*Dobrá sousedka. Furt, no ta sousedka nám donesla buchty, všechno, no (smích). Ano, každý den.*“ (smích).

Jazyk a komunikace

Respondentka navštěvuje kurz českého jazyka asi dva roky, které zprostředkovává Centrum pro integraci cizinců ve Zlíně. Pro výuku českého jazyka se rozhodla sama, aby mohla lépe komunikovat s českými přáteli. K účasti na jazykovém vzdělávání přispívá i fakt, že si respondentka chce žádat o české státní občanství.

Uvádí, že při zvládnání českého jazyka jí nejvíce činí problémy její výslovnost a diakritická znaménka ve slovech.

Doma s dětmi a manželem komunikuje vietnamsky. Při oslovování dětí také využívají i česká jména.

Při komunikaci s úřady a institucemi státní správy využívá služeb a pomoci respondentky (1).

Respondentka sleduje vietnamskou televizi, ale děti dávají přednost českému vysílání.

O vietnamskou nebo českou politiku se nezajímá. Je pro ni důležité vydělat peníze a být jako rodina spokojeni.

Xenofobie a rasismus

Při pobytu v České republice se nesečkala s projevy xenofobie nebo rasismu vůči své osobě nebo své rodině.

Vietnam versus česká republika

Stýská se jí po rodině, kterou má ve Vietnamu. Stýská se jí po práci a kulturním životě, který měla ve Vietnamu, kde mohla trávit čas se sourozenci, přáteli a další rodinou. Tady jí život připadá smutný.

Vietnam navštěvuje s manželem a dětmi asi každé dva roky. Umožňuje jim to jejich finanční situace. Návrat do Vietnamu plánuje v důchodovém věku, kdy budou mít děti již ukončené vzdělání a založenou vlastní rodinu.

Pokud by měla odpovědět na otázku, komu by v případě sportovního utkání fandila, říká: „*Vietnamcům, jsem Vietnamka.*“

Budoucí očekávání

Přála by si, aby děti vystudovaly a měly vysokou školu a následně našly dobrou práci. Přála by si, aby jim Česko poskytlo zázemí pro spokojený a klidný život.

Osobně vyjádřila přání vrátit se do Vietnamu a mít zpět svoji práci v bance v centru Hanoje.

5.1.3 Kazuistika – Respondentka (R3)

Základní údaje

Respondentka je dcerou respondentky (1). Je jí 19 let a v České republice se narodila. Žije se svými rodiči a sestrami ve Zlíně. Jak sama uvádí, s integrací ve školním prostředí neměla problémy, i když připouští, že v mladším věku vnímala svoji odlišnost od českých dětí určitou odlišnost. Dnes říká, že se považuje více za Čecha než Vietnamce. V současnosti studuje na pražské univerzitě obor Politologii. Má české státní občanství.

Vzdělání

Respondentka uvádí, že pokračování v univerzitním studiu vyplynulo ze studia na gymnáziu. Říká: „*... abych poznala něco nového. A taky mi to má pomoci k tomu, abych třeba cestovala.*“

Jazyk a komunikace

Jelikož se zde respondentka narodila, prošla českou mateřskou a základní školou, studovala na gymnáziu, nemá proto problémy s komunikací v českém jazyce.

Respondentka ovládá vietnamský jazyk, který si osvojila při komunikaci s rodiči. K čtení a psaní dodává: „*...tam je hodně těch diakritických znamének – takové ty tečky, čárky. Tak já dokážu napsat jako ty písmenka a občas jakože trefím nějakou, nějaký ten háček nebo tak něco. Jako dokážu číst, ale neumím psát.*“

Volný čas a kultura

Respondentka tráví svůj volný čas asi jako většina české mládeže. Její zálibou jsou šachy, jízda na kole, ale zároveň se zajímá o japonskou kulturu.

Volný čas tráví spíše s českými přáteli. Říká: *„No, jakože já jsem nepřišla moc do styku s tou vietnamskou komunitou, takže znám, jakoby těch Vietnamců pár, třeba, jako ti co se mnou chodili do školy a mluvíme spolu česky, takže spíš, fakt jich znám jenom tak pár, takže spíš s českými – no.“*

Má ráda českou i asijskou kuchyni a dodává: *„Mám to jako takový mix, jakože mám ráda i asijské jídlo i to české - spíše vyhledávám to české.“*

Respondentka sleduje českou televizi a českou politiku naopak jí nijak zvlášť nezajímá kultura nebo politika vietnamská. Na otázku, proč jí to nezajímá, odpovídá: *„No, tak ono to spíš s postupem času – spíš – já, když jsem byla malá, tak mi to spíš, jako vadilo, že jsem taková jiná, tak jsem se snažila od toho jako distancovat.“*

Respondentka udává, že jelikož prožila celý život v České republice, považuje se spíše za Čecha než za Vietnamce a k Čechům má vřelý vztah i postoj. Říká: *„Jo, tak já se za Vietnamca moc nebo jako za Vietnamca moc nepovažuji, ... nechovám se podle těch jejich hodnot – podle jejich kultury.“*

Xenofobie a rasismus

Respondentka se neseetkala vůči své osobě s projevem xenofobie nebo rasismu.

Vietnam versus Česká republika

Respondentka zatím neví, zda by chtěla žít ve Vietnamu, jelikož se jí nelíbí současný politický systém a říká: *„... to nevím, to bych asi nejdřív chtěla vyzkoušet, třeba na půl roku a zjistit, jak to tam je, ale napořád asi ne.“*

Pokud by měla odpovědět na otázku, komu by v případě sportovního utkání fandila, říká: *„Já a taťka fandíme Čechům. Já, protože tu žiju odjakživa a mám Česko ráda a budu ho podporovat, považuji se více za Češku než Vietnamku, ale na druhou stranu jsem hrdá na své vietnamské kořeny. Důvod u taťky neznám, ale Česko má taky rád.“*

Budoucí očekávání

Respondentka by si přála dostudovat, najít si práci, při které by mohla hodně cestovat.

5.1.4 Kazuistika – Respondentka (R4)

Základní údaje:

Respondentce je 18 let a žije se svými rodiči a mladší sestrou ve Zlíně. V České republice se narodila. Momentálně studuje zlínské gymnázium. Otec přišel do České republiky asi před 19 lety, matka před 18 lety za účelem sloučení rodiny. Otec je v současnosti majitelem bistra ve Zlíně. Jelikož je schopen zabezpečit rodinu po finanční stránce, matka nemusí pracovat (dříve měla obchod s textilem). V České republice žijí na základě dlouhodobého pobytu. Po změně zákona mají zájem o získání českého státního občanství.

Vzdělání

Momentálně studuje zlínské gymnázium. Do budoucna plánuje studium na vysoké škole, nejlépe v Praze. Na otázku, zda nechce studovat někde blíž nebo třeba přímo ve Zlíně, odpovídá: „*Jako, že jo, ale chtěla bych někam dál.*“

O volbě studia se rozhodla sama a doufá, že její rozhodnutí bude ze strany rodičů respektováno.

Jazyk a komunikace

Jelikož se respondentka narodila v České republice a od malička měla českou chuťvu, neměla problémy s komunikací a českým jazykem. S chuťvou má dodnes velmi vřelý vztah. Jak sama říká: „*Ona byla vlastně i u mého porodu a vlastně doted' je to jakoby rodinná příslušnice. Ano, já ji beru jako – babičku.*“

Také v tomto případě respondentka komunikuje s rodiči výhradně vietnamštinou a pouze v případech, kdy jí, jak sama říká, „*vypadne nějaké to slovíčko,*“ nahrazuje jej českým. Vietnamštinu respondentka ovládá, ale jak sama připouští, že určité problémy jí způsobuje psaní.

Respondentka uvádí, že rodiče ovládají český jazyk na komunikační úrovni a uvádí, že vyřizování úředních záležitostí zvládají většinou sami. Také uvádí, že již dříve navštěvovali kurzy českého jazyka ve Zlíně. V současnosti kvůli získání českého občanství opět uvažují o další výuce českého jazyka.

Rodiče dávají přednost vietnamskému televiznímu vysílání, respondentka se sestrou českému. Českou politiku rodina respondentky nijak zvlášť nesleduje, spíše se zajímá o dění ve Vietnamu, které sledují pře internet.

Volný čas a kultura

Volný čas tráví respondentka většinou s českými přáteli, jelikož ve Zlíně moc svých vietnamských vrstevníků nemá. Ráda navštěvuje knihovnu, kino nebo divadlo.

S rodiči se pravidelně účastní akcí zaměřených na vietnamskou menšinu. Dále dodává, že se také účastní i soukromějších akcí, mezi které patří narozeniny někoho z nejbližšího okruhu přátel nebo tenisové rekreační turnaje. Ty se začínají těšit v současnosti velké oblibě. Rodiče pravidelně chodí hrát tenis s českými i vietnamskými přáteli.

Z českých tradic slaví Vánoce, Velikonoce a narozeniny. Na dotaz, jak probíhá oslava Vánoc, respondentka odpovídá: „Jakože máme stromeček, dárky, ale ne žádné typické české jídlo.“ Ale jak sama uvádí, české jídlo jí osobně nevadí. Rodiče ale preferují jídlo vietnamské.

Z vietnamských tradic dodržují oslavy Nového lunárního roku, při kterých se schází se širší rodinou a s přáteli. Letos při této příležitosti navštívili přátele v Kopřivnici a sama respondentka toto setkání označuje za velkou událost.

Xenofobie a rasismus

Respondentka se setkala s negativními projevy vůči své osobě v dětství, a to ve formě negativních poznámek.

Budoucí očekávání

Do budoucna by si přála hlavně dostudovat a najít dobrou práci, ale také se častěji stýkat s příbuznými, kteří žijí ve Vietnamu.

Vietnam versus česká republika

Respondentka společně s rodiči několikrát navštívila Vietnam. Příští návštěvu rodina plánuje právě na oslavy nového lunárního roku.

Respondentka uvádí, že i přesto, že jsou zde rodiče spokojeni, uvažují na stáří o návratu do Vietnamu. Sama respondentka o tom, zda by chtěla žít ve Vietnamu, zatím nepřemýšlí. Pokud by měla odpovědět na otázku, komu by v případě sportovního utkání fandila, dodává: „*Nefandila bych nejspíše ani jedné straně.*“

5.1.5 Kazuistika – Respondentka (R5)

Základní údaje:

Respondentka je svobodná, má 22 let. Pracuje na základě živnostenského oprávnění a v současné době vlastní prodejnu s textilem v Uherském Hradišti, kde také žije se svými rodiči. Do České republiky přijela za svými rodiči, kteří zde již pracovali, před 13 lety s bratrem a svým strýcem. Jelikož nový zákon povoluje dvojí občanství, ráda by této možnosti využila.

Vzdělání

Respondentka vystudovala gymnázium ve Starém Městě a o dalším studiu neuvažuje. Obává se toho, že jí vysokoškolské vzdělání nedovede zaručit odpovídající práci. Sama říká: „ ... *moje kámošky, oni taky jakože – studovaly výšku a potom stejně skončily – aj práva a tak – v obchodě nebo podnikání. Tady málo pracovního místa pro nás se školou.*“

Jazyk a komunikace

Respondentka dobře ovládá český jazyk a je schopná si na úřadech vyřídit všechny záležitosti. A jak sama říká: „*Úředníci jsou dobří.*“

Osobně nenavštěvovala žádný kurz českého jazyka, ale dodává, když ještě chodila do školy, doučovala ji paní učitelka. S osvojováním českého jazyka jí pomáhala i česká chuťva.

Z vyprávění rodičů se dozvěděla, že rodiče navštěvovali kurzy českého jazyka večer po práci. Připouští však, že psaní a čtení jim dělají problémy dodnes. Při vyřizování na úřadech využívají služby tlumočnicka.

S rodiči komunikuje výhradně ve vietnamštině a česká slova při této komunikaci využívá minimálně, jelikož jak sama říká: „*Vietnamsky umím dobře.*“

Televizi sleduje českou i vietnamskou, rodiče ale dávají přednost vietnamskému vysílání, stejně tak i jídlu.

Respondentka ale preferuje české jídlo. Na otázku proč odpovídá: „*Nevím, jsem tady zvyklá od malička – takže česká jídla – nevím, je to takové miň koření. A asi je to takové trošku jiné než vietnamské.*“

Volný čas a kultura

Respondentka uvádí, že vzhledem k tomu, že pracuje, má málo volného času, a tak jej většinou tráví doma odpočinkem, úklidem nebo vařením. Dodává však, že když ještě studovala, ráda si chodila s kamarádkami někam sednout, třeba do baru, jen tak si popovídat. Dřív i pravidelně sportovala, nyní se této aktivitě věnuje jen občas. O prázdninách ráda jezdí na dovolenou k moři a zajímá se i o památky.

Také tato rodina převzala již „tradičně“ z českých zvyků oslavy Vánoc, Velikonoc a narozenin. Jako důvod respondentka uvádí: „*No, tak asi proto, že tady žijeme – tak asi chceme se přizpůsobit, nějak – no.*“

Z vietnamských zvyků potom dodržuje oslavy nového lunárního roku, Den žen a dětský den. Respondentka je jednou z pořadatelek těchto vietnamských akcí v Uherském Hradišti.

Xenofobie a rasismus

Respondentka se setkala se slovními útoky na svoji osobu v dětství, ale jak sama říká: „Ale jak jsem byla malá, teď už ne.“ Dále pokračuje: „Necítila jsem – no, moc dobře.“

Vietnam versus česká republika

Jako rozdíl mezi oběma národy uvedla, že Češi si víc užívají života, což prý Vietnamci tak moc neumí.

Z Vietnamu se jí nejvíce stýská po babičce. I když se do této země pravidelně vrací vždy po dvou letech, tak si v současné době nedovede představit, že by tam zůstala a žila napořád.

Budoucí očekávání

Respondentka nad budoucností moc nepřemýšlí.

5.2 Analýza rozhovorů

V této části se budeme zabývat analýzou jednotlivých rozhovorů. Pro analýzu získaných dat jsme si zvolili metodu otevřeného kódování dle autorů Švaříček, Šed'ová et al. (2007).

Součástí přílohy této práce jsou doslovně přepsané rozhovory. Získaná data od jednotlivých respondentek byla označena ve shodě s jednotlivými kazuistikami.

Následovalo pozorné čtení přepsaných rozhovorů a vyhledávání významových jednotek, které byly označeny příslušnými kódy. Na základě této činnosti byly jednotlivé kódy sloučeny a bylo stanoveno 7 základních kategorií. Takto zpracované kategorie jsme krátce okomentovali a k dokreslení jejich významu jsme využili doslovné citace respondentek z jednotlivých rozhovorů.

Byly stanoveny následující kategorie: kulturní variace - **oranžová**; překážky a jejich bouření - **růžová**; české zrcadlení - **zelená**; mluvím, mluvíš, mluvíme - **modrá**; české štěstí - **šedá**; za všechno může čas - **červená**; mediální odlesk - **fialová**.

Kategorie **kulturní variace** zahrnuje odpovědi týkající se kulturních specifíků, zvyků a tradic, adaptace na české kulturní prostředí, jež bylo zmíněno také v teoretické části. Kategorie zahrnuje následující kódy: zvyky a tradice, výchova, české i vietnamské jídlo, kombinace tradic, kombinace výchovy, radit, poslušnost, rozhodování, pocity.

Z jednotlivých rozhovorů vyplývá, že respondentky žijící ve Zlínském kraji si dobrovolně osvojují některé české zvyky a tradice, které se v jejich vlastní kultuře neobjevují. Např. Vánoce, Velikonoce nebo oslavy narozenin, i když svým vlastním způsobem. Většinu zmíněných českých tradic přebírali kvůli dětem a jejich adaptaci na české prostředí. Vietnamci projevují zájem i o české jídlo, ke kterému přivykají. Při komunikaci s dětmi mezi sebou i v rámci majoritní společnosti používají česká jména, která mají zjednodušit kontakt s okolní společností. I když mezi sebou Vietnamci mluví vietnamsky, vkládají do vět některá česká slova, jejichž vyjádření je ve vietnamštině složité. Existují i případy, kdy vietnamský ekvivalent k českému slovu chybí úplně. Během výzkumného šetření jsme zaznamenali následující slova: jako, zvyky, háček, babička. Také můžeme pozorovat změny v některých tradičních hodnotách. Např. ve vztahu k dětem a „typické vietnamské poslušnosti“, kdy rodiči respektují výběr dalšího vzdělávání. Zároveň musíme konstatovat, že se nevzdávají svých hodnot a tradic, které se snaží v rámci možností, protože žijí v cizí zemi a uprostřed odlišné kultury, dodržovat a předávat dál svým potomkům. Dětem, které zemi svých rodičů znají jen z vyprávění nebo z dovolenkových pobytů, které společně tráví ve Vietnamu. Mezi těmito hodnotami zaujímá přední místo rodina, vzdělání a vietnamský jazyk.

Bez povšimnutí nemůžeme opomenout skutečnost a nemůžeme nesouhlasit s Broučkem (2003), že ne vždy se daří tyto vietnamské hodnoty dětem ze strany rodičů předávat. Např. respondentka (1) uvádí: „*No, dceru to nezajímá - ano. Ona vietnamské vůbec –*

i kulturní, jídlo ne – ji to nezajímá.“ Respondentka na svou obhajobu (3) odpovídá, že úplně vietnamskou kulturu neodmítá, ale momentálně má jiné preference. A dále uvádí, že teprve až s postupem času, pokud by mohla tyto znalosti uplatnit, např. při své práci, tak by se začala o tyto informace více zajímat.

Naproti tomu se nemůžeme zcela ztotožnit s tvrzením Broučka (2003), že vietnamské děti neovládají vietnamský jazyk. Z našeho výzkumného šetření jasně vyplývá, že rodiče (1a 2) a děti mezi sebou komunikují výhradně ve vietnamském jazyce. I když připouštíme, že určité problémy se vyskytují, a to při zvládnání vietnamštiny při psaní.

Jak jsme již zmínili v teoretické části, vietnamská rodina prochází určitou proměnou, což dokládají i jednotlivé výpovědi našich respondentek. Respondentka (1) uvádí, že se snaží v přístupu ke svým dětem přistupovat volněji a dávat jim možnost vlastní volby, či rozhodnutí. Jak sama uvádí: *„Já, podle mě, já mmm, kombinuji i české i vietnamské tradice, tak, které – protože každá národnost má něco dobré...“* A pokračuje: *„Ale já radši nechám jako – řeknu jí něco – jestli ona bude poslouchat – já ráda, pokud ne, tak já nechám ji.“* Nejstarší dcera si mohla vybrat další studium dle svého rozhodnutí. Respondentka dodává: *„Jako někdo – jako Vietnamec – jako donutit děti, ale já ne. To není dobře ... pak problémy začínají, když děti ve škole už bez rodičů.“* Mírnou uvolněnost připouští i respondentka (2). Oproti tomu respondentky (4 a 5) odpověděly, že v jejich rodině zaujímá tato rodičovská poslušnost pořád své důležité místo. Respondentka (4) říká: *„Především pro svůj vlastní názor, který kolikrát nemohou říct, protože je rodiče většinou neposlouchají, co říkají. Protože oni se mají o ně starat, jsou starší a tady určují pravidla oni a děti jim do výchovy "kecat" nesmějí. Nejdůležitější je vážně respekt k rodičům a musí se poslouchat na slovo. To je tak nějak nejvíce řešené téma poslední dobou.“* A pokračuje: *„Také výchova dětí je jiná. Vietnamské děti to mají v Česku velice těžké. Často neví, kam vlastně patří. Nikdy nebudou brány jako "opravdové" české děti a ve Vietnamu je taky nebudou brát jako "úplné" Vietnamce. Rodiče je tlačí přirozeně ke své kultuře, zvyky, tradice aj. aby se dodržovaly a když děti odporují, tak to rodiče dávají za vinu špatnému vlivu společnosti, ve které se děti nacházejí.“*

Domníváme se, že k významným změnám v chování Vietnamců dochází i v určitých případech akceptování jiného partnera než Vietnamce. Jak uvádí respondentky (1, 2 a 4) pokud by se přesvědčily, že dětem partnerský vztah klape, tak by v zásadě nebyly proti. Ale zde respondentka (5) vyjádřila obavy rodičů před takovým vztahem, jelikož si myslí,

že problém by byla rozdílnost kultur a také z toho, zda by se partner byl ochoten přizpůsobit vietnamské kultuře.

Překážky a jejich bourání je další kategorie, do níž spadají následující kódy: komunikační bariéry, etnofaulismy, povinnosti, gramatika, jazykové problémy a těžkosti, jazyková náročnost, česká chuťva, česká škola, absence času, zprostředkovatel, zajištění rodiny, negativní pocity, média.

Z uvedených rozhovorů jasně vyplynulo, že stále za největší komunikační bariéru je stále vnímána nedostatečná znalost českého jazyka, a to jak u nově příchozích Vietnamců, tak i u občanů žijící v České republice již několik let. I když český jazyk ovládají na různé komunikační úrovni, která stačí při výkonu jejich práce, chybí nebo značně zaostává znalost čtení či písemného projevu. Tato skutečnost Vietnamcům nejvíce překáží při samostatném jednání a spravování svých záležitostí ve vztahu k českým úřadům. Proto jsou i na dále nuceni využívat placených zprostředkovatelských služeb. Dostávají se tím vlastně do „začarovaného kruhu dalších bariér“. Ve dvou případech respondentky uvedly, že pokud se přesto tito pracující Vietnamci pro výuku českého jazyka rozhodnou, zpravidla se výuky neúčastní pravidelně nebo ve výuce nevytrvávají. Příčinu jazykové bariéry respondentky spatřují v časové tísní, ve které se pracující Vietnamci často ocitají. Jelikož se čeština od vietnamštiny naprosto odlišuje, je pro Vietnamce její výuka opravdu „během na dlouho trat“. Toto shrnuje i respondentka (4), která říká: *„Málo lidí má zájem, protože asi ani nemají čas, jelikož celé dny pracují. Navíc když je čeština těžká. Většinou vystačí běžně používaná slovíčka, která potřebují znát, a tak mají pocit, že jim to stačí. Asi nemají nějaký větší osobní zájem se v jazyce ještě zdokonalovat. Ale někteří se snaží češtinu naučit, kvůli povolení k pobytu nebo k získání dvojího občanství.“*

Stále platí a z rozhovorů to také jasně vyplývá, že Vietnamci se věnují neustále a naplno práci. Můžeme říci, že pracují neustále bez nároku na odpočinek. Pracují nejen pro finanční zajištění rodiny vlastní rodiny v České republice, ale vydělávají peníze i pro rodinu a příbuzné ve Vietnamu. Tuto situaci popsala respondentka (1) jako nepsaný zákon dětí vůči rodičům. Připustila, že i Vietnamci, kteří jsou zatíženi dluhem ze zprostředkování příjezdu do České republiky, a nebo dluhem na sociálním nebo zdravotním pojištění, tak se této zvyklosti nevyhýbají. Podobně odpověděla i respondentka (5). Na tuto skutečnost upozorňuje i Brouček (2003). Vše se opět odráží na pracovním nasazení těchto Vietnamců, což má za následek nedostatek času na prohlubování komunikačních kompetencí.

V této chvíli musíme připomenout i to, co jsme také zjistili, že jazyková bariéra se netýká respondentek, které se v České republice, v našem případě ve Zlínském kraji, narodily nebo absolvovaly povinnou školní docházku. Z rozhovorů je patrné, že zjištěná skutečnost platí i v případech, kdy rodiče a děti mezi sebou komunikují vietnamsky. Rodiče (1, 2) si své jazykové nedostatky plně uvědomují, a proto se snaží u svých dětí této situaci předcházet například umístěním dětí do českých mateřských školek, jeslí či využitím služeb české chůvy. V případě nutnosti hledají i jiné možnosti. Např. respondentka (1) uvedla, že dcera využívala služeb doučování češtiny, proto, aby uspěla u přijímací zkoušky na gymnázium. Respondentka (2) uvedla, že pokud by měla možnost, volila by raději vietnamskou mateřskou školku před českou. Respondentka (5) uvedla, že využívala po příchodu do České republiky doučování češtiny od paní učitelky.

Velmi nás překvapily odpovědi na otázky týkající se bariér s projevy rasismu či xenofobie vůči respondentkám nebo jejich blízkým. Ani jedna respondentka neuvedla, že by byla fyzicky atakována osobou majoritní společnosti. Pouze respondentka (1) uvedla, že objektem fyzického útoku se stal její manžel. A jak sama uvádí: *„Rozpáral košili nebo tričko. No, tak ten asi negativní chvíle pro něho i pro mě. ... vím, že tenkrát ve Zlíně my necítily dobře.“*

Dvě respondentky (2 a 3) uvedly, že se s projevy xenofobie nebo rasismu zatím nesetkaly. Další dvě respondentky (4 a 5) odpověděly, že při školní docházce byly slovně atakovány jinými dětmi formou etnofaulismů, na které také upozorňujeme v teoretické části této práce. Samy respondentky dodávají, že to už bylo dávno. V současné době, se žádná z respondentek s výše uvedenými projevy nesetkala.

Na základě tohoto si troufáme říci, že soužití Vietnamců a české majority je v současné době relativně bezproblémové. Domníváme se, že k této skutečnosti přispívá i fakt, že ve Zlínském kraji není vietnamská komunita nijak zvláště početná jako třeba v jiných částech republiky, což se zcela určitě projevuje právě na vzájemných vztazích obou skupin obyvatel. Vietnamci ve Zlínském kraji využívají nyní ke svému podnikání kamenné provozovny, a tak zde není žádná větší tržnice, která by mohla sloužit jako jakási základna vietnamské komunity a mohla by být negativně vnímána majoritní společností. Uvedené téma podobně vysvětluje i Brouček (©2004 - 2014), který říká, že potřeba oboustranného bezkonfliktního soužití je to, co názorově sjednocuje vietnamskou menšinu a českou majoritní společnost.

České zrcadlení vysvětluje úvahy, postoje a vnímání Čechů. Dál uvádí, jak se dle jejich názoru odlišují právě od Vietnamců. Tato kategorie tedy zahrnuje následující kódy: pozitivní vnímání, kulturní odlišnost, povrchnost, vstřícnost, aktivita, smysl pro život, pomoc, slušnost, přátelství.

Z výše uvedeného vyplývá, že respondentky vypovídaly převážně v pozitivním smyslu směrem k Čechům. Popisovaly Čechy jako otevřené, aktivní, milé a ochotné pomoci. A to nejen v soukromých vztazích, ale i v komunikaci a přístupu úředníků ve Zlínském kraji. Respondentka (1) říká: „*Většinou chovají - dobře – to, že chodím už pět roků, tak mám jako – známé – né, né známé, ale myslím, že někdo – taky nebyl takový dobrý – ale podruhé, třetíkrát tak už lepší – kdy bude už rozuměla o mě lepší – jo. ... ve Zlíně opravdu já jsem spokojená.*“ Všechny respondentky uvedly, že s Čechy udržují přátelské vztahy.

S tím souvisí všeobecně známé téma uzavřenosti Vietnamců vůči české společnosti, jak uvádí Brouček (2003) nebo také Kocourek (2006). Zajímavé je tedy zjištění, že ani jedna z respondentek se s tímto názorem neztotožnila. Respondentka (1): „*Myslím – nevím, já ale necítím tak. Opravdu.*“ Respondentka (2): „*Náš národ není zavřený – jako je otevřený, veselý a ochotný komunikovat – tak opravdu.*“ Respondentka (3): „*No, ono to tak možná působí v těch větších městech, jako třeba v té Praze – v tržnici (Sapa) nebo tak, ale tady ve Zlíně myslím, že to tak není.*“ Respondentka (4): „*Ne – pořád se tak říká, ale nemyslím.*“ Respondentka (5): „*To záleží jak pro koho. ... Takže já si myslím, že když jsme hodní, otevření, tak aj oni k nám. ... A třeba někteří nejsou zvyklí, oni si myslí, že čeští, že jsou někteří aj rasisti. No, a nevím, to – no, a nevím – to záleží i na prostředí - městě, kde žijou.*“

Respondentky dále uvedly, že Čechy zároveň vnímají jako více aktivní ve volném čase zaměřené na sport a zábavu, v čemž se od Vietnamců také velmi odlišují. Vietnamce stále hodnotí stejně, tzn., že jsou více zaměřeni na původní hodnoty, kterými jsou rodina a s ní související odpovědnost, finanční zabezpečení, zajištění vzdělání pro děti a jejich zabezpečení.

Na základě výpovědí respondentek mezi Vietnamci a Čechy můžeme též sledovat a porovnávat rozdíly v přístupu a trávení volného času. Respondentka (1) uvádí, že volný čas, pokud nějaký má, ráda tráví s rodinou doma a uvádí: „*Ne na výletu – nemáme na to čas – no, jenom doma.*“ A pokračuje: „*Češi jsou takové sportovní – opravdu – hodně na výlet nebo někam do lesa, na kole – takové různé, ale vietnamské ne. Národ náš moc není.*“ Oproti tomu respondentka (4) uvádí, že ve volném čase se i s rodiči účastní sportovních,

tenisových turnajů. Stejně tak respondentka (5) ráda cestuje a tráví dovolenou např. u moře. Nebo respondentka (3) uvádí, že volný čas nejraději tráví nakupováním. Tedy i v této oblasti se projevují změny určitého kulturního chování, které jsou součástí adaptace na odlišné kulturní prostředí a efektivně působí na komunikaci. Jak uvádí Hofstede (2007), taková kulturní změna či osvojování si nových kulturních praktik může být sice rychlá, ale stále probíhá jen povrchně a nijak zásadně se nedotýká hodnot, které si už jako děti osvojujeme od raného dětství od svých rodičů.

Respondentky (3,4 a 5) uvádí, že mají převážně za přátele Čechy a tráví s nimi i většinu svého volného času. I zde tedy můžeme souhlasit s názorem Kocourka (2008), že tyto respondentky, které se v České republice narodily, mají mnohem blíže spíše ke svým českým vrstevníkům. To potvrzuje i respondentka (3): *„Jo, tak jako já se za Vietnamca moc nebo jako za Vietnamca nepovažuji.... Nechovám se podle těch jejich hodnot – podle jejich kultury. Protože jsem – podle mě víc jakoby Čech takže k nim mám jakoby vřelý vztah a stoj.“*

Respondentka (1) také uvádí, že Češi kladou důraz spíše na individuální život, kdežto Vietnamci jsou zvyklí na život ve své komunitě, kde společně pořádají různé akce, oslavy či se neustále navštěvují a vzájemně se dobře znají. Tento postřeh respondentky také koreponduje s dimenzemi kultur dle Hofsteda. Ten považuje Vietnamce za silně kolektivisticky orientovaný národ. A na rozdíl Češi jsou zde vnímání, jako národ orientovaný individualisticky. (Hofstede, 2007)

Respondentky (1a 2) uvádějí, že by byly rády, pokud by Češi přestali dělat rozdíly mezi Čechy a Vietnamci, aby všichni měli stejnou šanci na dobrou práci. A jak sama dodává: *„... kdy má výkon stejné a jsou dobří, tak řekne – jo, já si vezmu ten, toho – on je Čech, jo – nezaleží, jako například v Americe nebo v Německu, kdo pracuje dobře, tak oni berou.“* *Nebo například, jako, že oba dva má stejné vysoké škole, jo, ale ty jsi Čech – dostane víc peněz – než jako žluté Vietnamec a kdy oba dva stejné výkon nebo stejné všechno.“* Zde musíme zmínit, ještě jednu věc, kterou, jak respondentky uvedly, Vietnamci velmi negativně vnímají tykání ze strany majoritní společnosti. Respondentka (4) k tomu dodává: *„... na závěr bych chtěla podotknout, že mi spíše trochu irituje, že Češi – často tykají Vietnamcům a mluví na ně povýšeně. Nevím proč, ale většinou to bývá třeba návštěvník nějaké vietnamské večerky či obchodu. Možná, že je to tím prostředím, že Vietnamci pak působí, že jsou "něco podřadnějšího" právě kvůli takovéto práci.“*

Mluvím, mluviš, mluvíme. Tuto kategorii jsme stanovili na základě získání informací o rozvíjení komunikačních kompetencí Vietnamců žijících ve Zlínském kraji. Kategorie zahrnuje kódy: čeština, touha po občanství, české přátelské vztahy, nedostatek času, pracovní vytížení, oslovování, vietnamština, práce, motivace, české občanství, vlastní zájem.

Respondentky, kromě respondentek (1a 3), které již české státní občanství mají, odpověděly, že mají zájem o jeho získání. Respondentky, které se zde nenarodily, uvedly, že v současné době je to jejich hlavní motivace k učení české jazyka, ale také k většímu zájmu o českou kulturu a historii, protože zkouška k získání občanství nově zahrnuje i otázky z českých reálií. Na zvýšení zájmu o získání českého státního občanství po změně zákona jsme již také upozornili v teoretické části této práce.

Respondentky (1,2) uvedly, že v současné době navštěvují kurz českého jazyka ve Zlíně, který zprostředkovává Centrum pro integraci cizinců ve Zlíně. Kurz navštěvují pravidelně a z vlastního rozhodnutí. Respondentky dále shodně uvedly, že mají současně zájem zlepšit svoji schopnost komunikace, lépe porozumět a obejít se tím i bez pomoci ostatních. Respondentka (1) říká: *„Český jazyk všude. I když žijete v Anglii, tak taky mu – musíte umět an – anglicky. ... Tak já sama myslím, že já sama – musíme umět dobře – tak musím chodit do kurzu.“* Domníváme se, že tento kurz je pro respondentky „krok správným směrem,“ jelikož si všechny respondentky si uvědomily, že pokud se chtějí každodenně samostatně pohybovat v českém prostředí, je účast na tomto kurzu nezbytná. Tento kurz se nezaměřuje pouze na český jazyk, ale je zde i možnost diskutovat o všem, co účastníky kurzů zajímá, tedy i o českých zvycích, tradicích nebo taky o české historii. Respondentky tak rozvíjí své kulturní kompetence na všech úrovních: kognitivní, afektivní a behaviorální. (Morgensternová, 2007) I zde je třeba zmínit, že respondentky patří do skupiny tzv. starousedlíků nebo porevolučních příchozích což znamená, že v rámci české společnosti mají již své místo a disponují časem, který tomuto rozvíjení interkulturní komunikace mohou věnovat. Respondentky (3, 4, 5), které se zde narodily nebo zde žijí od dětství, nemají problém v komunikaci. Často mají více českých přátel a český jazyk již ovládají velmi dobře.

Mediální odlesk je kategorie, jež vystihuje pohled na nelegální činnost příslušníků vietnamské menšiny a její prezentace v médiích. Zahrnuje následující kódy: nelegální činnost, drogy, destrukce vztahů, lidská jedinečnost, média, značkový textil.

Respondentky připouští existenci určité nelegální činnosti jednotlivců vietnamské menšiny, ale také dodávají, že toto není problém pouze Vietnamců, ale týká se i všech ostatních

etnik a národů. Proto tyto zprávy pozorně vnímají a pokládají je v určitých případech a způsobou prezentace za narušování vztahů a komunikace mezi nimi a českou společností. Respondentka (1) také uvádí, že to velmi působí i na její děti, které jsou ve školním prostředí a musí tak následně čelit konfrontaci ze strany spolužáků. Respondentka (3) k tomu dodává: „*Prostě v těch médiích, aby nějak zaujali pozornost, a prostě vyloženě řekli, že to byli třeba Vietnamci, Kazachtáni.*“ Respondentka (5): „*Protože oni si myslí, ... někteří žijou tady jako Vietnamci, někteří tady dělají takové špatné věci – třeba Češi budou myslet, že všichni jsme stejně – no a mě to docela vadí.* A dodává: „*No, tak všude jsou špatní i dobří lidé.*“ Respondentka (1) byla po odvysílané zprávě o celní kontrole na nějaké tržnici v České republice, kde bylo objeveno a zabaveno padělané zboží, byla konfrontována a upozorněna českým známým: „*Proč neřeknete kamarádi, že aby přestali tady prodávat falešné značky – furt.*“ Domníváme se, že právě tato reakce je důsledkem na záměrně negativně a nevhodně prezentovanou zprávu v médiích, na niž upozorňuje Jaklová (2007). Negativně prezentovaný obraz cizinců sleduje cíl zviditelnění médií či zvýšení prodeje novin a časopisů za využití tzv. titulkové xenofobie. Jednoduše řečeno, jde o cílené uvádění národnosti aktérů zprávy i tam, kde to není nutné. Souhlasíme s Jaklovou (2007), že právě média by v této situaci měla vystupovat profesionálně, nestranně a nepodněcovat k tvorbě negativních předsudků vůči ostatním menšinám nebo vůbec komukoliv jinému.

Podobně na problematiku medializované komunikace upozorňuje i Brouček (©2004 - 2014), který v ní spatřuje největší ohrožení pro dospívající Vietnamce, jelikož jsou denně vystaveni kontaktům v české společnosti, nejvíce však mezi vrstevníky.

České štěstí je další vytvořená kategorie, která zahrnuje přínos a spokojenost Vietnamců, které spatřují při pobytu v České republice, respektive ve Zlínském kraji. Kategorie zahrnuje následující kódy: pozitivní vnímání, lepší život, návrat domů, příležitost, zůstat, práce, zabezpečení.

Domníváme se, že i životní spokojenost a vyrovnanost členů menšiny pozitivně ovlivňuje komunikaci mezi menšinou a majoritní společností. Všechny respondentky jsou v současné době v ČR (Zlínském kraji) spokojené, vyhovuje jim pobyt v menším městě, které vnímají jako klidnější. Spokojenost porovnávají se životem ve Vietnamu a každá své pocity vnímá jinak. Opět se dostáváme k hodnotovému systému Vietnamců a dimenzím kultury. Vycházíme z Hofstedeho (2007) páté dimenze dlouhodobé orientace (*long term-orientation*), která se orientuje na rodinu a její zabezpečení či vzdělání pro děti, vytrvalosti a respektu k tradicím.

Respondentky uvádí, že v ČR mají lepší život než ve Vietnamu. Respondentka (1) říká, že se jí nelíbí politika ve Vietnamu a dále uvádí, že dokud bude Vietnam komunistickou zemí, tak se tam vrátit nehodlá. Nicméně na stáří o tom uvažuje. V současné době pobývá v ČR ráda především kvůli dětem, jelikož zde mají možnost dosáhnout lepšího vzdělání, které je u Vietnamců ceněno a je předpokladem pro lepší a pohodlnější život. Respondentka (2) je ve Zlíně spokojená, ale stýská se jí po rodině a kulturním životě, který měla ve Vietnamu. Obě tyto respondentky uvádí, že až nastane ten správný čas (stáří), tak by se do Vietnamu rády vrátily. Respondentky, které se zde narodily, pravidelně Vietnam spolu s rodiči navštěvují, ale v současné době si nedovedou představit, že by měly žít ve Vietnamu napořád. Respondentky (1 a 2) by byly rády, pokud by děti mohly pracovat pro zlepšení situace v samotném Vietnamu, ale jak dál pokračují, striktně po svých dětech návrat do Vietnamu nepožadují.

Za všechno může čas je kategorie zahrnující následující kódy: absence času, nedostatek času, minimum času, pracovní náplň, hmotné statky.

Respondentky vypověděly, že právě nedostatek času a pracovní vytíženost ovlivňuje, působí a prohlubuje komunikační bariéry. Dotazované zdůrazňují nedostatek času na běžný společenský život a kladou důraz na důležitost práce pro Vietnamce. Respondentka (5): *„My pořád pracujeme, každý den do večera, pořád pracujeme. Ale za ty peníze zase koupíme auto, barák a všechno. Ale místo, abychom si užívali třeba někde na dovolené, tak – to moc ne. My dřeme celý měsíc, celý rok a pak z toho koupíme všechno, co chceme“* Respondentka (4) uvádí, že v důsledku pracovního vytížení otce, se v rodině nedodrží tradiční setkávání u večeře. Respondentka (1) také říká: *„Ale většinou ti Vietnamci nemají jakó hodně času. Jenom málokdo – většinou pracují i víkendu. Tak i kdy oni mají – no, skoro oni furt chtějí jenom pracovat, pracovat.“*

Uvedené výpovědi se shodují v tom, že prioritou Vietnamců je práce a zabezpečení rodiny. (Brouček, 2003) K dosažení tohoto cíle podřizují veškerý svůj čas. Tím samozřejmě také nedochází k potřebě integraci do okolní české společnosti. Chybí motivace pro rozšiřování vztahů vůči okolní české společnosti, a tím vážne i komunikace. Domníváme se, že právě z uvedeného důvodu je vietnamská komunita vnímána našimi občany jako uzavřená.

6 SHRUTÍ VÝZKUMU

Cílem našeho výzkumného šetření bylo nahlédnout na proces interkulturní komunikace vietnamské menšiny Zlínského kraje ve vztahu k majoritní české společnosti. V této souvislosti nás zajímal také způsob adaptace na české kulturní prostředí. Tyto dva procesy spolu úzce souvisí a vzájemně se ovlivňují.

Rozhodli jsme se pro kvalitativní metodologický přístup, protože jsme chtěli zjistit subjektivní názory respondentů na zkoumané téma. Výzkumný vzorek tvořilo 5 respondentek vietnamské menšiny ze Zlínského kraje. Jako hlavní metodu pro sběr dat jsme zvolili polostrukturované rozhovory, abychom mohli lépe proniknout do sledovaného problému.

Na základě vybrané metody otevřeného kódování jsme se pokusili zmapovat individuální přístup zúčastněných vietnamských respondentek žijící ve Zlínském kraji k interkulturní komunikaci. Dále jsme se snažili zjistit, jaké faktory ovlivňují přístup respondentek k interkulturní komunikaci a najít možné komunikační bariéry. Jsme si vědomi, že získané poznatky nelze zobecnit na širší populaci, jelikož se jedná o subjektivní výpovědi respondentů. Ze získaných údajů můžeme odvodit, že přístup k interkulturní komunikaci respondentek, které se zúčastnily výzkumu, je zcela individuální a značně rozdílný a to v závislosti na příslušnosti k určité vietnamské skupině. (viz teoretická část). Tento přístup je ovlivněn různými faktory. Např. délkou pobytu v ČR, ekonomickým a sociálním postavením, věkem, pracovní vytížeností, ale také vůlí a mírou vlastní integrace.

Respondentku (1) vnímáme na základě její výpovědi jako „starousedlíka“, tedy jako osobu, jejíž příchod do ČR byl před rokem 1989. V jejím případě obzvlášť platí, že je k okolní české společnosti velmi otevřená. Těší se i dobrému ekonomickému a sociálnímu postavení, které si zde za dobu pobytu vybudovala. Nutno zmínit, že respondentka přišla do ČR již s určitými znalostmi českého jazyka. Na základě rozhovoru usuzujeme, že respondentka vede ke stejné otevřenosti vůči české společnosti i své děti. Domníváme se, že spokojenost respondentky (1) s životem v České republice dokládá i skutečnost, že po několika letech strávených zde, se vrátila do Vietnamu a vyřídila vízum i pro svoji matku, která zde již taky žije.

Respondentku (2) vnímáme jako příslušníka „druhé vlny“ příchodích Vietnamců. Tato druhá vlna vietnamských imigrantů, kterou tvořili příbuzní, manželky a děti dříve příchodích, již nebyla k výuce češtiny systematicky vedena. Znalosti zdejšího jazyka vlastně

k orientaci v české společnosti ani zvlášť nepotřebovali. K podnikání se postupem času naučili pár českých slov či frází, se kterými si vystačili a o ostatní důležité vyřizování požádali své příbuzné, kteří již na našem území pobývali, měli více zkušeností a především ovládali tolik potřebnou řeč.

Využívání této možnosti položilo základy zprostředkovatelskému servisu (dich vu), který je, jak uvádí Brouček (2004 - 2014), jakýmsi kultem vietnamské komunity.

Respondentky se domnívají a shodly se na skutečnosti, že nejméně otevřená komunikaci je právě třetí vlna příchozích, tedy pouze ekonomicky zaměřeni Vietnamci, kteří pocházejí z vietnamského venkova. Tito Vietnamci se stali ihned od příjezdu do České republiky závislími na zprostředkovatelském servisu, což samozřejmě negativně ovlivnilo jejich přístup ke komunikaci v závislosti na adaptaci na české kulturní prostředí. Tyto služby samozřejmě nejsou zdarma, vyžadují další finanční prostředky, a nutí tuto skupinu více se soustředit práci. Na základě výpovědi respondentky (1) vyplynulo, že v některých případech může tento servis nést známky mafie. Existenci tohoto stupně zprostředkovatelského servisu ve Zlínském kraji však respondentky (1 a 2) vyloučily. Zde se vyskytuje závislost na některých Vietnamcích pouze v podobě pomoci a kontaktu právě v rámci státní správy.

Z našeho pohledu a dle zjištění z výzkumného šetření je nejlépe ke komunikaci v české společnosti vybavena mladá generace „českých Vietnamců“ nebo také „banánové děti“, tedy vietnamské děti, které se již v ČR narodily. Je zajímavé, že i když znalost češtiny není pro rodiče těchto dětí vlastní prioritou, zcela odlišně tuto situaci vnímají ve vztahu ke svým dětem. Děti navštěvují české jesle, mateřské školky, a nebo jsou jim najímány české chůvy právě proto, aby si český jazyk osvojily co nejlépe. Z výzkumného šetření též vyplynulo, že rodiče (respondentky 1 a 2) si uvědomují své nedostatky v jazykové oblasti a též si uvědomují, že tato neznalost jazyka by u dětí negativně ovlivnila možnost jejich budoucího vzdělávání. Jak již bylo řečeno, vzdělání je u Vietnamců stále velmi ceněno.

Pokud ovšem na tuto mladou generaci pohlédneme z pozice interkulturní komunikace, můžeme spatřit i určité problémy. Domníváme se, že podstatnou věc si rodiče této mladé generace neuvědomují. Jde o to, že není možné, aby si děti při každodenním kontaktu a komunikaci s českou společností osvojily pouze český jazyk a ostatní hodnoty a kulturní cítění vnímaly a přijímaly pouze vietnamské. Nelze opomenout fakt, že děti si uvědomují rozdílnost obou kultur, což vyplynulo i z výzkumných rozhovorů s respondentkami (3, 4 a 5). Z výzkumného šetření je patrné, že rodiče (respondentky 1 a 2) vštěpují dětem hodno-

ty především vietnamské kultury. Otázkou ale zůstává, v jaké míře se jim to daří. Nicméně tímto se děti ocitají v obtížné situaci. Stojí na rozhraní dvou zcela odlišných kultur, s čímž souvisí hledání vlastní identity spojené s otázkami. Jsem Vietnamec nebo Čech? Kam patřím? Respondentky (1 a 4) uvedly, že tuto skutečnost dokládají především situace, kdy dosahují vietnamské děti v základním a středním vzdělání vynikajících výsledků, jelikož, studují v rámci rodiny, kde jsou pod jejím dohledem. Situace se, ale mění v případě, pokud děti zahájí studium na vysoké škole, která je vzdálena od bydliště a rodiny a kde se jim otevírají dveře „relativní volnosti“. V důsledku nově nabyté vlastní zodpovědnosti za sebe samé některé děti tuto, pro ně zcela novou, situaci neustojí, a tím pro ně studium končí. Podobně rozporuplně vychází i skutečnost, že ve většině případů očekávají rodiče od dětí návrat do Vietnamu, kdežto mladí Vietnamci (respondentky 3, 4 a 5), byť si jsou vědomi tohoto přání, tento názor jednoznačně nesdílejí. V současné době jsou ochotni Vietnam pravidelně navštěvovat, ale ne se tam trvale usadit.

Z výzkumu jsme zjistili, že žádná z respondentek se nebrání přebírání českých kulturních tradic, zvyků a dalších specifík české kultury. Ale jak jsme již uvedli výše, tento proces je pro členy určitých skupin individuální.

V souvislosti s otázkou, která se zabývá druhem strategie přizpůsobování se českému kulturnímu prostředí, se ztotožňujeme s názorem Broučka (©2004 - 2014), který nepoužívá ve vztahu k vietnamské menšině termín integrace, protože dle jeho názoru o integraci můžeme hovořit v případě, že migrant je rozhodnut přesídlit trvale. Z námi provedeného výzkumu vyplynulo, že respondentky (1a 2) dříve či později plánují návrat do Vietnamu a obě uvedly, že podobně přemýšlí i další Vietnamci. Na základě tohoto rozhodnutí zde v ČR žijí v jakémsi provizoriu, což se negativně projevuje na komunikaci a motivaci učit se českému jazyku.

Úspěšná integrace je závislá na maximálním kontaktu s novou společností a optimálním udržení vlastní kultury. Avšak v případě vietnamských migrantů se jedná spíše o maximální kontakt s původním domovem a pouze o optimální soužití s přijímající českou společností. Za vhodné považuje Brouček zdůraznit, že toto tvrzení není způsobem odsouzení či negativní hodnocení, ale jde o popis aktuálního procesu adaptace Vietnamců na české kulturní prostředí (Brouček, ©2004 - 2014), což potvrdilo i provedené výzkumné šetření.

Domníváme se, tato situace opět neplatí pro mladou generaci Vietnamců a to v závislosti na výpovědích respondentek (3, 4 a 5) našeho výzkumu, které o návratu do země svých

rodičů natrvalo neuvažují a v případě respondentky (3), která přemýšlí dokonce o odchodu z ČR do dalších západních zemí. Stejně názory sdílí i respondentky (1 a 2). Jedním z důvodů odchodu z ČR je obava, že zde nenaleznou pracovní uplatnění adekvátní dosaženému vzdělání. Respondentky se domnívají, že v „souboji“ o konkrétní pracovní místo čeští zaměstnavatelé dají přednost uchazeči pocházející z majoritní, tedy české společnosti. Pokud je tedy tato domněnka správná, ukazuje to na existenci určité míry intolerance Čechů vůči Vietnamcům. Respondentky označily a vnímají právě tuto situaci jako jednu komunikačních bariér. Stejně tak zařazují mezi komunikační bariéry i používání etnofaulismů nebo neopodstatněné tykání Vietnamcům ze strany Čechů.

Nikoho asi nepřekvapí, že jako hlavního zástupce komunikačních bariér respondentky označily neznalost českého jazyka, o které Vietnamci ví a kterou otevřeně přiznávají. Bohužel, jak uvedly respondentky ve většině případů, na této situaci nejsou Vietnamci ochotni něco měnit. Jako hlavní důvod spatřují respondentky (1, 2, 3, 4 a 5) v tom, že výuku jazyka ztěžuje diametrální odlišnost češtiny a vietnamštiny, což znamená, že rozhodnutí učít se český jazyk je časově náročné a vyžaduje vytrvalost, kterou Vietnamci zaměří raději na práci a finanční výdělek. Respondentky uvedly, že největší motivací pro Vietnamce v oblasti výuky češtiny je v současné době možnost získání dvojího občanství.

Jak bylo již zmíněno v praktické část, ve Zlínském kraji poskytuje služby výuky českého jazyka, ale i další sociokulturní semináře, CPIC přímo ve Zlíně. V rámci zpracování naší práce jsme se těchto kurzů češtiny zúčastnili a přiznáváme, že jsme očekávali ze strany Vietnamců větší zájem a účast. Dokonce se v některých městech pro malý zájem ze strany cizinců tyto kurzy předčasně uzavřely. Z výzkumného šetření vyplynulo, že o činnosti centra mají respondentky (1, 2, 3 a 4) dostatečný přehled. Dvě respondentky (1 a 2) momentálně navštěvují z vlastního rozhodnutí kurz českého jazyka, z nichž jedna z důvodu získání českého státního občanství.

Z výzkumu jsme také zjistili, že respondentky (1, 2, 3 a 4) žijící ve Zlínském kraji, zde vnímají Čechy pozitivně, jako ochotné a vstřícné. Z celého šetření tudíž vyplývá, že respondentky zaujímají k Čechům kladný postoj.

Komunikační kompetence jsou rozvíjeny účastí na výuce českého jazyka (R1 a R2) sledováním české televize, kontakty a přátelstvími s Čechy. I když se uvedené aspekty rozvíjí také na individuálním zájmu daného jedince.

Z rozhovorů s respondentkami vyplynulo, že velmi negativně vnímají nelegální činnost ze strany svých krajanů. Totéž platí o projevech medializované komunikace, jelikož v něm spatřují prostor pro utváření či vznik předsudků a xenofobních nálad. V souvislosti s tímto respondentky také uvedly, že danou skutečnost nevnímají pouze ve vztahu k Vietnamcům, ale potvrdily, že problémoví jedinci se vyskytují i mezi jinými příslušníky etnik a národů.

Z výzkumného šetření vyplynulo, že za největší přínos života v ČR spatřují respondentky ve skutečnosti, že mohou žít ve svobodné zemi. Mezi další aspekty spokojenosti uvádějí pracovní uplatnění a v souvislosti s tím i vyšší životní úroveň. A to i v případech, kdy musí v naší zemi velmi tvrdě pracovat. Stejně tak vnímají i možnost finanční podpory rodiny a příbuzných ve Vietnamu. Jako další „plus“ vidí v oblasti vyššího vzdělání, které mají možnost dosáhnout jejich děti. Respondentky věří, že toto získané vzdělání dětem zaručí lepší sociální status pro jejich budoucnost.

Během rozhovoru byla respondentkám položena otázka ve smyslu: „Komu byste fandila při sportovním utkání mezi Českou a Vietnamskou republikou?“ Domníváme se, že následné odpovědi potvrzují zaznamenané výpovědi respondentek.

Respondentka (1) uvedla: „*No, sport moc nezajímá mě – tak asi obou stejně nebo žádnému.*“ Domníváme se, že tento vztah koresponduje s výpovědí, že v každé z uvedených zemí respondentka vnímá pozitiva i negativa a výrazně nepreferuje Čechy nebo Vietnamce. Respondentka (2) se vyjádřila: „*Vietnamci, jsem Vietnamka.*“ Také v tomto případě se domníváme, že můžeme tuto reakci ztotožnit s výpovědí respondentky, kdy se vyjádřila, že by se ráda vrátila do Vietnamu, kde pro ni život nebyl tak jednotvárný jako zde v České republice. Stejně tak se vyjádřila i respondentka (5). Respondentka (3) odpověděla: „*Já Čechům. Protože tu žiju odjakživa a mám Česko ráda a budu ho podporovat, považuji se více za Češku než Vietnamku - ale na druhou stranu jsem hrdá na své vietnamské kořeny.*“ Toto vyjádření respondentky (3) se naprosto shoduje s výpovědí, kde již také uvedla, že se považuje více za Češku než Vietnamku. Domníváme se, že v dále sděleném dovětku můžeme sledovat náznak vštěpované vietnamské kultury. Odpověď respondentky (4) zněla: „*Nefandila bych nejspíše ani jedné straně.*“ Z této odpovědi jsme vycítili určitou nerozhodnost či nejistotu. Což také koresponduje s rozhovorem, kdy respondentka sama uvedla, jak obtížné je pro vietnamské děti nalézt svoji vlastní identitu a rozhodnout se kam sebe vlastně zařadit.

7 DOPORUČENÍ

Na základě zjištění výzkumného šetření se domníváme a považujeme za důležité věnovat zvýšenou pozornost zlepšování určitých aspektů interkulturní komunikace jednotlivých skupin Vietnamců žijících v české společnosti. A to zejména se zaměřením na využívání služeb center a sdružení, která jsou založena s účelem poskytnutí pomoci těmto osobám, aby se co nejlépe a nejrychleji mohly začlenit se do majoritní společnosti. Do popředí stavíme především oblast jazykovou a společenskou s účelem osamostatnit se a naučit se využívat individuální potenciál k orientaci a řešení jednotlivých životních situací každodenního života v majoritní společnosti. Domníváme se, že pro samotné Vietnamce by se snížení závislosti na zprostředkovatelském servisu stalo velkým přínosem, protože využívání těchto služeb určitým způsobem omezuje jejich integraci a komunikaci v české společnosti.

Plně si uvědomujeme, že se jedná o velmi nesnadný úkol. Jako první možnost, která by v tomto ohledu mohla přinést změnu, spatřujeme právě v mladé generaci Vietnamců, kteří by mohli pomoci tím, že přesvědčí své rodiče k účasti na jazykovém vzdělávání. Zároveň musí rodičům předložit takové argumenty, které přimějí starší generaci k radikální změně. K nejdůležitějším patří především skutečnost, aby přestali být závislí na dalších osobách, a tím si ušetřili nejenom čas, ale i zbytečné výdaje. Ty pak mohou investovat nejen do vzdělání svých potomků a pomoci příbuzným v rodné vlasti, ale ušetřený čas mohou věnovat především rodině nebo odpočinku po namáhavé práci. Jejich aktivity se pak mohou ubírat ke sportu nebo kultuře, což jim přinese další možnosti zdokonalování českého jazyka, poznají lépe naše národní tradice a obyčeje.

Další možnost spatřujeme využitím služeb právě v nové profesi interkulturního pracovníka, který bude, pro zlepšování komunikace a vztahu k okolní společnosti, disponovat odbornými a osobními kompetencemi. Domníváme se, že právě tento interkulturní pracovník by mohl ostatní členy vietnamské komunity motivovat pro osamostatnění, či zbavení předsudků a nedůvěřivosti k poskytovaným službám ze strany majoritní společnosti. Zcela jistě bude osoba interkulturního pracovníka danou skupinou obyvatel i lépe vnímána, protože jak jsme již zmínili, jedná se vždy o osobu pocházející z příslušné menšiny.

ZÁVĚR

Důsledkem celosvětové globalizace je svět neustále v pohybu. Každodenně se setkávají členové rozdílných kultur a ve vzájemných vztazích spolu komunikují. Komunikaci mezi příslušníky odlišných kultur nazýváme komunikací interkulturní. Aby tato vzájemná komunikace byla efektivní, a tedy přínosná pro všechny zúčastněné, je důležité vzájemné poznání založené na vzájemném respektu zúčastněných.

„... čím intenzivnější jsou interkulturní kontakty, tím preciznější je vzájemné poznání a pravděpodobnější možnost eliminace nejruznějších konfliktů.“ (Jaklová, 2007, s. 42)

Cílem této práce bylo zpracovat téma interkulturní komunikace se zaměřením na příslušníky vietnamské menšiny ve Zlínském kraji ve vztahu k majoritní české společnosti. V teoretické části jsme se nejprve zabývali charakteristikou a poznání vietnamského etnika a jeho kulturních specifik. Následně jsme se za pomoci stěžejních pojmů z okruhu kultury a komunikace, a dalších oblastí, které se k danému tématu vztahují, zaměřili na objasnění termínu interkulturní komunikace. Vysvětlili jsme a následně pochopili komunikační chování, jazyk a interkulturní psychologii. Teoretickou část jsme ukončili pohledem na činnost CPIC ve Zlíně, které se podílí na zlepšování komunikace a integraci cizinců do české majoritní společnosti. V souvislosti s tím jsme zmínili informace o nově vznikající profesi interkulturního pracovníka. Tímto došlo k propojení témat, která dle našeho názoru spolu úzce souvisí a vzájemně se doplňují.

Cílem výzkumného šetření bylo nahlédnout na proces interkulturní komunikace Vietnamců žijících ve Zlínském kraji a zjistit, jakým způsobem oni osobně přistupují ke komunikaci, jak rozvíjí své komunikační kompetence, jak se adaptují na odlišné kulturní prostředí či jak vnímají českou majoritní společnost a jaké k ní zaujímají postoje.

Potěšilo by nás, kdyby tato bakalářská práce přispěla k většímu kulturnímu poznání a hlubšímu pochopení příslušníků vietnamské menšiny, kterou nelze v dnešní době jen tak přehlížet, jelikož komunikace s touto menšinou se pomalu stává všudypřítomnou součástí života každého z nás, tedy i součástí komunikace. Také bychom rádi přispěli k objasnění termínu interkulturní komunikace i pro ty, kteří neměli doposud možnost se s ní blíže seznámit nebo si její důležitost dosud neuvědomují.

Na závěr bychom chtěli dodat, že cílem interkulturní komunikace není chovat se, myslet a uznávat stejné hodnoty jako ostatní obyvatelé naší planety, ale cíl interkulturní komuni-

kace spatřujeme ve vzájemném poznání, porozumění a pochopení, respektu a spolupráci k ostatním kulturně odlišným jedincům. Neboť pouze to považujeme za předpoklad bez-konfliktního soužití v rámci jednoho společenství, ale i na celé Zemi.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ALLPORT, Gordon, 1954 cit. podle HAYES, Nicky, 2011. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 6. Praha: Portál, ISBN 978-807-3679-095.
- [2] BARNA, 1998 cit. podle MORGENSTERNOVÁ, Monika, Lenka ŠULOVÁ a Lucie SCHÖLL, 2011. *Bilingvismus a interkulturní komunikace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-678-3.
- [3] BERRY, John W., 2002 cit. podle MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ, 2007. *Interkulturní psychologie: rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1361-1.
- [4] BĚLIČ, Jaromír, Adolf KAMIŠ a Karel KUČERA, 1978. *Malý staročeský slovník*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství.
- [5] BOCHNER, 1982. Osobnost a vnímání cizích kultur. In: GILLERNOVÁ, Ilona, Vladimír KEBZA a Milan RYMEŠ, 2011. *Psychologické aspekty změn v české společnosti: člověk na přelomu tisíciletí*. Praha: Grada. ISBN 978-802-4727-981.
- [6] BROUČEK, Stanislav, 1991 cit. podle PRŮCHA, Jan, 2004. *Interkulturní psychologie: sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-885-6.
- [7] ČERNÍK, Jan et al., 2006. *S vietnamskými dětmi na českých školách*. Jinočany: H&H. ISBN 80-731-9055-9.
- [8] ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2012. *Cizinci v České republice 2012*. Praha. ISBN: 978-80-250-2309-9.
- [9] FISHBEIN, Martin a Icek AJZEN, Icek, 1975, cit. podle HAYES, Nicky, 2011. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 6. Praha: Portál, ISBN 978-807-3679-095.
- [10] FRIŠTENSKÁ, Hana, 1998. *Pojmy xenofobie, rasismus, rasové násilí a rasová diskriminace*. In: ŠIŠKOVÁ Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu: sborník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-285-8.
- [11] HAYES, Nicky, 2011. *Základy sociální psychologie*. Vyd. 6. Praha: Portál, ISBN 978-807-3679-095.
- [12] HENDL, Jan, 2005. *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7367-040-2.
- [13] HRBEK, David, 2008. *Interkulturní komunikace*. Vysoká škola ekonomická. Praha: Nakladatelství Oeconomica. ISSN 1802-6591.

- [14] HOFSTEDE, Geert a Gert Jan HOFSTEDE, 2007. *Kultury a organizace: software lidské mysli: spolupráce mezi kulturami a její důležitost pro přežití*. Praha: Linde. ISBN 978-80-86131-70-2.
- [15] JAKLOVÁ, Alena, 2007. Interkulturalita a interkulturní komunikace. In: DOHNALOVÁ, Marie. *Czechkid: teoretické texty, audio nahrávky*. Brno: Akademické nakladatelství CERM. ISBN 978-80-7204-551-8.
- [16] JANEBOVÁ, Eva, 2010. *Interkulturní komunikace ve škole*. 2. vyd., Ve Fortuně 1. Praha: Fortuna. ISBN 978-80-7373-063-5.
- [17] KOCOUREK, Jiří, 2001. Vietnamci v České republice. In: ŠIŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21. století*. Praha, Portál. ISBN 80-7178-648-9.
- [18] KOLMAN, Luděk, 2007 cit. podle PRŮCHA, Jan, 2010. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3069-1.
- [19] LEHMANNOVÁ, Zuzana, 2000. *Kulturní pluralita v současném světě*. Praha: Vysoká škola ekonomická, Fakulta mezinárodních vztahů. ISBN 80-245-0073-6.
- [20] MARTÍNKOVÁ, Šárka a Eva PECHOVÁ, 2011. Vietnamská komunita v ČR. In: SCHEU, Harald Christian a Ednan ASLAN. *Migrace a kulturní konflikty*. Praha: Auditorium. ISBN 978-80-87284-07-0.
- [21] MAŘÍKOVÁ, Hana, 1996. *Velký sociologický slovník: A-O*. Praha: Karolinum. ISBN 8071843113.
- [22] MIKULÁŠTÍK, Milan, 2003. *Komunikační dovednosti v praxi*. Praha: Grada. ISBN 80-247-0650-4.
- [23] MIOVSKÝ, Michal, 2006. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada. ISBN 80-247-1362-4.
- [24] ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA ČR, 2013. *Spolu a lépe. Centra na podporu integrace cizinců v České republice*.
- [25] MORGENSTERNOVÁ, Monika, Lenka ŠULOVÁ a Lucie SCHÖLL, 2011. *Bilingvismus a interkulturní komunikace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika. ISBN 978-80-7357-678-3.
- [26] MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ, 2007. *Interkulturní psychologie: rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1361-1.

- [27] MÜLLEROVÁ, Petra, 1998. Vietnamské etnikum v ČR. In: ŠIŠKOVÁ Tatjana. *Výchova k toleranci a proti rasismu: sborník*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-285-8.
- [28] NAKONECĀNÝ, Milan, 1997. *Encyklopedie obecné psychologie*. 2., rozšířené vyd., v Academii vyd. 1. Praha: Academia. ISBN 80-200-0625-7.
- [29] NOVÝ, Ivan a Sylvia SCHROLL-MACHL, 1999. *Interkulturní komunikace v řízení a podnikání*. Praha: Management Press. ISBN 80-7261-009-0.
- [30] PRŮCHA, Jan, 2010. *Interkulturní komunikace*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3069-1.
- [31] PRŮCHA, Jan, 2004. *Interkulturní psychologie: sociopsychologické zkoumání kultur, etnik, ras a národů*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-885-6.
- [32] PRŮCHA, Jan, Jiří MAREŠ a Eliška WALTEROVÁ, 2003. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-772-8.
- [33] PRŮCHA, Jan, 2007. *Multikulturní výchova: teorie - praxe - výzkum*. Praha: Pedagogika (ISV). ISBN 80-858-6672-2.
- [34] ŘEZÁČ, Michal, Petr SYROVÝ a Jana VALDROVÁ, 2005. *Interkulturní vzdělávání*. Praha: Člověk v tísní. ISBN 80-903-5105-0.
- [35] Seelye, H. Ned, 1993 cit. podle MORGENSTERNOVÁ, Monika a Lenka ŠULOVÁ, 2007. *Interkulturní psychologie: rozvoj interkulturní senzitivity*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-1361-1.
- [36] SOUKUP, Václav, 2000. *Přehled antropologických teorií kultury*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-328-5.
- [37] SULLIVAN, James, 2010. *Vietnam*. Překlad Jan Styblík. Brno: Computer Press. Velký průvodce National Geographic (Computer Press). ISBN 978-80-251-2193-1.
- [38] ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ, et al., 2007. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-313-0.

INTERNETOVÉ ZDROJE

- [1] BROUČEK, Stanislav. Integrace Vietnamců do české společnosti na pozadí zkušenostní zahraničních Čechů. www.krajane.net [online]. © Copyright 2004-2014 [cit. 2014-03-23]. Dostupné také z: <http://krajane.net/articleDetail.view?id=2410>
- [2] BROUČEK, Stanislav. Historie imigrace z Vietnamu do českých zemí. www.klubhanoi.cz [online]. 31. května 2005 [cit. 2013-10-1]. Dostupné také z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocclanku=2005040901>
- [3] BROUČEK, Stanislav. Aktuální problémy adaptace vietnamského etnika v ČR. Praha: 2003. Etnologický ústav AV ČR. [online]. 15. června 2005 [cit. 2013-10-1]. © 2014 MPSV. Dostupné z: <http://www.cizinci.cz/clanek.php?lg=1&id=107>
- [4] ČESKO. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. MŠMT: *Podněty k výuce cizích jazyků*. [online]. MŠMT, © 2013-2014 [cit. 2013-10-1]. Dostupné také z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/podnety-k-vyuce-cizich-jazyku-v-cr?highlightWords=podn%C4%9Bty+vzd%C4%9B1%C3%A1v%C3%A1n%C3%AD+ciz%C3%ADch+jazyk%C5%AF>
- [5] ČESKO. MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ, [b.r.]. *Vietnam. Základní údaje o teritoriu*. [online]. [cit. 2013-10-1]. Dostupné také z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/asie/vietnam/
- [6] ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2006, částka 37, s. 1257-1289. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zako-nu/SearchResult.aspx?q=108/2006&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [7] ČESKO. Zákon č. 186 ze dne 11. června 2013 o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2013, částka 77, s. 1774-1809. Dostupné také z: aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=6576
- [8] ČESKO. Zákon č. 273 ze dne 10. července 2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2001, částka 104, s. 6461-6464. Dostupné také z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zako->

- nu/SearchResult.aspx?q=273/2001&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [9] ČESKO. Zákon č. 326 ze dne 30. listopadu 1999 o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů. In: Sbíрка zákonů České republiky. 1999, částka 106, s. 7406-7447. Dostupné také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zako-nu/SearchResult.aspx?q=326/1999&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy
- [10] INTERKULTURNÍ MEDIACE, 2014. Interkulturní mediace. In: InBáze [online]. © InBáze 2014 [cit. 2014-01-13]. Dostupné také z: <http://www.interkulturnimediace.cz/interkulturni-mediace/www.interkulturnimediace.cz>
- [11] KOCOUREK, Jiří. Vietnamci v České republice. Stručný historický přehled o česko-vietnamských vztazích a působení Vietnamců v ČR. [online]. 6. května 2008 [cit. 2013-10-1]. © 2013 Dostupné z: http://www.asimilovani.estranky.cz/clanky/narodnosti-v-cr/vietnamci.html#_ftn1
- [12] NOVÁKOVÁ, Kateřina. Vietnamská rodina – synovská oddanost. www.klubhanoi.cz [online]. 13. ledna 2005 [cit. 2013-10-10]. Dostupné také z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cislocclanku=2005011301>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Aj.	A jiné
B.r.	Bez roku
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
Et al.	A kolektiv
FCB	Facebook
FÚ	Finanční úřad
IBM	International Business Machines Corporation
IK	Interkulturní komunikace
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
Např.	Například
O.s.	Občanské sdružení
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
S.	Strana
Spol. s r.o.	Společnost s ručením omezeným
Tzn.	To znamená
Tzv.	Takzvaný
USD	Americký dolar
VND	Vietnamský dong

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka č. 1- Představení respondentek.....</i>	46
--	----

SEZNAM PŘÍLOH

P I: Písemné představení výzkumu

P II: Schéma okruhů k rozhovoru

P III: Transkripce rozhovorů

P IV: Pozvánka na sociokulturní kurz - česky

P V: Pozvánka na sociokulturní kurz - vietnamsky

P I: PÍSEMNÉ PŘEDSTAVENÍ VÝZKUMU

Dobrý den,

na základě našeho rozhovoru ze dne ..... listopadu 2013 jste souhlasila s účastí na výzkumu k mé bakalářské práci na téma: „Interkulturní komunikace a vietnamská menšina ve Zlínském kraji“. Smyslem této práce je poskytnout pohled na komunikaci Vietnamců žijících ve Zlínském kraji, a to očima právě samotných příslušníků vietnamské menšiny.

Život v jiné kultuře sebou nese určité složité situace, které musí cizinec zvládat v každodenním životě, např. problémy s osvojením si cizího jazyka okolní společnosti, adaptaci na odlišné kulturní prostředí, pracovní a osobní záležitosti aj.

Pokud tedy Váš zájem stále trvá, kontaktujte mě na níže uvedené adrese či telefonním čísle, abychom se domluvily na realizaci výzkumu.

S pozdravem a přáním pěkného dne

Ludmila Fotterová

E-mail:

Telefon:

P II: SCHÉMA OKRUHŮ OTÁZEK K ROZHOVORU

Informace k interview: souhlas s fixací výpovědí na diktafon

Demografické údaje: pohlaví, věk, délka pobytu v ČR, děti, práce, účel příjezdu do ČR

Adaptace na české kulturní prostředí

Jaké kultuře dáváte přednost české x vietnamské? Dodržujete vietnamské tradice? Znáte české tradice? Osvojili jste si nějaké? Jakému jménu dáváte přednost, české x vietnamské? Trávíte volný čas ve vietnamské komunitě a společnosti? Upřednostňujete v rámci rodiny poslušnost dětí? Podílí se děti nějakým způsobem na rozhodování? (škola, volný čas) Akceptovali byste u Vašeho dítěte volbu českého partnera? Jaký pohled mají děti na Vaši práci? Máte zájem o české občanství? Jak trávíte volný čas? Vaříte české x vietnamské jídlo? Chutná vám? Líbí se vám česká příroda?

Jazyk a komunikace

Navštěvujete nebo jste navštěvovala kurz českého jazyka? Jak dlouho?

Je pro Vás důležité učit se český jazyk? Co vás motivuje? Jakým způsobem se vyvíjí vaše schopnost mluvit v českém jazyce? Co vám v učení češtiny nejvíce pomohlo? Domluvíte se v rámci jednání v různých institucích (úřady, pošta, škola – učitelé, sousedé)? Využíváte služeb dich vu? Způsobuje Vám problém čtení nebo psaní v češtině? Nejtěžší české slovo, písmeno? Navštěvujete nějaké další kurzy? Účastníte se vietnamských akcí? Jak zvládali komunikaci děti, jiní členové rodiny? Jakým jazykem mluvíte v rámci rodiny? Jakým jazykem mluví děti (učí se děti vietnamskému jazyku)? Sledujete českou x vietnamskou televizi, rozhlas, tisk, politiku? Která skupina Vietnamců má podle Vás největší problémy s komunikací?

Spokojenost a přínos života v cizím prostředí

Jak se Vám tady líbí? V čem jste spokojena v čem ne? Máte české přátele? Stýkáte se s nimi? (Děti mají?) Využili jste pomoc nějaké organizace, která Vám pomohla při příjezdu do ČR? Uvítala byste školky pouze pro vietnamské děti? Nebo si myslíte, že je lepší je začlenit mezi české děti odmalička? Jste spokojená s českým školstvím? Jak se učí děti? Komunikace s učiteli?

Komunikační bariéry

Setkali jste se někdy při svém pobytu s rasismem nebo xenofobií vůči Vaší osobě? Chcete zůstat v ČR? Přejete si, aby se děti vrátily do Vietnamu nebo zůstaly tady? A jinde? Vracíte se do Vietnamu? Jak často? Stýská se Vám po něčem? Cítila jste někdy Vy nebo někdo z Vaší rodiny negativní projevy českých občanů? V jaké formě? A od koho?

Předsudky a postoje k Čechům

Jak vnímáte českého občana? Českou společnost? V čem by se měli Češi polepšit? Co byste jako menšina uvítali ze strany české společnosti vůči Vietnamcům? Jaké hodnoty preferují Češi? Kdybyste si měla vybrat, fandila byste českému nebo vietnamskému týmu při sportovním utkání?

P III: PŘEPSANÉ ROZHOVORY

Rozhovor: Respondentka 1,2,3

Místo: Zlín – Jižní Svahy, Centrum pro rodinu

Dne: 5. prosince 2013, 9:00 – 11:30

Dobrý den,

na začátku rozhovoru Vám ještě jednou připomínám, že na základě naší dohody budou Vámi uvedené informace zpracovány anonymně a budou zpracována pro bakalářskou práci na téma: „Interkulturní komunikace a vietnamská menšina Zlínského kraje“. Dále Vám chci připomenout, že máte možnost během rozhovoru odmítnout otázku. A jako poslední je informace, o tom, že rozhovor bude zaznamenáván na diktafon pro účely dalšího zpracování. Souhlasíte?

R1: Ano.

R2: Ano.

R3: Ano.

R1: Prosím Vás, já žiju tady tolik roků a R2 taky, ale my taky máme tolik roků ve Vietnamu, jako žily jsme tam, ale máme jiný názor než ti co narodili tady. Tak R3 má taky svůj názor, tak máte stejnou otázku pro mě i pro ni.

T: Ano, určitě.

R1: Ona úplně včera, kdy četla, že kdy já řeknu Vám ano, ale ona vám může říct, že ne.

R1: To je lepší vidět od lidí, co tady narodili – opravdu (smích) oni mají jiný názor.

T: Jak dlouho žijete v ČR

R1: Já žiju v ČR už - 26 roků.

R2: Jsem tady 8 let.

R3: Já od narození, teda už 19 let.

T: Máte české státní občanství?

R1: Ano, máme, celá rodina.

R2: Ne, jsem tu na trvalý pobyt, ale chci žádat.

R3: Ano, mám.

T: Co je pro Vás dobré, když máte české občanství? Jaká je to výhoda?

R1: Já myslím, že kdy ona má trvalý pobyt a stejné, kdy bude mít občanství.

T: Je to stejné?

R1: Ne, ne ona může volit – jenom mezi tím je ta trochu, že - že může volit, jinak má stejné.

T: Jinak má všechno stejné?

R1: Skoro.

T: Tak není to pak jen zbytečné papírování?

R1: Můj manžel mi řekl tenkrát – já chtěla jsem- občan-občanské, protože chtěla jsem, jako jezdit do Polska, do Německa jako bez vízum.

T: A když má trvalý pobyt?

R1: Ne, nemohla. Protože dávno české nebylo v unii.

T: Ale teď?

R1: Teď jo, ale tenkrát už 10 roků dřív, tak já jsem chtěla jezdit do Polska a do Německa, protože mám sestry v Německu, tak tenkrát, jako musela jsem žádat vízum ambasádě v Praze – takové složité.

T: Ale teď má paní R2 trvalý pobyt, tak může cestovat všude?

R2: Ano.

R1: Ale do Anglie ne. Kanady.

T: A Vy?

R1: Můžu, protože mám občanství. Ale, mmm, Anglie má jako - něco jako přísnější.

Francie, do Německa, jo Polska, jo Ruska a ostatní patří do unie, tak jo.

R2: Francie, Německa – jenom Anglie ne.

R1: Já jsem věděla, že ti Vietnamci měli jako hodně problémů, kdy jako děti, jejich děti jo, kdy chtěly účastnit něco turnaj nebo zájezd školou, školkami – ano nemohly.

Nebo oni chtějí studovat jo, tak ne. Jako dávno, dřív jako to problém. Tak teď je lepší, že do Slovenska, do Německa ne, ale do Anglie nesmí.

T: Tak, vidíte mohla byste volit.

R1: Tak já myslím, že ona (R2) zvládne ty otázky, kdy ona bude chodit sem, tak za rok myslím, zvládne to ona šikovná

T: Záleží na tom, jestli to R2 chce.

R1: Ano, chce, hlavně její děti, určitě. Ale děti zvládnou dobře, ano.

T: A jak je to, když dostane občanství maminka, tak dostanou i děti?

Ano.

R3: No, měli jsme vietnamské občanství a česká jsme dostali až potom. Ale já jsem ještě byla chvíli jako Vietnamka a pak už jsem ho dostala. No, pokud rodiče mají, tak děti automaticky dostaly.

T: Žádat se může po 10 letech pobytu, že?

R1: Ano.

T: Pět let je trvalý pobyt a potom dalších pět let a potom občanství?

R1: Ano.

R2: Ano.

R1: A tenkrát jsem musela nosit -ovou, že jsem žena. Na příjmení... a teď nemusím ... no dobré...tak všechno, no. No, děti taky musely nosit.

A manžel má taky české občanství?

Ano, celá rodina. Protože on je první člověk dostal, jako z rodiny. Potom já za něho a děti tak za námi, no.

T: Takže, když Vy chcete do Vietnamu, tak musíte žádat o vízum?

R1: Ano.

T: A chtěla byste získat zpět i vietnamské občanství nyní, když je to možné?

R1: Potom, teď jako zase musím znovu žádat ambasádě – vietnamské ambasádě v Praze, ale zatím nemáme zájem.

T: Nechcete?

R1: Jako, ne že nechci, ráda mám tady občanské – opravdu. Protože, jsem byla ve Vietnamu a na dovolené, ale moc nelíbilo se mi - jako politika... jako ne ekonomika, ale politika, ne ne nelíbilo se mi tam, no. A i kdy sleduji internet, tolik – jako dokumentů – jo – mluví o jako – komunisti, tak nechci tam, zatím, no. Kdy jsem nevěděla, tak nevadilo mi, ale když jsem věděla, že válka zničilo – přírodu a tolik lidí zemřeli, kvůli válce a nic neřeší – kvůli, že, jako dávno oni měli válku s Američany a Francouzi, všechny vyhostili a potom a poté válce zase znovu chtěli navazovat vztahy s Američany a Francouzi a všemi ...jako... to nedává, jako smysl, proč to bylo. To je asi – nevím, já jsem kdysi sledovala dokument – tolik lidí zemřeli – hodně, no.

T: Manžel má taky české občanství?

R1: Ano, celá rodina. On je první člověk z rodiny a pak já za ním a pak děti za námi.

T: Důvod Vašeho příchodu do ČR?

R1: Přišla jsem jako – jako pracovnice – mmm - z důvodu, asi, že asi já jsem pracovala ve Vietnamu, jenže, jako dobře, jako životní dobře – jen kvůli soukromé, soukromé důvodu jsem přišla.

T: Ze soukromých důvodů a tady jste potom začala pracovat?

R1: Nepřišla jsem sem kvůli ekonomice nebo hospodářství, protože moje rodina žila ve centru Hanoje, tam taky nebyla taková chudoba jako jinde, ale přišla jsem sem ze soukromých důvodů.

R2: Já jsem přišla z důvodů sloučení rodiny – za manželem, který tady pracoval.

T: Dodržujete zde vietnamské zvyky nebo jste převzali zvyky české?

R1: Vietnamské jenom Nový rok, narozeniny, Vánoce, Velikonoce.

(Pozn. diskuze ve vietnamštině)

R3: Zvyky vietnamské nebo české?

R1: Oba dva kombinujeme zvyky české i vietnamské. České Vánoce, Nový rok - určitě, Velikonoce.

R2: Kombinujeme oboje. České i vietnamské. Vánoce, Nový rok, Velikonoce.

T: Například Vánoce, máte stromeček, dárky?

R1: Ano, stromeček, dárky.

R2: Ano, dárky pro děti.

T: Scházíte se o Vánocích s ostatními členy rodiny nebo přáteli?

R1: Ne, u nás jen manžel a děti.

R2: Ano, u nás i širší rodina, příbuzní a kamarádi – máme hodně.

T: A teda nějaké vietnamské zvyky?

R1: Nový rok, Čínský nový rok.

R2: Nový rok.

R3: Čínský nový rok.

T: To bývá někdy během února, že?

R1: Tento rok bude poslední den v lednu, 31. Bude.

R2: Ano, ano v lednu.

T: Jak oslavujete?

R1: No, my moc ne – protože, protože – nemáme čas – můj manžel musí moc pracovat (smích), děti musí do školy. Stejně my nemáme jako slavnost, ale jenom já jsem vařila jako speciální jídlo. (pozn. hovězí maso pečené v banánových listech – peče se dlouho až 12h.) To stačilo nám.

R2: My ano, oslavujeme ano, i s rodinou a pak i s kamarády i české a pak slavíme – pijeme alkohol a tak, no.

R1: Každá rodina myslím, má něco jiného... no, myslím, jako každá vietnamská rodina. Záleží, jak na to mají čas nebo ne, záleží na – tom.

T: Proč jste začali slavit ty české zvyky? Třeba ty Vánoce? Co vás k tomu vedlo?

R1: Tak hlavně i kvůli dětem. Ale ...i žijeme tady, tak já chci cítit tu, tu ...atmosféru Vánoc. A taky aby děti si užily ty Vánoce, dárky a tak, žijí tady, tak aby si to užily.

R2: My kvůli dětem – stromeček, dárky.

T: O Vietnamcích se říká, že jsou uzavření vůči okolní české společnosti. Cítíte to také tak?

R1: Ne. (pozn. překlad otázky do vietnamštiny) Já myslím, podle mě... mmm, ne já myslím, že ne. Protože – mmm je možné, že většinou neumí česky ... potom oni nemůžou komunikovat, jo, ale jinak já myslím, že oni chtěli otevřít, jenže ... mmm - nemá sancí (pozn. šanci) – nějak tak. Myslím - nevím, já, ale necítím tak. Opravdu. To není, já myslím, nevím, ale já ne.

R2: Taky.

R2: Souhlasím a myslím, že kvůli jazyková bariéra brání se jim zapojit.

R1: To že vietnamský národ není zavřený ...jako je otevřený, veselý a ochotný komunikovat, tak opravdu.

R3: Možná to tak působí ve větších městech, v okolí těch velkých tržnic třeba Praha nebo Chomutov, ale nemyslím, ale myslím, že tady ve Zlíně to tak není.

T: Která skupina Vietnamců je podle Vás na tom nejhůře v ČR? Třeba vzhledem k jazyku?

R1: No, tak určitě – jako ti co přichází teď z vietnamské vesnic – moc nevědí, kam jdou. Už se zadluží při cestě sem, jo, tak pak jen musí pracovat tady moc tvrdě, jo.

R2: No, já taky souhlasím.

R3: No, asi jsem nad tím moc nepřemýšlela. Ale asi ti co tady nemají tu rodinu a zázemí. Takže asi ti co přicházejí sem vydělat peníze, protože ti nemají čas na nic jiného – jako než na práci. Ti co pracují v bistru nebo tak.

T: Máte české přátele? Scházíte se s nimi?

R1: Mám. Áno. Dobře scházíme, no tak.

R1: Ano, má dobrá sousedka (smích)

R2: Dobrá sousedka (smích). Furt, no, ta sousedka nám donesla buchty, všechno, no. (smích). Ano, každý den. (smích)

T: A co jídlo? Vaříte doma vietnamská nebo česká jídla?

R1: Mícháné – vietnamské i české.

R2: Vietnamské i české.

R3: No, ono to je takové jakoby smíšené. Protože já se jakoby zajímám o Japonsko, ne jako kvůli tomu, že jsem jakoby z Vietnamu, ale spíše mě zajímá japonská kultura, tak jako, mám takový mix, jakože mám ráda i asijské jídlo i to české – spíše vyhledávám to české, ale jako...

T: Takže vy jste vyrůstala už na tom českém jídle, že? Školní jídelna ...

R1: Ano.

R3: No, chvílku to trvalo, než jsem si zvykla na to vietnamské, jako že mi ho furt cpala a já jsem jí to furt odmítala. Ale pak jak jsem si už zvykla, je to dobré.

R1: Oni (pozn. děti), chtějí většinou české, české jídlo. Jenže já taky neumím vařit vietnamské i české, jo, tak kombinuji (úsměv), takové různé, ale i nejsou jako materiály vietnamské nebo asijské materiály.

T: No, tady možná ve Zlíně ne, ale vím, že třeba v té Praze, Sapa – myslím, že se to jmenuje, že tam se dá koupit hodně věcí vietnamských, ale ..

R1: Ano, ale tam žije hodně cizinců, hodně cizinců – tak jo, mají větší šance, ale já radši jako české jídlo – jednoduché, ale dobré.

T: Volný čas, máte vůbec volný čas? Jak ho trávíte? S rodinou? (pozn. překlad do vietnamštiny)

R1: Ano, nejradši jako s rodinou – jako, ale doma. Ne na výletu - nemáme na to čas – no, jenom doma.

R2: Odpočívat a nakupovat. (smích)

T: Třeba takový ten zvyk, jak mají Češi, jít do lesa třeba na houby?

R1: Ne, ne – to ne, ano bojím se (smích). Ale většinou ti Vietnamci nemají jakó hodně času. Jenom málokdo – většinou pracují i víkendy. Tak i kdy oni mají .. no, skoro oni furt chtějí jenom pracovat, pracovat – a Češi jsou takové sportovní – oprávdu – hodně na výlet nebo nějak do lesa, na kole takové různé – oprávdu, ale vietnamská ne. Národ náš moc není.

T: A Vy jezdíte třeba na kole?

R3: No, to - to já už jezdím sama.

T: Aha. Vy už jo?

R3: Ale ti starší – nevšimla jsem si moc.

R1: Starší ne. Ti mladí jo, tak jo. Ano, ale starší jako my a R2 ne. Oni mají jiné – takové no...

T: A můžu se teda zeptat ještě Vás? Trávíte čas spíše s českými přáteli nebo vietnamskými? Nerozlišujete to?

R3: No, jakože já jsem nepřišla moc do styku s tou vietnamskou komunitou, takže znám jakoby těch Vietnamců pár, třeba, jako ti co se mnou chodili do školy a mluvíme spolu česky, takže spíš fakt jich znám jenom tak pár, takže spíš s těmi českými – no.

T: Upřednostňujete v rodině výchovu? Tzv. „vietnamskou poslušnost“? Co se říká? Aby rodiče poslouchali?

R1: Ne. No, můj manžel jako tak má no, jiný názor než já. Já, podle mě, já mmm, kombinuji i české i vietnamské tradice, tak, které – protože každá národnost má něco dobré – tak já ne úplně vietnamské, ale úplně české taky ne, tak kombinujeme – no co dobře a co ne. Ale já radši nechám jako – řeknu jí něco – jestli ona bude poslouchat – já ráda, pokud ne, tak já nechám ji.

T: Takže třeba mohla si vybrat (pozn. dcera) školu, na kterou chtěla jít sama a nic jste jí nepřikazovali?

R1: No, já jsem jí poradila – jo – jestli bude poslouchat nebo ne tak to je jenom její rozhodnutí – já tak jako netlačit nebo donutit ji ne – nechci. Jako někdo – jako Vietnamec – jako donutit děti, ale já ne – pak problémy začínají, když děti ve škole už bez rodičů. To není dobře. Můžu poradit jo – jí poradit nebo vysvětlit – tak to je dobré, to ne, ale může ona taky sama rozhodovat.

T: A u Vás je to jak? (pozn. překlad do vietnamštiny – následně odpověď do čestiny)

R2: Takže v některých ohledech – speciálních případech musí děti následovat to rozhodnutí, ale jinak to nechávají takovou volnou cestou – jakoby – aby se rozhodly, ale ne aby z ní úplně vybočily – aby šly tímhle směrem.

T: Jako, že by si vyloženě dělaly, co chtějí? Tak to ne?

(Překlad) Jako, že to ne ... ale mohou si dělat – mají své vlastní rozhodnutí, ale měly by jakoby jít v nějaké víře, že by měly jít po nějaké cestě – vždycky kdy jako z ní vyjdou – tak rodiče zase řeknou, že takhle to dělat nesmějí, ale jinak jakože nechávají to rozhodnutí na nich. V některých těch ohledech mají rodiče svá rozhodnutí a ty musí splňovat, ale jinak ty děti nechávají. No, prostě je nějaký nastavený okruh, kam může jít a když z toho vybočí, tak rodiče řeknou ne.

T: Pokud byste měly srovnat Čechy a Vietnamce, existují rozdíly, které vnímáte třeba v chování? Které Vám například i vadí ze strany Čechů?

R1: no, pro Vietnamce je nerušit ostatní – jako na veřejnosti. Vyjadřují tím takový – respekt k nim. Nebo taky smrkání je neslušné – no, na veřejnosti. Měli by odejít na toaletu. No, nebo taky páry, kteří se objímají – nebo drží ruce – to ve Vietnamu moc se nevidí na veřejnosti. Jako – pohled na ně může být - nepříjemný. Taky někdy vidím – spíš – hmm – maminky – tak někdy křičí nebo – no, lehce bijou jejich děti na ulici. Jako v soukromí – můžou – jo, ale takhle ruší ostatní. No, a je to taky špatný příklad pro ostatní.

R2: Já taky souhlasím. Nerušit ostatní – je důležité. To vyjadřuje respekt k ostatním. Ten je pro Vietnamce je moc – důležitý. Jako například v rodině, ve škole – takový stupeň, který se musí dodržet. I takové to odmouvaní – je ve Vietnamu vnímáno mnohem – no, negativně než tady. No smrkání na veřejnosti ne – není pro Vietnamce.

R3: Ne, mě toto nevadí. Jsem více už jako Čech.

T: Akceptovaly byste jako matky u svých dětí volbu partnera – Čecha?

R1: No, já jsem si myslela – vážně, že jako - koho ona bude milovat, tak je to její rozhodnutí... já tak.

R2: (Překlad) Jakože pokud – třeba ten je partner hodný, milý – jo, máte se rádi a rozumíte si, tak jakoby a ona bude sledovat, že je opravdu - fakt hodný a že se o všechno stará, tak jako netrvá na tom jako, jestli je to Čech, Vietnamec nebo Číňan, ale jakože akceptuje to moje rozhodnutí.

R1: Tak jako ne dávat přednost – jako že musí Vietnam.

R2: Dodává – překlad: že momentálně má ještě malé děti – tak tomu ještě tak nerozumí, nevidí to, ale říká, jako že to asi akceptuje – jakože by to asi akceptovala.

T: Jaký pohled mají Vaše děti na Vaši práci?

R1: No, tak asi moc asi - nelíbilo jim. No, jako (diskuse ve vietnamštině) - asi moje práce – asi **R3** by jí to nevadilo jí jedno, jestli maminka pracuje dobře – nebo jako textil nebo co tak to – ona už rozumná – ta holka. Ale ty menší dvě asi moc nemají rádi (úsměv) – jako, jako prodávat textil to není taková – hmm moc dobrá práce. Oni furt mysleli, že kdy já nemám vzdělání – tak musím – opravdu. Oni, oni ještě jsou menší, tak ale **R3** už rozumná, tak už ví co to, ale ... Oni už ví, že můj manžel vystudoval a tak má dobrou práci a já asi kvůli, že já – moje druhá dcera řekla mi, že – že nevystudovala jsem vysokou školu – školu, tak – musím prodávat. Tak to moje práce – tak to není pro ni – jako – no – pěkná, no.

T: A Vy to vnímáte jak? Rozhodla-by jste se třeba pokračovat v tom, co maminka dělá?

R3: Tak to asi určitě ne (úsměv). Jakože třeba občas bych to vzala jako brigádu, ale nechtěla bych jako zůstat na jednom místě – prodávat oblečení vůbec prodávat cokoliv.

T: Kvůli tomu studujete?

R3: Mmm, já nevím, ono to bylo takové přirozené, protože já jsem byla na gymplu tam, jako všichni šli taky na vysokou a tak, tak to prostě – jako ne, že bych nechtěla jít na vysokou, jakože chtěla jsem jít na vysokou, abych poznala něco nového. A taky mi to má pomoci k tomu, abych třeba cestovala.

T: A Vaše děti? Vy máte ještě malé děti, ale že?

R2: Překlad – její děti mají rády, když se o ně maminka stará.

R1: No, ona nemusí pracovat. No, tak ona zůstane doma a stará rodinu.

T: Aha. Vy jste doma. Takže rodina je pro Vás důležitá ...

R1: Áno.

R2: Ano.

T: Co Vás motivuje učit se český jazyk?

R1: No, tak jako – kvůli, že chtěla zlepšit - jako komunikovat a rozumět lepší, protože my žijeme v České republice – tak já vím, že první věc, tak – musím – to je pro nás jako – bariéra – jazyková. Český jazyk všude. I když žijete v Anglii, tak taky mu – musíte umět an – anglicky – jo, určitě – tak pro mě já myslím – ne každá věc, já musím zavolat manžela nebo R1, aby jako – jako překládali nebo nějak tak. Tak já sama myslím, že já sama musíme umět dobře – tak musím chodit do kurzu.

R2: Já taky. A chci žádat české občanství.

T: Jak dlouho se učíte, jak dlouho navštěvujete ty kurzy češtiny?

R1: No, dřív taky chodila jsem, ale ne tak jako – často, jo – protože neměla jsem čas – a potom - ne často – ale -už asi nevím – rok? Nebo – nevím, když ne rok tak kolem.

R2: Ja kolem dva roky.

R1: Jestli budeme chodit pořád, tak myslím, že lepší.

T: A taky určitě i kvůli dětem se učíte česky, myslím si, ne? Že Vaše děti mluví česky, ne?

R1: Ale kdy nerozumíme gramatiku – tak, tak nepomůžem. Ne, mluvíme – já mluvím doma vietnamsky – protože vím, že neumím dobře – tak nechtěla jsem mluvit s nimi česky, aby oni chytli - jako špatné nebo oni mě furt smějí – tak já nechtěla vůbec s nimi – tak česky, no. (úsměv)

R2: Jo, no - já taky doma vietnamsky.

T: A děti tedy doma učíte vietnamsky cíleně?

R1: Nee.

R2: Ne.

T: Jenom z toho, že se mezi sebou bavíte mezi sebou? Řeknete, třeba – tak teď se jdeme učit a naučíte děti pár slovíček nebo psát?

R1: Ne, ne protože myslím, že zatím psát nepotřebují – nepotřebují, protože oni tady chodí do školy, jo. Tak nepotřebují, jako - umět vietnamsky. Až kdy bude nutně potřebuje – tak jo. Až kdy bude nutně potřebuje – tak jo určitě, protože bo R3 už teď – jako teď – velká – já myslím si, že za jeden rok nebo dva roky – pošlu ji do Vietnamu – jako prázdniny nebo nějak tak- aby ona učila se dobře vietnamsky. Když chce – jako být tumoč - tlumočnice – tak musí nutně tři, čtyři nebo půl roku, ale zatím nepotřebujeme.

T: A R3 a Vy čtete vietnamsky? Umíte psát vietnamsky?

R3: No, jako s chyba.. no, jakože - aaa - tam je hodně těch diakritických znamének – takové ty tečky, čárky. Tak já dokážu napsat jako ty písmenka a občas jakože trefím nějakou, nějaký ten háček nebo tak něco.

T: Kam patří?

R3: Jako dokážu číst, ale neumím psát. Takže je to horší.

T: A třeba teď v rámci Zlína, když chodíte vyřizovat nějaké věci třeba na OSSZ nebo FÚ a tak. Jste schopny si vyřídit věci osobně?

R1: No, já – no, taky chodím – ale, jako takové drobnosti – jo. Ale kdy velký problém – tak musím žádat o pomoc manžela. Jako drobnosti tak chodit můžu – do úřadu a do školy- tak jako, ale psát moc né. Tak kdy musíme psát protokol – takové složité asi - nechtěla jsem – udělat chybu – no nebo nějak tak.

R2: Paní R1 – pomáhá mi (smích).

R1: Ano, trochu – ale opravdu – složité problémy nebo nějak tak – můj manžel musí – buď tak chystat papíry – nebo nějak tak – vysvětlit, no.

T: S jakým přístupem se setkáváte na těch úřadech? (Pozn. překlad do vietnamštiny)

R1: Většinou chovají – dobře – to, že chodím už pět roků, tak mám jako – známé – né, né známé, ale myslím, že někdo – taky nebyl takový dobrý – ale podruhé, třetíkrát tak už lepší – kdy bude už rozumněla o mně lepší – jo. Ale myslím - mmm, že kdy budu – jako slušná – tak, tak jako oni nemůžou, jako se chovat špatně. Jako první věc ode mě, jo tak, no, i kdy budu umět – jako vysvětlit všechno, jo – tak ja myslím, že většinou jako úřednice jsou dobří – se chovat dobře – ano. Ve Zlíně opravdu já jsem spokojená.

T: Takže žádný nějaký negativní zážitek – nebo něco co by Vám utkvělo v paměti?

R1: Asi ne. No, ve Zlíně – opravdu v úřadech jsou dobří. Já jsem spokojená ve Zlíně. Já jsem slyšela od kamarádky – jo taky – kde horší – ale ve Zlíně opravdu – tak není vážné, takové.

T: Takže učíte se český jazyk. A co psaní a čtení?

R1: Číst ne – moc ne. Jenže – jako lehké věci – jo, tak le kdy jsem například já jsem byla v úřadu – a kdy oni mají, zákony jo a musím přečíst, aby jsem rozuměla a podepsala – tak určitě – celá strana zákony já jsem, já jsem nemohla – rozumět – no, to zákony a tolik to ne – no. (smích).

T: Co se Vám zdá na tom českém jazyku pro Vás nejtěžší?

R1: Nejtěžší – jak? Prosím, můžete opakovat? (pozn. překlad do vietnamštiny)

Háčky – r, ř – takové řízek takové nějak tak podobně – nemůžeme říct dobře (smích). Mluvit dobře – špatně (smích). Viky a Linda řekly, že maminka neumí říkat „ř.“

R2: Středa, Řízek – r, ř – (smích) - no slova u nich je háček.

R1: No, problém.

T: No a teď opačně. Je nějaké české slovo nebo něco, co se Vám na českém jazyce líbí?

R1: (smích) No, většinou každý den – Dobrý den, děkuju – často mluvíme – tak to je myslím oblíbené – tak no (smích).

T: Díváte se doma na televizi vietnamskou nebo českou televizi?

R2: Já jsem vietnamské a děti české.

R1: U nás zase jenom české televize. Vietnamské zprávy sleduji jenom někdy – internetě. Máme taky jako program vietnamský program, ale – já – já jsem si myslela, že musím každý den sledovat – jako – kdy mám

čas večer – jo, sledovat jako české programy aby rozumnější, lepší zprávy nebo ekonomiku a zlepšilo i český jazyk – tak, no.

T: A R3 Vy se díváte jen na českou televizi? Na vietnamskou vůbec?

R3: Ne, to vůbec. Vůbec? (smích) No, jakože jen když to mají třeba puštěné, ale tož, tož to bylo tak před pár lety si to kdysi pouštěli, ale teď už vůbec.

R1: Vůbec ne, no.

T: Sledujete českou politiku?

R1: No, sleduji.

T: Českou politiku sledujete.

R1: No, protože musíme – jako volit, jo. Tak, můj manžel – celá rodina – takže manžel, 3 a já vždycky byli jsme volbu- jo.

T: Takže chodíte pravidelně – ke každým volbám?

R3: No, já to jakože studuji – politologii – takže, jako ano.

R1: Tak sleduji a manžel taky. Chtěli by jsme podpořit koho, tak vždycky musíme sledovat, aby viděla – viděli jsme – tak no, která strana je dobrá – má něco – no...

T: Takže chodíte volit? **R1:** No, ano. **No, to jsem nevěděla.** **R1:** No, to no. (smích)

T: A politika a zprávy z Vietnamu Vás taky zajímají, sledujete?

R1: Ano.

T: Sledujete?

R1: Ano. Sleduji. Protože (vietnamsky - překlad)

R1 (překlad): No, ona říká, že vlastně pochází z rodiny, která kdysi pracovala v nějakém úřadě, která se věnovala vietnamské historii, takže byla – patřila jakoby nebo ten úřad patřil mezi nějaké ty vyšší jakoby posty a vlastně z tama mají kontakty na jiné lidi, co jsou teďka třeba teď ve vládě – nebo hlavně na jednoho pána, který je teď jakoby k parlamentu, a nějak tam řídí jakoby důležité posty a vlastně ta vláda ovlivňuje, jak lidi i ekonomiku – všechno a tak – tak ona to sleduje, kvůli tomu, aby se rozhodla jestli se do Vietnamu později vrátit – jestli tam má bydlet a sleduje prostě ten vývoj, jak postupuje ta společnost – jestli jde tím správným směrem nebo ne.

T: A paní R2 Vy to sledujete, tu politiku?

R2: (Překlad): nezajímá se o politiku ani českou ani vietnamskou – hlavně jakoby, aby vydělala peníze, byla s rodinou a byli by spokojení (smích)

T: No, však každý má jiný názor.

T: A co R3? Sleduje vietnamskou politiku?

1: Asi ne.

2: Ne. No, vietnamskou vůbec.

T: Vůbec ne? Nezájem?

R1: No, protože já nevím, ale vím, že politika má velký vliv pro naši zemi a pokud má dobrou – jo cestu, tak zem má – roste dobře – rostou dobře, ale dokud ne, tak to je špatně, protože vím, že mmm, ja nevím, ale já sleduji, ale vím, že kamarádi, kteří studovali s manželem – už asi dva, tři. Oni dávno, kdy jako na počítači 1980 – kdy se stalo v listopadu – můj manžel taky byl demonstroval v Praze. 89? Ano, 89 a ti jeho kamarádi ti dva, tři lidi napsali jako, novinách – jako vietnamské novinách proti vládě vietnamské – vlá – ano – jako proti jako komunisté a potom jeden musel utéct do Německa aaa

T: Jako z Vietnamu?

R1: Z Prahy – on studoval medicínu – ale – vietnamská ambasáda oni dělali, oni dělali – oni napsali jako studentské novinách – časopis. Potom jeden ten, ten jakoby předseda, jako napsal ten, zemřel – bez důvodu v lese – jako sebevrazdu – ale, to je tajné – takové – nevím. A jeden, ještě jeden teďka žije v Ostravě, kdy oni, kdy on taky Vaši časopisu, kdy byl ve Vietnamu s manželkou – oba dva studovali – jako vysokou školu v Ostravě i v Plzni a byli ve Vietnamu a oni policajti vietnamské jim sledovali.

T: Ehm.

R1: Ano, potom můj manžel taky překládá něco a ve Vietnamu té doby zavolali jeho ot-otce jo, do úřadu a řekli, že – řekli mu, že aaa – musí zakázat syna, aby přestal, jako práci nesmí – tak opravdu nelíbilo se mi už – no a tak sledujeme – kvůli tomu.

T: No, ale že R3 to nezajímá?

R1: No, nezajímá – ano. Ona vietnamské vůbec – i kulturní, jídlo ji to nezajímá.

T: Proč, proč Vás to nezajímá? (R3)

R3: Tak ono to spíš s postupem času – spíš – já když jsem byla malá, tak mi to spíš, jako vadilo, že jsem taková jiná, tak jsem se snažila od toho, jako distancovat. Jako později až jsem se začala zajímat o tu japonskou kulturu, tak jsem si říkala: šak – aha tak ta vietnamská bude asi taky nějaká podobná. Jakoby to úplně neignoruju, ale jakože mám jiné preference – že prostě – ehmm - jakoby až s postupem času, že prostě. Jakože občas to – když třeba vidím něco ve zprávách, tak se jako podívám, ale jakože nepřímo se v tom nějak jakože angažuju nebo něco – protože – nevyhledávám to takhle. Možná spíš jako, až s postupem, třeba až budu potřebovat v práci – tam by se to mohlo hodit, ale teďka to zatím ještě nevyužívám.

T: A třeba ve škole nebo když jste ještě chodila do školy, tak jste vnímala nějak tu odlišnost, od ostatních českých dětí? Nebo jak se k Vám české děti chovaly? Jestli to nějak řešili nebo ...?

R3: No, u mě to bylo, jakože v pohodě – jakože takhle. Jako, že mě nešikanovali – ani nic takového, že prostě mě brali, jako v pohodě, ale – ale jakože člověk to tam prostě vidí, že třeba jako když špatně čtou špatně Vaše jméno, čtou špatně Vaše jméno nebo prostě Vás nějak zvýrazňují, že jste prostě jakoby jiný. Tak si prostě řeknete, ale jakože jsem byla malá, takže jako - jsem to taky vnímala jinak než teďka.

T: Takže vadí Vám, když Vás někdo špatně oslovuje? Když my Vás třeba špatně oslovujeme? Protože jako třeba na úřadech taky spoustu lidí neví, řekne špatně to Vaše jméno – vadí Vám to? Vnímáte to? (pozn. překlad do vietnamštiny)

R1: Mmmm, ne – mně to nevadilo, protože vím, že určitě – kdy já taky mluvím ehmm – špatně jo, tak myslím – no, já vím, že naše jméno jo – moje jméno určitě špatně (úsměv) čtou jo – nebo nějak tak, ale to nevadí. To není pro mě důležité.

R2: Moje jméno je jednoduchý číst – .... (smích)

R1: (smích) Její jméno, jako dobré, no.

T: Ale většina Vietnamců si dává a používá české jméno, ne?

R1: Ano, aby - oni mají někdo rád, jestli někdo má rád české jméno...

T: Což svědčí o tom, že nejsou tak uzavření, že se prostě chtějí přiblížit, otevřít té české společnosti.

R3: Aby i lepší mluvili ...

T: Komunikovali?

R1: Ano, zavolat – nebo nějak tak, protože opravdu některé jméno, jako moje jméno – špatně, špatně číst jo nebo tak.

T: Takže děti mají české jména nebo...?

R1: Ne oni mají vietnamské jméno, ale jako české, aby volali lepší.

T: Aha, takže česky na ně jenom jakoby voláte? Ehm, jenom takhle?

T: No, a počkejte. Vy Vaší dceři říkáte jak?

R1: No, ona má M., jako vietnamské.

T: Takže vy jí říkáte Marie? (poznámka: jména na základě dodržení anonymity, byla změněna)

R1: Že Marie je česky

R2: Že česky je Marie.

T: Takže Vy jí říkáte Marie?

R1: Ano.

R1: Ale, L..., ta druhá L... – tak vietnamské a má Lidunka – jako české – je lepší ve třídě.

T: Aha. Ale co Vy používáte, mě zajímá?

R1: Protože když jsem měla prodejnu – tam pracovaly jsme spolu semnou dvě paní starší důchodkyně, ale oni, kdy mě volaly, že moje jméno je těžké a že říkají to špatně – nemůžou volat jo dobře – přesně tak těžké oni řekly, že ty málo jsem, která se jmenuje Marie, tak za-voláme jako Marie (smích). **T: Taky Marie?** Ano (smích).

T: Ale paní Poláchová (poznámka: pracovnice OSSZ) Vám taky tak říká.

R1: Ano.

T: Paní Poláchová Vám taky tak říká?

R1: Ano. Takže Vy máte jméno po dceři.

R1: Ano (smích).

R2: Ano (smích).

R1: Potom, potom oni přišly k nám – nebo chodí k nám tak paní prodavačka řekla, že já řeknu Marii, kdo všichni oni věděli a oni všichni mysleli, že já jsem, že já se jmenuji M.. – ka tak, no kvůli tomu ale – no.

T: Paní R2, a Vy říkáte dcerám jak? Vy řeknete: „Jaruško?“

R2: Jaruška ... (poznámka: jména byla z důvodu zachování anonymity změněna)

T: **Jako když s nimi mluvíte, tak co řeknete? Co jí řeknete? Já když zavolám na svého syna tak řeknu: „Filipe, pojd' sem.“ A vy řeknete?**

R2: Oba dva. Jaruška jako pojd' sem nebo Chim (čing) pojd' sem – Chim vietnamské jméno – Chim – pojd' sem – aaa Jaruška pojd' sem, no.

T: **Obě?**

R2: Jo, jo obě.

T: **Všimla jsem si, že když mezi sebou mluvíte, používáte i nějaká česká slova. Například, parlament, babička, chleba, háček ...**

R1: No, tak většinou mluvím s nimi vietnamské, ale některé slovo – oni tak jako no, neznají nebo já znám dobré tak já mluvím – nebo, aby no – nebo výraznější to slovo. **Česky?** Ano, česky. Protože oni rozumí lepší než než vietnamské, jo, tak jo.

T: **A časopisy třeba čtete nějak? Taky jako vietnamské? 1: Ne, ne. Já jsem četla, že tady se vydává.**

R1: Vietnamské časopisy nemáme tady.

T: **Aha, já jsem četla, že třeba v té Praze v Sapě se vydávají časopisy. Takže to není třeba jako, že by se to normálně dalo po republice tady, já nevím – koupit?**

R1: No, dá se objednat, ale já myslím si, že ne – no jestli mám – dostanu od někoho, tak jo, tak jestli jo nebo kdy jsem byla v Brně – tak jako koupila jsem si jo, ale teď není vhodné k nákup – tak nechci objednat, protože můžu teďka, jako čist, jako internet – taky jsou takové různé – podobně. Tak nepotřebujeme ne.

T: **Tak proč třeba jste si vybrali Zlín?**

R1: Přišla jsem z – přímo do Zlína.

T: **Přímo?**

R1: No, do Svitú – pracovala jsem v Svitú. Ve Svitú jsem pracovala. Potom i byla jsem jinde v Brně, Praze, ale rozhodla jsem zůstat - jako ve Zlíně. Protože Zlín líbí se mi pěkné město a příjemné - a tak - no, dobré město.

T: **A Vám?**

R2: Taky, jo taky dobré.

T: **Manžel tady už byl?**

R2: Ano.

R1: Byl. On taky přišel sem jako do Svitú.

T: **Taky? Jako vy?**

Dřív asi pár měsíců.

T: **Taky pracoval ve Svitú?**

R1: Taky pracoval – ano.

R2: Ano.

T: A manžel se sám rozhodl sem jet, pracovat nebo byl nějak vybrán?

R1: Asi, kdy on tam byl jako voják, tak oni mu poslat – skončil vojáctví a oni hned poslali ho sem. Ale oni ho, si ho vybrali si asi koho tehdy dobrý – toho poslal sem.

T: Takže oni je poslali s tím, že teda tady se třeba něco naučí ... něco se naučí?

R1: Ano, vyučí i pracovat. To už je dávno – no, no on přišel sem 87. A kolem asi – nevím páté – květnu nebo červnu.

R1: Můj manžel nebo manžel R2?

T: No, to je jedno, tak i tak.

R1: No, tak R2 manžel přišel sem jako aby – to už je dávno – no on 81, 81 nebo 80 vietnamská vláda a česká vláda oni měli smlouvu – pracovníci nebo nějak tak. Jako Vietnam - Česká vláda pomohl – vietnamské vládě, aby měli práci tady pro lidi.

T: Já vím, že to mělo být tak, že oni odjedou sem, tady se něco naučí a pak by se měli vrátit zpátky do Vietnamu, vlastně pracovat tam, ale spousta lidí tady zůstala.

R1: Ano, podle zákony mezi jako mezi dvěma – jako státy – tak jako mělo být se vrátit do Vietnamu. I oni poslali sem studium i pracovní. Ale měl by se vrátit, kdy skončí. A většinou vrátili do Vietnamu a něco utekl do Německa, do Rakouska a málo lidí zůstalo ve Zlíně, až potom pozvali příbuzné – různé lidi, tak potom no – moc lidí, ale původní jenom málo lidí zůstali ve Zlíně.

T: Takže kdyby tenkrát v těch osmdesátých letech nebo tak, ta spolupráce česko-vietnamská nebyla, tak tady teď možná vůbec – jako teď by to vypadalo úplně jinak tady. Rozumíte, že?

Že vzniklo to mezi těma dvěma státy, že sem ti lidé přijedou a od té doby - nebo jsou Vietnamci takhle všude? Jako v Evropě třeba? Žijí v takovém množství? (pozn. překlad do vietnamštiny)

R1: Určitě, pokud neměli – no, dva státy neměly smlouvu – určitě tolik lidí teďka nežilo, tolik Vietnamců v české i Polsku i Německu, protože přišli hodně pracovníků i do Německa a hodně studentů do Polska a taky hodně studentů do Maďarska. Ale po roce 1980, tak potom oni zůstali – **T: 89?** Ano 89 pozvali no, kvůli tomu tolik Vietnamců, žijou v Evropě.

T: A jaký třeba Vy máte pohled na Čechy? Co se Vám na nich líbí nebo naopak co se Vám na nich nelíbí? (překlad do vietnamštiny)

R1: (pozn. překlad do češtiny) No, říká, že život v Česku je lepší než ve Vietnamu, hlavně kvůli těm lidem, protože jsou jakoby otevření a milí nebo jako když se k nim chováte dobře, tak oni se k Vám chovají taky dobře. A na to že Česko je malá země, malý národ, tak je tu hodně významných lidí, hlavně tedy sportovců v tenise, hokeji a tak což ukazuje, že my – ukazuje něco o té naší povaze, že jsme takoví sportovní, aktivní přesto že i oproti Vietnamu, kde je těch lidí – kolik? Asi 80 miliónů – prostě, že tady máme ty významné lidi – že tady je ta lepší atmosféra kvůli těm lidem. Že třeba mamka říká, že když se rozmýšlí, jestli chce zůstat nebo žít ve Vietnamu – tak by asi zůstala v Česku kvůli těm lidem, protože se tady prostě cítí líp. Že žádný národ není na 100% nejlepší, že každý národ má své dobré strany i špatné strany, ale obecně řečeno, že ten český národ je lepší – nebo víc se jí líbí a třeba se jí taky líbí to, že Češi se s Vámi vždycky vyrovnají. Že

třeba když jim něco dáte – tak oni vám to dají nazpátek nebo prostě, když jim nějak pomůžete – tak oni vám pomůžou taky nazpátek. Zatím co třeba, Vietnamci, tak oni jakoby rádi shrabují jen pro sebe – že rádi jen přijímají a neradi dávají.

R1: No, opravdu, já jsem – no, od kdy – od začátku, opravdu i, i jedna Češka, jo mladá holka, kdy pracovala se mnou v továrně nebo jako různé prodavačky, známi oni většinou vyrovnají se mnou furt – já jsem řekla – ne, nechci to je dárek, ale oni furt dávají zpět – jako kdy dostala něco ode mě. Ale - Vám řeknu opravdu ve Vietnamu nebo nějak tam oni nechtějí – oni furt chtějí brát. Já nevím, to je můj názor, jo, protože je možné, se stalo někoho jiné jinak, ano, ale ...

R2: (překlad z vietnamštiny) Že jako, že tady v Česku se jí jako líbí, ale chtěla by radši bydlet ve Vietnamu, protože tam má práci, kterou má ráda – v bance a má tam prostě bratry, sestry a kamarády, se kterými mohla by – jakože žít – ne nežívat si života, ale jakože třeba občas se potkat a tak. Že tady je to takové smutné. Čechy vnímá pozitivně, má zde i české přátele.

T: Aha, takže ve Vietnamu jste měla více aktivní život?

R1: Asi ano. Může tam chodit do kina, do divadla – ona byla aktivní žena tam, no. Ona měla šanci, protože pracovala taky v bance v centru Hanoji – tak ona měla šance.

T: Žila v centru?

R1: V centru, no.

T: To je asi něco jiného, než kdyby žila na vesnici, že? Tak je ráda, že je tady.

R1: Ano určitě. Kdy byla na vesnici tak úplně jiný život – tak (smích) chtěla by jít sem. No to každý.

T: Tam je velký rozdíl mezi městem a vesnicí, že?

R1: Velký, velký rozdíl. Ne, jako u vás, jo. Taky rozdíl, ale není tak velký jako u nás. Malý.

T: Tady není velký rozdíl?

R1: Malý ano, já vím, já jsem taky byla někde a oni mají všechno zařízení, kuchyň – všechno, ale u nás vesnic – jenom 50 km od centra už úplně jiný život. My za sto padesát let nedohoníme, to co tady, opravdu.

T: Ještě jsem četla, že tady ti Vietnamci, co tady žijí, tak podporují nějakým způsobem i tu rodinu ve Vietnamu – že třeba jim přispívají, posílají jim nějaké peníze. Je to pravda?

R1: Většinou, většinou ano – většinou – je to pravda. No, 90% Vietnamci – musí.

T: Musí? Nebo to mají v sobě tak zakořeněné?

R1: No – to není zákon, nenapsané jako papír, ale většinou jako ti Vietnamci chtějí pomoc nebo podporovat – no, tak jako rodiny – tak jako – pomáhat no... **T: Třeba rodičům?** Rodičům, rodičům ano. Protože většinou pochází sem - jo z vesnic a rodiče jsou chudí. Většinou opravdu Vám řeknu. Tak, tak kdy oni viděli, že rodiče nemají peníze – tak většinou jim posílají jim do Vietnamu – tak 90%. Oni, i když má dluží tady. Jako například dluží sociální, zdravotní, ale posílají peníze, hmm.

T: A teda ještě otázka na Vás. Jak Vy vnímáte Čechy?

R3: Ehh? Jako nás Čechy?

T: Nějaký postoj k nim.

R3: Jo, takhle. Aha. Jo, tak jako já se za Vietnamca moc nebo jako za Vietnamca moc nepovažuju, protože úplně nerozumím té – nebo jakoby vím o tom – nechovám se podle těch jejich hodnot – podle jejich kultury. Jako že bych třeba musela považovat svoje rodiče za naprostou autoritu. Protože jsem – podle mě víc jakoby Čech, takže k nim mám jakoby vřelý vztah a postoj. Jakože myslím si. Takže považuju se víc za Čecha než za Vietnamca, takže.

T: Určitě. Tady jste se narodila a prožila všechno tady. Celý život.

R1: No, i kulturní – všechno. Dnes no, skoro neznají – jako vietnamské kulturu. Málo – moc.

T: Máte nějakou negativní zkušenost s někým s Čechem?

R1: Asi, asi.

T: Nebo třeba něco, co se Vám nelíbilo? (Překlad od vietnamštiny)

R1: Asi ne, protože lidi opravdu jsou dobří. Ve Vietnamu myslím, jestli žiju ve Vietnamu ti horší – jako negativní – protože i když jsem Vietnamka.

T: Nesetkali jste se někdy s nějakým rasismem?

R1: Hmm, ne. Asi můj manžel jedenkrát tak jako asi jedenkrát se stal. Ale ten kluk, asi, asi byl nějaký skinhead asi ten dávno v roce 1998 nebo 99 - 98. Tenkrát asi ve Vietnamu jeden Vietnamec – tak já vím, že určitě z důvodů ne jenom ve Vietnamu – ve Zlíně jeden Vietnamec asi zbil českého mladého, asi zlomenou ruce, kdy oni byli diskotéku nebo nějak tak, a kdy v novinách nebo rádio hlásilo, tak jako hlásili – no, ti mladí asi no, kvůli tomu asi zlobili nebo nějak tak – chtěli oplatit to, no.

R1: Tak kousek – tak Podhoří – tam naproti Intersparu, tam je bar. Jeden bar tam chodí hodně skinheadů. Ano to je asi místo, místo kde ve Zlíně skinheadů chodí no a můj manžel byl ten den zrovna na cestě domů – on tam tenkrát pracoval někde ve Zlíně, se vrátil domů v asi zimě v tak kolem páté hodině – taky tma a setkal a zrovna setkal tohoto skinhead a on asi rozpáral? (překlad do vietnamštiny)

R3: Ano, rozpáral mu košili.

R1: Rozpáral košili nebo tričko. No, tak ten asi negativní chvíle pro něho i pro mě. Jinak tak jsou dobří lidi – no, rozumní, no. Tak skinhead – tak všude. Ale vím, že tenkrát ve Zlíně to bylo – no mezitím my necílili dobře.

T: A Vy, paní R2, jste se nesetkala s nějakým problémem?

R2: Ne.

R1: 2, asi ne, no.

T: Tak ještě teda školství. Jste spokojeni s úrovní školství tady? Kdyby byla možnost, raději byste daly děti do vietnamské školky? Nebo Vám to nevadí? Nebo uvítáte to, že jsou vlastně i mezi českými dětmi?

(překlad do vietnamštiny)

R3: No, paní R2 říkala, že vlastně tady chodí do české školky, protože musí. Ale třeba kdyby bydleli v Praze, tak by je místo do české školy poslala do mezinárodní školy, jako ne přímo vietnamské, ale že třeba v Praze

jsou mezinárodní školy, které mluví anglicky a tak. Aby, že kdyby se chtěly odstěhovat zpátky do Vietnamu, tak jako by se nemusely učit nic odznova, ale protože chodí do té mezinárodní školy, tak jakoby ví všechno.

R1: Ale já – pokud má i vietnamské školy i české školy – já radši dát děti do české školy.

T: Protože tady chcete zůstat?

R1: Ale pokud existují tady vietnamské školy, jako tak, tak já zvolit české školy.

T: Ale v Praze, jak je ta tržnice Sapa, tam je vietnamská školka, že? Ano, ale – hmm, určitě podle mě jako školní jako české – lepší program, lepší než vietnamské. Protože má jako – hmm – můj manžel má synovec, jo, který i jako příbuzný, který – teďka chodí ve Vietnamu do školy – učí pořád, učí se celý den, celý den – ale já ráda, já – já nerada, že učí se celý den – hlavně, že jako – nemusí se učit hodně, ale oni tlačí děti celý den děti. To není dobře – děti musí hrát – musí, protože není takové – to potřebuje čas, aby hrál – něco aaa. Většinou, že potom umí i pracovat – ne jenom učit se a potom nic nemá – jako nemá nic dobrého. I sportovat, protože děti opravdu – mmm - já myslím, opravdu – vyrovnat české školství lepší než vietnamské. I zdravotní. Protože česká škola má pro děti i sportovní, výlety, do kina, do divadla – vietnamská škola nemá program. I kdy jdou jako koncert – takové různé – to děti potřebují.

T: Nebo třeba taky ty kroužky, že?

R1: Ano, kroužky – oni nemají, oni furt jenom učí se, učí. To není dobře. Protože člověk potřebuje i rozumět i sportovat, plavat a ve Vietnamu škola nemá jako – kurz plavání. Potom kvůli tomu děti hodně utopený. Jako když chodí do školy přes řeku. Hrůza. Ve Vietnamu – hodně dětí každý rok – zemřely kvůli tomu.

T: A třeba ta komunikace s učiteli?

R1: U nás nebo tady?

T: U Vás a potom tady.

R1: Ve školách – lepší určitě tady. Líp demokracie, ale ve Vietnamu jenom musí poslouchat – (smích) nesmí říct svůj názor, jestli to pravda nebo není pravda. To je špatné.

T: I rodiče musí poslouchat učitele ve Vietnamu?

R1: Ano. I musí dávat i peníze – jako kapesné.

T: Jako učiteli?

R1: Ano, to je pravda, a nebo například – jo, já jsem jako – já tak často čtu zprávy z Vietnamu – jako internet, že – například jako každý rok – existují svátek učitele, jo tak rodiče musí poslat dárky nebo –

R2: Peníze.

R1: Peníze. Jo, pokud ne, kdo jako ne, tak dávají pozor – (smích) děti dostane špatné známky – hrůza. (smích). Ano i v srpnu moje kamarádka Vietnamka, která žije ve Vietnamu a má holku – chodí do školy jo, a má dceru, která chodí do školy a kdy ona byla v České republice, aby prodloužila pobyt, povolení k pobytu a ona musela kupovat – tolik jako dárků – hodně dárků. Ona mi řekla, toto dala učitelce, protože ona viděla, že poletí do české – tak určitě musí dát dárky. Hrůza. Ale ne pro jednu, ale musí pro celou třídu – pět, šest lidí – jako učitele – hrůza. Samé dárky pro učitelky, učitele nebo nějak tak. Ona mi řekla. To není jednodu-

ché, ale u vás, jo, já mám tři děti. Chodí do škola tolik roků ani, ani jedenkrát dárek já jsem nemusela dávat nebo nějak tak, jenom vždycky, když skončili jme.

T: Mmm, ten školní rok na vysvědčení?

R1: Jo nebo Vánoce čokolády děti dobrovolně jako dávat učitele, ale ve Vietnamu ne – to je hrozné. Ta paní, například, paní učitelka doma a ve třídě učí jako děti a potom doma a ty děti zase musí chodit k ní, aby doučila. Pokud, kdo nechodí doučit, taky dávají (smích) pozor, dostane špatné známky a rodiče musí platit ty peníze, moc peněz. Tak potom já jsem četla i zprávy, že někdo jako učitel ve Vietnamu učí ve škole a doma doučí děti a platba kolem měsíčně je 40 – 50 000 Kč (české korun). A jinak úřednice ve Vietnamu jenom tři – čtyři tisíce a on má desetkrát.

T: Tak to je úplně jinak než tady. Tady učitelé, jak jsme říkali minule.

R1: Ne, on má jako platba ve škola, škole.

T: Stýská se Vám po něčem z Vietnamu?

R1: Jenom příbuzný, protože moje maminka žije v české a sestry mám dvě – žijou v Německu, tak skoro nemám nikoho, jako od rodiny a mám jenom příbuzný. Tak stýská se mi, že opravdu – jenom rodiny a jako příbuzní, ale i lidi ve Vietnamu žijou velmi špatně. Opravdu – když sleduji... Tak já bych chtěla – nevím, ale vím, že jsem – no, no obyčejná žena, že nepomůžu, ale já ráda, jestli moje dcera nebo můj manžel, kdy ona studuje – a potom jestli bude pracovat a potom jestli může dělat něco – aby zlepšil, nevím, ale – určitě kdy prázdniny, ona bere práci jako ... (pozn. vysvětlení ve vietnamštině a následně přeloženo do češtiny).

R3: Dobrovolnictví – **R1:** aby ona šla tam na tu práci.

T: Do Vietnamu?

R1: Nebo no někde – co ona může žádat a oni ji berou. Ona může žádat, ale oni ji berou. Protože každá země berou jedna nebo dvě – jeden nebo dvě lidí – moc ne.

T: A Vám se stýská po něčem?

R2: Hlavně práce i kamarády, že se jí třeba o tom i zdá prostě vlastně v noci. Přála by si prostě být tam v té práci a hlavně mít své kamarády a příbuzné.

R1: Příbuzné, no.

T: Takže Vy přemýšlíte, že se vrátíte. Chtěla byste se vrátit?

R1: (překlad do češtiny) Jako, až, až všechny její děti budou mít po vysoké škole, najdou si práci – to je jedno kde, jestli v Česku, v zahraničí nebo ve Vietnamu, tak pak ona se vrátí, jakože do Vietnamu kvůli důchodu. Takže na ten důchod.

T: A Vy?

R1: No, já taky si myslím, jako úplně ne ve Vietnamu. Až kdy děti budou jako dospělí, už mají rodiny nebo práci, tak často jezdíme do - jako, jako do Vietnamu – a ne úplně tam, ale kdy máme děti tady, ale kdy máme

dvě děti tam i sem. No, – (povzdech) – (vietnamsky) (překlad do češtiny) Třeba kdybychom zůstali v Česku, tak ona by jezdila hodně často sem, ale kdyby byla už hodně, hodně stará a nemohla už létat, tak by asi zůstala tam ve Vietnamu (mluví smutně).

T: A Vy si třeba dovedete představit, že byste žila ve Vietnamu?

R3: Ehhh, to nevím. To bych asi nejdřív chtěla vyzkoušet – třeba na půl roku a zjistit – jak jako tam je, ale napořád asi ne. Jakože mně se moc nelíbí ten politický systém, jaký tam je. Takže bych asi ve Vietnamu přímo žít nechtěla. Navíc mě nevyhovuje toto horké prostředí, takže radši bych jela někam jinam.

T: A jak často se nyní vracíte do Vietnamu?

R1: Prosím?

T: Jak často se vracíte do Vietnamu třeba teď?

R2: Každé dva roky.

T: Každé dva roky? A na jak dlouho?

R2: Léto minulý rok. Léto.

T: A na jak dlouho? Třeba na celé léto nebo jen na měsíc?

R2: Jeden měsíc. **I s dětmi?** Taky spolu. Ano. **I s manželem?** Ano v létě.

R1: Já myslím, kdo má jako možnost, tak dva roky, jako ona. Ale většinou ti Vietnamci asi po pět roků nebo nějak tak. Jestli někdo i deset roků. Nemá peníze, protože pro celou rodinu to je moc peněz. Pro nás asi - já jsem byla ve Vietnamu - třikrát a žiju tady dvacet sedm roků – jo, takže třikrát jsem byla a žiju tady dvacet sedm roků, jo takže třikrát jsem byla. Tak první krát tak po 10 roků. A po 10 letech jsem byla po první. Po druhé přivezla jsem si sem maminku, odvezla jsem ji sem – taky. Vždycky jsem měla důvod ne jenom kvůli dovolené, jo. Dovolené nemám peníze – ne, nemám, ale myslím zbytečně – to za tolik peněz jenom dovolenou ne, nemám. Ale vždycky něco a minulý – asi před dvěma lety tak jsem byla s dětmi, celou – celá rodina byla.

T: Vadí Vám, když o Vás mluvíme, jako o Vietnamci?

R1: Ne, to nevadilo mi. Tož určitě někomu jako vadilo, ale mě moc ne, protože já jsem Vietnamka – tak mi oni můžou – víš, že já jsem Vietnamka, to je správně, tak to není problém – ano. Nemůžu říct, že já jsem Češka, ale já jsem četla tolik a ne nevadilo mi.

R2: Já taky.

R1: I když - někdy jsem byla v trolejbusu a opravdu desetkrát se stalo, že oni furt mysleli, že jsem Mongolka, ale já jsem řekla – ne, já jsem Vietnamka, to – no, to nevadilo.

R2: (Překlad z vietnamštiny) No, ona taky říká, že vlastně – že říká bez nějakého ostychu nebo studu nebo, že prostě je Vietnamka, že prostě je to pravda, že to je fakt.

R1: protože mně nezáleží – mně nezáleží, že jestli Vietnamka nebo Češka. Protože, když záleží, že jak žijeme – jako může být Češka, ale když nežije dobře, tak taky není dobrý člověk a když jste Vietnamka a žijete dobře – tak to není problém.

T: A co byste si třeba přály tady k tomu životu? Jestli Vám tady třeba něco chybí? Nebo co byste chtěly, aby se tady pro Vás zlepšilo?

R1: Ano, já jsem si přála, že – jako – kdo jako studuje tady, jo nebo například ne jenom děti, ale například jako můj manžel jako nebo jeho kamarád, kdy jako studuje dobře a pracuje dobře, tak ne jako (pozn. dotaz ve vietnamštině na slovo nerozlišovat) nerozlišujete, že no, tak kdo kvůli, že on je Čech – jo, tak může pracovat a můj manžel, ale kdy jako oba dva ne – jako – kdy má výkon stejné a jsou dobří, tak řekne jo, já si vezmu ten, toho – on je Čech, jo - nezáleží, jako například v Americe nebo v Německu, kdo pracuje dobře, tak oni berou. Nezáleží, že žluté nebo bílé nebo ne černé - ano. Nebo například, jako že oba dva má vysoké škole, jo, ale ty jsi Čech – dostane víc peněz – než jako žluté Vietnamec a kdy oba dva stejné výkon nebo stejné všechno. Tak já rada, aby děti tady, kdy studuje dobře, kdy jako se chovat dobře tak dostane jako šanci pracovat – jako Čech. No, aby oni neutekli do Ameriky, do Německa. Protože teď já jsem přišla a sledovala jsem zprávy, že v Praze ti studenti Vietnamci – studenti, kteří tady narodili, studují velmi dobře a teď utekli do Německa, aby našli tam práci – dobré. Oni teď mají teďka, jako (pozn. překlad z vietnamštiny) – že mezi sebou soutěží o práci. A kdy umí Angličtinu v Německu – tak oni chtějí do Německa pracovat, opravdu. Protože – hmmm oni věděli, že české je takové – není vyrovnané. Tak přála jsem.

T: A Vy třeba?

R2: (pozn. Překlad z Vietnamštiny) No, jakože ona říká to samé, co mamka. Hlavně, aby dobře vystudovaly a měly vysokou školu a pak jako si našly nějakou dobrou práci – aby jim Česko poskytlo to zázemí – že, aby to bylo fěr.

T: Takže netrváte na tom, aby se děti vrátily do Vietnamu?

R2: Ne. To je jejich rozhodnutí.

R1: Ne. Zatím myslím asi ne, nenutíme děti se vrátit do Vietnamu, ne, protože – až kdy jako – tam nebude jako komunisté, tak jo, asi jo já bych chtěla děti do Vietnamu, aby jako zlepšilo tam. Nenutit, ale poradit – no, poradit děti – se vrátily, aby vystudovaly tady, a potom můžou tam pracovat, ale až kdy nebude komunisti (úsměv).

T: Děti navštěvovaly taky nějaké kurzy českého jazyka? Nebo se učily jen třeba ve školce?

R1: Samy naučily. Děti většinou jako samy ve školce byly, ve školce a potom ve škola, jo a kdy, jako měla zkoušku – 3 ne měla učitelku, která chodila k nám, ale Vicky, ta nejmenší, kdy měla zkoušku na gympl v 8 letech, tak český jazyk asi měla trochu slabé, tak jedna paní učitelka chodila k nám asi dva – tři měsíce ji doučovat. Tak krátkou dobu jinak tak ne.

R2: ne.

T: Jinak jsem četla, že spousta Vietnamců si najímá české chůvy pro děti. Měly jste taky nebo jste se staraly samy o děti?

R1: Asi. Ale jenom chvílku. Ale často ne. Často, jako málo kdo má peníze – platí, jo. Jenom většinou, já Vám řeknu, že většinou – no moc ne, jenom 10% lidí, kteří jako furt pracují, ale dávno jo, ale teď asi oni našli soukromé školce – jo, dávat od rána do večera, ale chůvy, chůvy jako domů asi málokdo.

T: Protože se rozšířilo tady to soukromé školství, že? Že vlastně jsou soukromé jesle.

R1: Ano, dávno to nebylo – tolik školky jako a tak jo někdo potřeboval – hlídat děti od rána do večer. Ale teď asi už ne. Jenom výjimečná některá rodina, která bohatá, a tak jo, ale myslím málokdo. Ve Zlíně myslím jenom jedna rodina. Tak ve Zlíně asi jenom jedna rodina.

R2: Ve Zlíně jenom jedna.

T: A Vy (2) jste neměla nějakou chůvu?

R2: Ne. Ne, moje děti každý dva roky a musí jít do jesliček. Potom má tři roky, tak do školky.

R2: Dávno měla jsem taky chůvu, ale ona dceru hlídala, když jsem, jako byla na nákup, jo. Jenom týden – čtyři hodiny.

T: Když jste musela jet třeba do Brna?

R2: Áno, do Brna nebo nějak tak. Týden, osm nebo sedm hodin. Dávno, ale.

T: Ještě jsem se chtěla zeptat. Hlavní slovo v rodině má kdo? Muž – manžel?

R1: No, určitě manžel. Ano, že 3 – jo. (smích). U nás tak většinou existuje, že to je její zvyky ve Vietnamu, Číně, Japonsku – jako východní – nebo asijské, no – rozhoduje v rodině muž. Ale teď dávno trochu velký jako rodin, ale teď moc ne, taky rozhoduje, ale manželka může i rozhodovat – ne, kdy jako ne 100%, ale něco, ale teď jako menší rodin něco – ale, oba dva skoro stejně. Ale já – manžel má 10% (smích) – záleží každá rodina.

T: Jako každá rodina to má jinak. A třeba v jakých věcech může rozhodovat?

R1: Jako, nevím, ale v mé rodině, tak já myslím, tak já rozhoduju – většinou.

T: Nebo se domluvíte?

R1: Ano, no manžel mě poslouchá (smích). Opravdu. Jako – ano. On musí mě poslouchat, protože on umí jako napočítat jo - papíry, ale v životě on neumí – dobře. On nezná, která věc je dobrá nebo ne, koho, který je dobrý nebo ne – on nezná. Protože furt celý den, kdy byl ve Vietnamu, maminka všechno dělala za něho a potom přišel sem – osm roků chodí do jídelny, jo – nic nemusel vyřizovat – nic takový život klidný a potom pracuje v úřadu, tak potom moc nerozumí životu – špatně rozhodne. Ano (smích).

Pokud by se konal hokejový nebo tenisový zápas mezi Vietnamcem a Čechem, komu by jste fandily?

R1: No, sport moc nezajímá mě – tak asi obou stejně nebo žádnému.

R1: Vietnamci, jsem Vietnamka.

R1: No, já Čechům, protože tu žiju od jakživa a mám Česko ráda a budu ho podporovat, považuji se více za Češku než Vietnamku (ale na druhou stranu jsem hrdá na své vietnamské kořeny).

T: A co u Vás, R2? (pozn. překlad z vietnamštiny – smích – velmi zábavné téma)

R1: Manžel taky (smích).

R2: (pozn. překládá 1) On jako, on má firmu jo nebo má bistro – tak on je šéf. Ale kdy doma, tak **R2** je šéfka (smích).

R2: Tak musí poslouchat (smích).

T: No, říká se, že muž je hlava a žena je krk, která s tou hlavou kýve...

(pozn. smích všichni)

T: Ale jinak, jako v té kultuře, je tedy ten muž jako ta autorita?

R1: Ano

R2: Ano.

R1: Ale, dávno jinak a teďka taky není úplně tak.

T: Teď mě ještě tak napadlo. Jako například trávíte dovolenou? U moře?

R1: Nemusí být k moři – k moři ne – na památky ano.

R2: Moře ne – na památky Paříž, Itálie, Španělsko.

T: Ale většinou Vietnamci, když jedou na dovolenou, tak jedou do Vietnamu, že?

R1: Protože víte proč? Většinou oni chtějí do Vietnamu, protože můžou navštívit rodiny a i můžou cestovat ve Vietnamu.

R2: Ano.

T: Většina Vietnamců nejedou na dovolenou nikam, jenom do Vietnamu.

R1: Tak teďka už to začne, ale teďka většinou do Vietnamu. Protože tam můžou bydlet – no, tak jako, levnější.

T: Ale třeba ti bohatší Vietnamci už začínají taky cestovat po Evropě.

R1: Ano, už oni v Praze, oni už začínají cestovat Evropě. I existuje agentura Vietnam, vietnamská agentura, která jako poskytuje službu, služby pro Vietnamci. Jako cestovat nebo oni prodávají letenky, ale i mají služby, jako cestovat po Evropě.

T: A ještě mě napadlo, že jsem četla, že pro Vietnamce je typické využívat služby – nevím, jestli to řeknu správně - dich vu – zprostředkovatelkou službu? Jako že Vietnamci si sami pro sebe zprostředkovávají služby. Funguje to i tady ve Zlíně? Nebo taky spíše každý Vietnamec si to snaží vyřídit sám?

R1: Ne, ne nemůžou sám, nemůžou sám, jako vyřizovat jo, protože opravdu neznají – většinou znají, kde jako místo, kde ale zase nemůžou vyjádřit jaké problémy, jako špatně vysvětlit. Jako většinou, jako drobné

věci jo, buď jako za mnou jo nebo složitější věci můj manžel vyřizuje – ne vyřizuje, ale on chystá mi papíry nebo nějak tak a někdy, ale musí nebo ve Zlíně někdo jako kamarádka – její syn - jo on taky, jo, nebo někoho, který taky umí dobře, jako tak různě – ve Zlíně neexistuje. Ve Zlíně většinou já no, jako vyřizuji pro lidi, ale.

T: Ale berete to jako službu nebo pomoc? Nebo třeba jako práci, že Vám za to někdo platí?

R1: určitě nepracuju zadarmo, ale neberu moc peněz – například, jako kdy jako pomůžu mu něco – **T: přehled na OSSZ ...** jj, tak někdy 100 korunu někdy 200 korun, tak maximálně 200 korun. Tak moc neberu, protože taky vím, že já nechci, protože já nemám hodně času. Mám rodinu, mám svoji práci – nechci tak pracovat tak, ale oni nemají koho, který jako pomůže jim, no, tak já radši beru i práci i pomoc.

T: Protože jsem četla, že je to drahé.

R1: Ale jinde oni existuje. Jinde existuje – ne v každém městě jo, tak existuje. Opravdu někoho nebo nějak tak, která, který poskytuje služby a oni berou za hodně peněz – moc peněz.

T: Jako i to zprostředkování? Příjezd sem do České republiky, že jde přes nějakou agenturu, kterou že ten Vietnamec musí zaplatit za moc peněz a přijde sem vlastně s dluhem a pracuje tady nějakou dobu, aby si splatil teprve ten dluh.

R1: Určitě. Tak to já nepracuji takto, protože já beru jenom práci, co pomůžu lidem tady ve Zlíně vyřizuje papíry jenom ve Zlíně, ale tu službu, co řekli jste, tak asi úplně jiná a někdo – to je mafie – může vyřizovat jednak tak složitě. Protože musí mít peníze ve Vietnamu dávat někomu, který žádat vízum – to ne sám nemůže všechno, ale oni mají jako – oni mají společník – oni mají, co tady vyřizuje a ve Vietnamu ještě někdo a tak takové různě – za moc peněz, ale myslím nedávno ve Zlíně byl, ale teď nevím. Teď já nevím, protože to je tajná služba – to není takové oficiální. Protože určitě, kdyby policie věděli, tak to je – není dobré. Ano, to není oficiální.

Protože například jo, jako například můj manžel taky poradila někomu, který chtěl pozvat manželku, jako její manžel pozval ji, ale on ukazoval, co musí vyřizovat ve Zlíně a ten Vietnamec potom sám vyřizuje nebo já pomůžu jenom vyřizovat papír tady a potom on poslal do Vietnamu. Tak potom někdo mu pomůže podat žádost ambasádě a manžel nic nebere peníze, jenom poradil. Protože manžel on rozumí zákon, tak jako, jako bereme jako pomoci. A někdo jiný, úplně jiný poradil stejné a vyřizuje stejné a ještě jedna práce ve Vietnamu jako žádat vízum a bere za to moc peněz opravdu.

R1: Například 5000 dolarů.

T: Hmm, moc peněz, no.

T: A ještě třeba jak se díváte na to, že třeba ne všichni Vietnamci tady pracují tak jak Vy? Mám na mysli nelegální činnost. Jak se na to díváte Vy? Jak to vnímáte Vy?

R1: Můžete opakovat? (překlad do vietnamštiny)

R1: Určitě to nelíbí se mi. Já, já, opravdu nelíbí se mi to, protože to zničí vztahy mezi, jako, jako mezi námi Vietnamci i Čechy, protože to určitě není pěkný obraz, aby Čechy řekli, jo, to no, furt všichni mysleli, že my Vietnamci pracujeme takové. To není dobře. I moje děti nebo 2 děti když slyšely z televize jo, určitě nemají rádi i jsou smutní. Protože ve škole, jo, taky kamarádi nebo nějak tak, jako to není dobře – není pravda, ale já

vždycky ráda, že v každém městě existuje organiz vietnamská, organiz – organice, organizace, která musí, jako pracovat nebo jak pracuje, aby zlepšilo, aby no, vysvětlit nebo nějak tak, aby oni nerozjeli taková práce. Tak kdy, takové tak jako může pracovat – to ráda ne jenom existuje vietnamská organizace, ale nic nepracuje, nic nepomůže – tak to je špatné – já ráda, že nemluví, ale pracují.

T: Vy taky?

R2: Taky, taky.

T: A ještě Vás se zeptám. Vnímáte to nějak?

T: R3: No, jakože, já si nemyslím, že by to byla věc specificky věc jenom Vietnamců.

No, to určitě ne. To je určitě ve všech státech a národnostech.

Jakože nepohlížím na to jako, že by to byla věc toho národa. Ale že jako jasně nelíbí se mi to. Ale jako nemám z toho nějaký moc negativní pocit, protože vím, že je to všude nejenom u nás. Prostě v těch médiích, aby tím nějak zaujali pozornost a prostě vyloženě řekli, že to byli třeba Vietnamci, Kazachtáni.

T: Tak že pak vzniká takový obraz o Vietnamcích, že vlastně Vietnamci vždycky si najdou tu cestu, jak prostě vydělat ty peníze. Jako když už nejde ten textil, tak jdeme do marihuany.

R1: Ano. I když jsem byla v trolejbusu jeden pán, on bydlí kousek ode mě, on taky vždycky taky jezdí se mnou a on je dobrý takový pán – tak otevřený – furt mluvil se mnou a tenkrát se mě zeptal, řekl, řekl mně, že proč neřeknete kamarádi, že aby přestali tady prodávat falešné značky – furt oni (smích). Tak on sleduje televizi, tak no, opravdu. Nechci opravdu, aby oni všichni mysleli, že my máme jenom tak buď prodávat textil, potom nebo pokud ne tak zase bistro, potom ne marihuana ...

T: Nehty. Nehtové studia teď, že se to teď hodně...

R3: Ale ty jsou prý dobré, říkaly kamarádky (smích).

R1: No, ale opravdu, ale nelíbí se mi ta práce, jako, kdy oni vysadí marihuanu. Ne jenom Vietnamci i někdo jiný taky není dobrá, protože zničí jako život taky někoho jiného. To zničí – ano.

T: Pak Češi se samozřejmě staví, že jsou taková a není to pravda, že?

R1: Ano.

R1: Ne všichni, ale nevadilo mi, kdy oni myslí, ale hlavně ten marihuana zničí život někoho jiného. To dělá špatně – moc i jako alkohol to zničí život, no. To nedělá dobře.

T: Která skupina Vietnamců je dle Vás v nejhorší pozici v komunikaci s českou společností?

R1: No, teď ti mladí, kteří přichází – sem, no z vesnice, jsou chudí a tak tady chtějí jen pracovat, aby vydělali.

R2: Já, taky tak – souhlasím.

R3: Určitě taky si myslím, že ti co přicházejí naposledy – a chtějí tady vydělat peníze, oni jsou hodně chudí.

T: Tak to dělá i to, že lidé z Vietnamu jsou chudí a snaží se tady jako vydělat, že co nejvíc, to je účel, že no a když už nejde to, tak se hledá něco dalšího, že?

R1: Dávno přišli sem ti lidi, kteří tady žijou už dávno, přišli jako na studium a pracují, ale většinou asi už 10 nebo 15 roků účel jako rodiny nebo pracovat, aby poslali peníze do Vietnamu, i kdy dluží tady. Úvěr, oni měli úvěry za tolik peněz, aby mohli sem přijít.

T: Ale z toho si nic nedělejte i jak říkala R3, tak to dělají i média, že se tam vypíchne, že to byl Vietnamec, ale když byl rok 89 a otevřely se hranice a pak Češi začali jezdit ven do Evropy, tak taky byly zprávy, že Češi někde kradli nebo jedli paštiky nebo dělali někde něco.

R1: Ano, určitě, jako různé důvody, ne jenom, ale chce to většinou – určitě no vždycky existuje různé důvody, ale většinou, protože 3 ví, že no mladá – ona určitě má jiný názor, ale já žiju tu už 27 roků a sleduji i vietnamské jako zprávy, tak vím, že oni většinou přišli sem, jako většinou lidi, kteří žijou jako vesnic, tak mají, tak mají no, dluh – musí pracovat cokoliv – oni berou.

T: To první rozhodnutí odjet sem pracovat je rozhodnutí jednotlivce nebo to rozhoduje rodina?

R1: No já myslím, že určitě sám rozhodne, ale i kvůli, že rodiče nemají peníze, rodina – manželka a děti nemá, tak on sám rozhod sem.

R3: Že ho k tomu donutí ta situace.

R1: Ale určitě kvůli, že má rodiče – nemají, manželka taky nemá, tak oni souhlasí dohromady, dohromady souhlasí, že zastavit nemovitost a banka půjčí peníze, a pak tady musí moc pracovat. Musí zaplatit všechno. I peníze domů – do Vietnamu.

T: A počítají s tím, že tady budou muset tvrdě pracovat? Ví a jsou s tím srozuměni?

R1: Ano, musí jít pracovat tvrdě například v Otrokovicích jsou tam tři Vietnamci, jestli no, určitě budete vidět, protože tam pracují mí známí – pracují skoro každý den 12, 14 hodin. A včetně soboty taky. A neděli, kdy má práci – taky. A oni mají moc peněz měsíčně 34 000 – 30 000 Kč minimálně, ale pracují za tolik.

T: Oni jsou pořád - dělníci?

R3: Oni jsou jako technici – něco jako, že sváří různé věci.

T: Svářeči?

R1: Ano, ale ta práce je velmi těžká a pracují moc.

T: A to škodí i zdraví.

R1: Ano i škodí, ano zdraví. Ale oni nepotřebují vidět, že zdravé škodí nebo ne. Potřebuje moc peněz poslat tam – první platit dluh, potom rodinu – hrůza.

T: A ještě teda se zdravotnictvím, jste se tady nějak setkaly? Třeba byly jste v nemocnici? Nebo ošetřeny u lékaře.

R1: Dobře jsem byla třikrát a 2, taky třikrát v porodnici.

T: A dobré? Přístup lékařů a sester dobrý? Co chování?

R1: Dobře myslím. O moc lepší než u nás ve Vietnamu.

R2: Ano.

R1: Moc. U nás ve Vietnamu, když chcete se chovat dobře – peníze. I kdy máte zdravotní pojištění. Záleží, kolik máte – hrůza no, opravdu. Já jsem spokojená, jako zdravotnictví. Jenom, že nelíbí se mi, že určitě ne, jako 100% jako chování dobře, ale metodu – tak něco moc nelíbí se mi (smích).

R3: Jako, že chirurgie a tak – že má radši čínskou medicínu.

R1: Ano, (smích) operovat jo nebo odstranit jo, oni nechtějí léčit dlouhodobě, aby zdravé. No, nechtějí hledat příčinu. No, rychle na operaci to a léky – to není nikdy – není správně. Protože může bolet oči, ale původ není od toho, může od nosu, oni nechtějí najít. Jakou mají bolesti – tak dávat kapky, jo (smích) no. A jinak tak jsem spokojená. Dobré o mnoho lepší než u nás tam, opravdu.

T: Děkuji za rozhovor

Rozhovor

Míto: Zlín, Knihovna Františka Bartoše

Dne: 19. února 2014, 15:00 – 15:45

Respondentka 4

T: Dobrý den,

Na začátku rozhovoru Vám ještě jednou připomínám, že na základě naší dohody budou Vámi uvedené informace zpracovány anonymně a budou zpracovány pro bakalářskou práci na téma: „Interkulturní komunikace a vietnamská menšina Zlínského kraje“. Dále Vám chci připomenout, že máte možnost během rozhovoru odmítnout otázku. A jako poslední je informace o tom, že rozhovor bude zaznamenáván na diktafon pro účely dalšího zpracování. Souhlasíte?

R4: Ano.

T: Kolik je Vám let?

R4: Osmnáct.

T: Jak dlouho žijete v ČR, ve Zlíně?

R4: Narodila jsem se tady, takže šestnáct.

T: A rodiče? Jak dlouho žijí v ČR?

R4: Narodili se ve Vietnamu. No, tak tatka asi osmnáct ne, devatenáct let. Mamka asi šestnáct.

T: Máte sourozence?

R4: Ano, sestru, ta chodí na základní školu.

T: Mají rodiče české státní občanství?

R4: Mají trvalý pobyt.

T: Myslíte si, že mají zájem o získání českého státního občanství?

R4: No, podle toho, co mi říkali, tak jo.

T: Pracují tady? Co dělají?

R4: Tatka má bistro a mamka je doma, ale jako má živnostenský list.

T: Aha, má živnostenský list, ale nepracuje. Pečuje o rodinu?

R4: Ano. No, dřív měla obchod, ale teď už nemusí.

T: A Vy? Máte zájem?

R4: No, budu si teď žádat.

T: Studujete?

R4: Ano, studuji gymnázium, tady ve Zlíně.

T: Takže potom na vysokou? Máte už představu jakou?

R4: Ano, no asi VŠE v Praze.

T: A o univerzitě ve Zlíně jste nepřemýšlela? Nebo žádný obor se Vám nelíbí?

R4: Jako, že jo, ale chtěla bych někam dál.

T: A to si myslíte, že se můžete rozhodnout sama? Nebo rodiče do toho budou nějak mluvit?

R4: To jsem si řekla, že si chci rozhodnout sama.

T: A souhlasili?

R4: No, jo.

T: V rámci rodiny dáváte přednost vietnamské kultuře nebo české?

R4: No, tak u nás spíš vietnamské.

T: A jaké vietnamské tradice dodržujete?

R4: No, teďka byl ten nový lunární rok, tak to jsme oslavovali hodně.

T: A jak to probíhá? Scházíte se celá rodina a přátelé?

R4: No, celá rodina, přátelé a my jsme hlavně jeli ke známým do mmm do Kopřivnice a tam byla jako, že velká událost.

T: Velká událost?

R4: Ehm, několik rodin dohromady.

T: A z českých tradic a zvyků?

R4: Vánoce, Velikonoce, narozeniny. Jakože máme stromeček, dárky, ale ne žádné typické české jídlo. Žádný kapr nebo salát (úsměv).

T: Jaké jídlo doma vaříte? Jakému dáváte přednost?

R4: No, většinou vietnamské. Rodiče určitě vietnamské. Mě je to jedno.

T: Scházíte se s rodinou na společné jídlo během dnenebo na večeři?

R4: No, to zrovna u mě v rodině se nescházíme skoro vůbec, ale většinou se scházejí hodně u večeře.

T: A proč se nescházíte?

R4: No, protože tat'ka pracuje dlouho. Jsme tak jako zvyklé se sestrou, že prostě jíme tak různě. Protože zrovna ona nemá čas, tak – nebo já.

T: Svůj volný čas trávíte s českými nebo vietnamskými přáteli?

R4: No, spíš s českými.

T: A rodiče? Jak tráví volný čas? Mají vůbec nějaký?

R4: No, chodí sportovat.

T: Chodí sportovat. A co dělají?

R4: Chodí hrát tenis. Chodí – jakože i s českými, tak vietnamskýma přáteli. Takže chodí společně.

T: Takže mají vietnamské i české přátele?

R4: Ano.

T: Podnikáte s rodiči výlety? Třeba někam na hrad, na zámek?

R4: No, sem tam.

T: Výlety do přírody

R4: Ne, to asi ne.

T: A třeba kino nebo divadlo rodiče navštěvují?

R4: Tak divadlo – no, kino a divadlo asi ne.

T: A Vy?

R4: Já určitě jo.

T: Myslíte si, že by Vaši rodiče akceptovali, pokud byste si vybrala pro společný život českého partnera? Nebo si představují, že budete mít partnera vietnamského?

R4: No, museli by vidět, že by to jako klapalo, protože máme rozdílné kultury. Takže, jako, ale asi by to nezakazovali – zrovna moji rodiče. Ale většina to jako zakazuje.

T: Platí u Vás v rodině, taková ta vietnamská poslušnost vůči rodičům? Že rodiče mají to konečné slovo?

R4: No, většinou to tak je, no.

T: A jak se díváte na práci rodičů? Chtěla byste dělat něco jako tatínek?

R4: No, možná, že bych taky jakože chtěla podnikat a řídit to, ale asi ne ve stejném odvětví jako taťka.

T: Mě překvapilo, že jsem narazila na skupinu Vietnamců na fcb, a tam se taky už objevily názory na studium v tom smyslu, že někteří vietnamští rodiče už děti do školy nenutí s tím, že to stejně není potřeba.

R4: No, někteří třeba budou přebírat obchod po rodičích.

T: No, ale asi někteří nechtějí, ne?

R4: No, asi většina z nich nechce..., ale pak tak stejně skončí, a protože jim nic jiného nezbyvá – nenajdou školu, nenajdou třeba práci, na fcb, tam je to jak kdyby napsané – jak to je. No, taky si to tam čtu.

T: Vy jste s češtinou neměla problém?

R4: Ne, já jsem měla českou chůvu, takže ne.

T: Takže jste tam k ní třeba chodila každý den na několik hodin?

R4: No, vlastně my jsme bydleli u ní v podnájmu, takže jsem byla s ní pořád – měla jsem to místo jeslí. Ona byla vlastně i u mého porodu a vlastně doteď je to jakoby rodinná příslušnice.

T: Takže s ní udržujete vztahy dodneška?

R4: Ano, no já ji беру jako – babičku.

T: A jak ji oslovujete?

R4: Babi (úsměv).

T: No, a pak jste šla do české školky?

R4: Ano, ale i pak jsem chodila za tou chůvou – jako ne už na hlídání, ale jako bych chodila za babičkou.

T: A sestra taky?

R4: No, ta už ji měla jen chvíli – ta už byla potom s mamkou.

T: Doma mluvíte česky nebo vietnamsky?

R4: R4: No, obojí. Jakože vietnamsky, ale třeba, když mi nějaké slovíčko vypadne, tak musím česky. No, třeba takové ty těžší slova, a nebo když mluvím moc rychle, tak se mi do toho pletou česká slovíčka. Ale rodiče rozumí.

T: Oslovují Vás rodiče, spolužáci a přátelé českým jménem?

R4: Hmm, ano, je to jednodušší.

T: A rodiče navštěvovali kurzy českého jazyka?

R4: No, mamka chodila – myslím, tak minulý rok, tak nějak, ale pak už to nějak vzdala. **R4:** Ale jakože říkala, že by to zase chtěla zkusit naučit – protože, kvůli těm zkouškám.

T: Víte kde a jaké kurzy navštěvovala?

R4: Já teď už nevím, ale myslím, že někde na Kvítkové.

T: Ano, tam je Centrum na podporu integrace cizinců, tak asi tam, že?

R4: Ano. Tam byly nějaké kurzy pro cizince.

T: No, ono je to tam a pak ještě na Jižních Svazích. Tam jsem se byla taky podívat. Ale tam končili nějak před Vánoce a říkali, že budou pokračovat někdy snad na jaře.

T: Jsou rodiče schopni vyřídit si záležitosti na úřadech? Třeba OSSZ, FÚ?

R4: No, ano, většinou chodí sami.

T: Umí česky číst i psát?

R4: No, myslím, že umí.

T: A co si myslíte, že je motivovalo učit se český jazyk?

R4: Tak když se sem přestěhovali, tak se museli učit – aby se domluvili.

T: A proč se začali učit až po takové době?

R4: No, protože neměli čas – museli pracovat.

T: Celkově mi připadá, že o ty kurzy češtiny není zájem.

R4: Málo lidí má zájem, protože asi ani nemají čas, jelikož celé dny pracují. Navíc když je čeština těžká. Většinou vystačí běžně používaná slovíčka, která potřebují znát, a tak mají pocit, že jim to stačí. Asi nemají nějaký větší osobní zájem se v jazyce ještě zdokonalovat. Ale někteří se snaží češtinu naučit kvůli povolení k pobytu nebo k získání (dvojitě) občanství.

T: Kteří Vietnamci jsou podle Vás na tom s českým jazykem nejhůř?

R4: No, tak asi ti, co tady pracují jako ti dělníci nebo třeba v bistro, v nehtových studiích a tak. Ti, co pořád pracují.

T: A vietnamštinu Vás rodiče učili cíleně nebo jen tak, že mezi sebou mluvíte?

R4: No, když jsem byla menší, tak mě to učili i psát.

T: A umíte i psát vietnamsky?

R4: No, bez takových těch háčeků a tak. No, já jsem se naučila psát až jakoby později, protože jsem to zapoměla, když jsem začala chodit do školy. Tak jsem se to zase učila – asi nějak před dvěma lety.

T: Baví Vás to? Zajímá Vás to? Myslím vietnamský jazyk a kultura?

R4: Určitě.

T: Sledujete doma vietnamskou televizi nebo českou?

R4: Oboje. Rodiče spíše vietnamskou, no, tak někdy i českou.

T: Noviny a časopisy vietnamské kupují a čtou?

R4: No, vietnamské.

T: Takže je zajímavá i vietnamská politika?

R4: No, to bych – no spíše to dění ve Vietnamu. No, oni si hodně přečtou na internetu.

T: A česká politika je zajímavá?

R4: Ne, moc ne.

T: Byla jste už ve Vietnamu? Dovedete si představit nebo chtěla byste žít tam?

R4: Určitě ne natrvalo? Ale nějakou dobu bych tam klidně pobývala.

T: A Vy jste byla v té Hanoji?

R4: Ano.

T: A rodiče mluví rodiče o návratu do Vietnamu?

R4: No, když by byly peníze, tak by se chtěli určitě vrátit.

T: Proč?

R4: No, tak mají tam rodinu.

T: Jaké hodnoty uznáváte? Na co se u Vás klade důraz?

R4: No, určitě na vzdělání. A rodinu. Ještě k tomu vzdělání - vietnamští rodiče spíš nutí děti se učit. Pak to tak také dopadá. Dokud bydlí s rodiči, tak nemají na výběr a rodiče jsou většinou schopni vložit tolik peněz na doučování. Ale jakmile se dostanou na vysokou a už je nikdo nehlídá, tak se vymykají kontrole. Následkem toho, že se jako dospívající museli neustále "šprtát" a neměli takovou volnost jako české děti (diskotéky, bary, aj.), tak se stává, že potom pořád chodí "pařit" a neučí se. Nakonec je to tak, že většina vietnamských studentů nedodělá vysokou.

T: Proč?

R4: Tak asi abychom se měli dobře.

T: Setkala jste se Vy, rodiče nebo někdo ze známých s projevy rasismu nebo xenofobie?

R4: Ehmm. (přemýšlí)

T: Můžete mi říct, o co konkrétně šlo?

R4: No, párkrát na mě nějaké takové poznámky nebo tak.

T: Jako od spolužáků?

R4: Ne, to ne. Já jsem měla – jakože na štěstí vždycky dobré spolužáky. No, teď už ani ne, ale když jsem byla menší, tak někdy takové malé děti. Ale nic hrozného. Asi jsem si to nijak nezabírala.

T: A nějaká jiná zkušenost?

R4: Ne, to žádná.

T: Jak často jezdíte do Vietnamu?

R4: No, byla jsem čtyřikrát – pětkrát. No, jako by tak dva roky po sobě. A teďka plánujeme na příští rok, jak bude ten lunární rok – právě.

T: Na jak dlouho? Na měsíc?

R4: No, minimálně na měsíc.

T: Vadí Vám, když mi o Vás mluvíme, jako o Vietnamcích?

R4: Ne, ne nijak zvlášť.

T: Jak Vy vnímáte Čechy? V čem si myslíte, že jsou rozdílní od Vietnamců?

R4: No, určitě kulturní rozdíly, jiný životní styl – jiné cíle a tak. Kolikrát se zdá, že jsou Vietnamci celkem uzavřená skupina a baví se jen mezi sebou, ale není tomu úplně tak. Myslím, že je jednoduché se mezi ně dostat, ale musejí se respektovat určitá morální pravidla. Potom je vše v pohodě a oni vás přivítají s otevřenou náručí. Ono to může vypadat, že si rozumějí a hodně spolu komunikují. Kolikrát se zdá, že si říkají vše o jejich životech, ale to jen spíše tak okatě. Říkají si vše a přitom nic. Kolikrát se totiž nedá věřit nikomu než jen vlastní rodině. Ženy si spíše navzájem poklábosí, než že by se nějak svěřovaly svým přítelkyním. Přejde mi to někdy trošku falešně. A společnost se i dost dělí sociálně. "Bohatí s bohatýma" a "chudí s chudýma".

T: Napadá Vás ještě něco?

R4: No, Vietnamci se zaměřují na práci a vydělat peníze. Také bych poznamenala postavení ženy. Řekla bych, že je v rodině důležitá, ale ne tak moc jako muž. Po svatbě připadá rodině manžela. Takže proto v této kultuře tak moc usilují o chlapce v rodině. Hlavně kvůli zachování rodu, ale také, aby se o rodiče měl kdo starat, až budou staří. Teta má 4 děti - holky. A sestřenice (jedna z jejích dcer) mi říkala, že má starosti už teď, co bude v budoucnu, až se jí provdají všechny 4 a ona pak bude stará a nebude se o ni kdo starat, jelikož pak bude "patřit" manželově straně. Muž je většinou hlavou rodiny a může si dělat téměř cokoli si zamane. Kolikrát jsem slyšela, že třeba ve škole kluci bili nějakou holku. Ale ta holka nesměla nic dělat. Protože si to na kluka nesmí dovolit. Dívka by také měla být panna do svatby, jinak je považována za poskvřelenou. Ale už se to tak moc nedodržuje. Partnery si naštěstí mohou vybírat sami, ale většinou až kolem 25.- 27. roku si hledají životního partnera. Ten musí být především schválen rodinou. Třeba můj bratranec si dlouho nehledal žádnou přítelkyni. Sice sem tam byly nějakou potenciální, ale nic vážného. A minulý rok, když už ho celá rodina naháněla, že je moc starý, že mu táhne na třicet, že by se měl ženit, tak poznal nějakou dívku a vzali se celkem narychlo. Když jsem se ptala rodičů, jak se mohli tak rychle zamilovat a hned se vzít, tak mi řekli, že to nemůžu chápat, že to tak prostě chodí, že pochopím později. Ale říkala jsem si, že byli spolu teprve pár měsíců a navíc spolu ani nebydleli (oba bydleli u svých rodičů). Kolikrát se stane, že problémy vyplavou na povrch, až když spolu partneři žijí a pak nastává pár problémů. Jiné zvyky a tak.

Také výchova dětí je jiná. Vietnamské děti to mají v Česku velice těžké. Často neví, kam vlastně patří. Nikdy nebudou brány jako "opravdové" české děti a ve Vietnamu je taky nebudou brát jako "úplně" Vietnamce. Rodiče je tlačí přirozeně ke své kultuře, zvyky, tradice, aby se dodržovaly, a když děti odporují, tak to rodiče dávají za vinu špatnému vlivu společnosti, ve které se děti nacházejí. Ono se totiž nesmí vzdorovat. Naši rodiče vyrůstali v komunismu, ale zdejší vietnamské děti jsou zkrátka zvyklé na něco jiného. Obzvláště když jsou na návštěvě u kamarádů a vidí naprosto jiné chování rodičů tam a u nich doma. S tím ale měli rodiče tak trochu počítat, že jejich děti budou jiné. Společnost, ve které se nacházíme nás ovlivňuje, ať chceme nebo ne, takže tomu nedokážou zabránit. Nejlepší je najít nějakou zlatou střední cestu a učit samozřejmě děti, jak chtějí oni, ale také by jim měli dát více prostoru. Především pro svůj vlastní názor, který kolikrát nemohou říct, protože je rodiče většinou neposlouchají, co říkají. Protože oni se mají o ně starat, jsou starší a tady určují pravidla oni a děti jim do výchovy "kecat" nesmějí. Nejdůležitější je vážně respekt k rodičům a musí se poslouchat na slovo. To je tak nějak nejvíce řešené téma poslední dobou. Vztahy mezi dětmi a jejich rodiči. Domluva je často těžká, kvůli jazykové bariéře a především jiné mentalitě. Kolik vietnamských dětí má se svými rodiči chladné vztahy. Myslím, že si často neříkávají "mám tě rád/a".

T: Co si myslíte, že by Češi měli na sobě změnit ve vztahu k Vietnamcům?

No, asi možná jako by ten postoj – prvního dojmu asi. Jinak na závěr bych chtěla podotknout, že mi spíše trochu irituje, že Češi – často tykají Vietnamcům a mluví na ně povýšeně. Nevím proč, ale většinou to bývá, třeba návštěvník nějaké vietnamské večerky či obchodu. Možná, že je to tím prostředím, že Vietnamci pak působí, že jsou "něco podřadnějšího" právě kvůli takovéto práci.

V případě sportovního utkání mezi Čechy a Vietnamci, komu byste fandila?

R4: Nefandila bych nejspíše ani jedné straně. (nerozhodnost?)

T: Jaké hodnoty teda uznávají Vietnamci?

R4: No, určitě být vzdělaní, být zajištění – mít hodně peněz. Proto jsou ochotni pracovat skoro - pořád.

T: A jste tady spokojeni?

R4: Ano já i rodiče. Rodiče jsou spokojenější, než kdyby byli ve Vietnamu.

T: A proč?

R4: No, kvůli těm možnostem tady – jako, že – že můžou i vycestovat ne jenom tady pracovat. A že si tady vydělají. Taky to prostředí tady – ti lidi, že je to tady vzdělanější.

T: A třeba, jak Češi jezdí k moři, trávíte taky dovolenou tak, a nebo spíše tu dovolenou právě trávíte ve Vietnamu?

R4: No, dovolenou jako – někam jinam. Do Vietnamu je to jakoby – domů.

T: Víte co mi připadá zvláštní, že rodiče tady jsou spokojeni, líbí se jim tady, ale stejně si přejí vrátit se zpět do Vietnamu.

R4: Hmm, ano chtějí.

T: Je pravda, že ve Vietnamu existují velké rozdíly mezi městem a vesnicí? Protož já si to moc nedovedu asi představit. No, protože já bydlím tady taky na vesnici a tady zas tak ten rozdíl moc není, a nebo mi to nepřipadá.

R4: No, tady ne. Ale ve Vietnamu je moc velký rozdíl. No, je tam rozdíl v čem žijou – je to tam takové - - je to takové špinavé.

T: Vy se zajímáte o tu vietnamskou politiku. Nevadí Vám, že je tam komunismus?

R4: No, jako určitě mi to vadí, i když se mě to nijak nedotýká a jakože já se v té politice jako moc nevyznám. Takže to moc právě zatím nesleduju.

T: Myslíte si, že jsou Vietnamci uzavřeni vůči české společnosti?

R4: Ne, nemyslím – pořád se to tak říká, ale nemyslím.

Děkuji za rozhovor.

Rozhovor

Místo: Uherské Hradiště, prodejna respondentky

Dne: 21. února 2014, 11:00 – 11:45

Respondentka 5

Dobrý den,

na začátku rozhovoru Vám ještě jednou připomínám, že na základě naší dohody budou Vámi uvedené informace zpracovány anonymně a budou zpracovány pro bakalářskou práci na téma: „Interkulturní komunikace a vietnamská menšina Zlínského kraje“. Dále Vám chci připomenout, že máte možnost během rozhovoru odmítnout otázku. A jako poslední je informace o tom, že rozhovor bude zaznamenán na diktafon pro účely dalšího zpracování. Souhlasíte?

R5: Ano.

T: Jak dlouho žijete v České republice?

R5: Tak – třináct let.

T: Jaké je Vaše zaměstnání?

R5: No, já mám tento obchod. Mám živnostenský list.

T: Máte české státní občanství?

R5: No, chtěla jsem teď pořídit.

T: Máte o to zájem? Ted' od Nového roku je nová zkouška, víte to?

R5: Je, ale je to od deseti – myslím, od deseti roků do 21 roků.

R5: Ale já mám 22, takže já stejně musím podat žádost.

T: No, ted' už budete mít dvojí občanství.

R5: Ano, je to tak. Proto mám zájem.

T: Jaké kultuře dáváte přednost?

R5: No, to je těžké říct.

T: Nebo oboje? Převzali jste nějaké zvyky a tradice české?

R5: No, ano – Vánoce, Velikonoce, narozeniny.

R5: No, slavíme taky jako, že všechno.

T: Z jakého důvodu?

R5: No, tak asi proto, že tady žijeme – tak asi chceme to tomu asi přizpůsobit, nějak – no.

T: A vietnamské zvyky?

R5: No, lunární Nový rok. A nebo taky slavíme Den žen a dětský den, jo.

T: A kdy to je ten Den žen?

R5: Den žen slavíme aj jako světové, aj jako naše – naše je 3. srpna ne, to je 20. října.

T: Máte děti?

R5: Ne, nemám.

T: Svůj volný čas trávíte jak?

R5: No, tak většinou, jak jsem chodila do školy, tak jako s kamarádama a víkendech třeba do baru nebo jakože sedět někde na kafe – povídat si. Ale teď jak pracuju, tak tak už jsem doma. Většinou po práci vařím, uklízet a odpočívat.

T: A třeba sportovat?

R5: Sportovat – no sportovala jsem, ale teď už ne. Teď jako třeba občas chodím – jako cvičit, jo. A jinak nic.

T: A třeba cestování a návštěva hradů a zámků, jak jsme zvyklí my Češi?

R5: No, to spíš všechno, jak jsem chodila do školy. Teď už třeba o prázdninách někam do zahraničí.

T: Jezdíte třeba k moři?

R5: Ano, jezdím. Ano, ráda – no. I památky, jsem byla hodně. A třeba do zahraničí taky jezdím hodně. No, byla jsem teď v Itálii a ve Vietnamu. Dobrý, no – líbí se mi.

T: Máte i české přátele?

Ano, mám aj české, aj vietnamské.

T: Takže to nerozlišujete nějak?

R5: Ne, vůbec.

T: Myslíte si, že je pravda, že jsou Vietnamci uzavření vůči české společnosti?

R5: Tak to záleží jak pro koho. Třeba pro mě – hmm, já jsem taková přátelská. Takže já si myslím, že když třeba jsme hodní otevření, tak oni aj k nám. A když jsme uzavření, tak to je jasné, že no. A třeba někteří oni nejsou zvyklí, oni si myslí, že čeští, že jsou někteří aj rasisti – no, a nevím – to záleží i na prostředí – městě, kde žijou.

T: Vy jste do České republiky přijela s rodiči?

R5: Ne, oni se rozhodli a přijeli tak asi před – dvacet let jsou tady.

No, a my jsme přijeli, asi když jsem měla dva roky.

R5: Navštěvovala jste nějaké kurzy českého jazyka?

R5: No, chodila jsem do školy. Učila mě paní učitelka, ale jakože třeba ve volném čase. Tak jako, že mě učila třeba obrázky nebo se mnou popovídala. Ale žádný kurz tady nebyla v té době pro mě.

T: A rodiče?

R5: No, rodiče už chodívali. Jako na takový kurz, jako že tam byli po práci večer – nevím – to mě tak řekli (úsměv).

T: Co si myslíte, že je k tomu motivovalo?

R5: No, sami se rozhodli – aby se domluvili, tady.

T: Chodíte si vyřizovat osobní záležitosti na úřady sama? Třeba na OSSZ, FÚ? A co úředníci? Jste spokojena s jejich přístupem?

R5: Ano, chodím sama, problémy nemám. Úředníci jsou dobří.

T: A rodiče?

R5: Rodičům asi jo, mají problémy – no, asi kvůli čeština. Je těžká pro nás.

T: Mluvit umí. A co psaní a čtení?

R5: No, psaní je těžší, no.

T: Takže potřebují nějakou pomoc?

R5: No, ano.

T: No, třeba vím, že ve Zlíně je osoba, která pomáhá ostatním s vyřizováním těchto záležitostí na úřadech.

R5: No, tady je taky jeden – pán – on je tlumočník. Takže, ten pomáhá, no.

T: No, já pracuji na OSSZ ve Zlíně a mám pocit, že oni se někdy bojí, nebo jsou takový nedůvěřivý vůči úředníkům.

R5: Ano, ano, bojí. No, tak asi tím, že ta čeština je pro ně, jako těžší, no. No, někdy si myslí, že když je to zadarmo, tak není to moc dobré. U nás jsme zvyklí platit – no, za všechno.

T: A když mluvíte doma s rodiči, mluvíte česky nebo vietnamsky?

R5: Ne, vietnamsky.

T: Používáte ve vietnamštině i nějaká česká slova?

R5: Hmm, někdy možná jo. Ale málo. Umím vietnamsky dobře.

T: A máte i české jméno? Oslovují Vás tak přátelé a rodiče?

R5: Ano, hlavně přátelé – je to jednodušší pro ně.

T: Takže Vy jste vyrůstala nějakou dobu ve Vietnamu, že?

R5: Ano, my jsme přijeli sem se strejdou za rodiči.

T: Aha, takže rodiče pracovali tady a Vy jste byla ještě ve Vietnamu?

R5: Ano, doma ve Vietnamu.

T: Účastníte se třeba vietnamských kulturních akcí tady? Např. ty dětské dny?

R5: Jo, ano. Já jsem – jakože organizátor.

T: Pro jakou organizaci?

R5: No, my jako Vietnamci požádáme – jako Vánoce - české, dětský den každý rok a tak. Nebo teď začalo – hmm, no ten Den žen.

T: Účast je velká?

R5: No, myslím, tak kolem – dvě sta lidí, no.

T: No, u nás ve Zlíně bylo teď před vánocemi pečení a vaření tradičních vánočních pokrmů a cukroví.

R4: Jako českého? A taky, jako byl o to zájem.

R5: Jo, tak to jo.

T: A Vy dáváte přednost vietnamskému nebo českému jídlu?

R5: Já spíš české.

T: Proč?

R5: Nevím, já jsem tady zvyklá jako od malička – takže česká jídla – nevím, je to takové míň koření. A asi je to takové trošku jiné než vietnamské.

T: A rodiče?

R5: Určitě vietnamské. Ale mamka, má jako ráda i české, ale většinou všichni mají rádi vietnamské, takže.

T: Vietnamsky jste se naučila ještě ve Vietnamu, že? Píšete i vietnamsky?

R5: No, ano píšu.

T: Jak se Vám líbí v ČR?

R5: No, jsem tady spokojená.

T: Chtěla byste žít ve Vietnamu?

R5: Hmm, ne. Jako třeba tak na dovolené, tak jo. Ale tak jako na pořád, zatím - ne.

T: Je pro Vietnamce důležité vzdělání? Jak jste spokojená s českým školstvím?

R5: Je důležité určitě. Já jsem spokojená. Chodila jsem taky ve Vietnamu do školy, no dá se přirovnat, že tady jako škola to je – učitelé jsou takoví, jako upřímnější. A ti žáci jsou taky jako takový hodní No, pomáhají a to učení je tady takové – snad, snadnější. A ... je tady větší volnost, víc volnější. Různé aktivity pro děti – kino, zájezdy. Máme příležitost třeba do zahraničí učit se a poznat vše. Ale ve Vietnamu tam je to zaměřené jenom na učení. Tam ráno vstaneš a jdeš do školy. Pak oběd a pak zase škola do večera. A potom doučování to bývá, tak celý rok. Pořád. No a ještě svátek učitelů – dárky pro učitele. No, dřív to tak nebylo, ale teď hodně. No, tak jak kteří učitelé – ale někteří nedáš dárek – tak špatné pro tvoje děti.

T: Chodila byste raději do vietnamské školky nebo školy?

R5: No, možná školka – nevím, nevdala by mi. Ale já si myslím, že škola by neměla být. Děti se víc začlení a to je dobré.

T: Je vzdělání pro Vietnamce důležité?

R5: Ano, určitě je. Doufají, že bude lepší život, ale no, já nevím, asi si nemyslím, ne tady. Takové práce – je pro vás - - no, Čechy. A taky asi málo.

T: Proč? Jakou školu jste studovala?

R5: No, gymnázium ve Starém Městě.

T: Gymnázium? A nechcete pokračovat dál vysokou školou?

R5: Hmm, nevím – ne.

T: Proč ne?

R5: Chtěla jsem zkusit – spíš začít pracovat. Ale stejně já si myslím, že i kdybych dosáhla třeba tu výšku za čtyři roky a pak ještě pár roků – hmm – tak stejně bych potom pracovala. Protože mám – moje kmošky, oni taky jakože – studovaly výšku a potom stejně skončily – aj práva a tak v obchodě nebo podnikání. Tady málo pracovního místa pro nás se školou. No, počítají s tím, že stejně pak prodávat nebo jít někam jiná republika. No, tady v kanceláři málokdo.

T: Jak často se vracíte do Vietnamu?

R5: No, většinou, když máme nějaké ty svátky nebo babička slaví devadesátiny nebo vánoce. No, jednou tak za dva roky. Ti, kteří nemají peníze, tak i jednou za deset let. No, teď už asi častěji, ale opravdu dřív i deset nebo dvacet let.

No, a když sem přijdou noví, z vesnice, tak musí splácet – tu cestu sem. Ta je stojí hodně peněz.

T: Podporují Vietnamci, kteří žijí mimo Vietnam, rodinu nebo rodiče ve Vietnamu?

R5: Ano, dycky, tady třeba pracujeme a po letech tam posíláme peníze – babičce a tak.

T: A to je nějaké nepsané pravidlo?

R5: Není, není to nějaké pravidlo, ale to je něco .... Nevím.

T: Očekává to ta rodina ve Vietnamu?

R5: No, to záleží zase na jaké rodině, zase. Třeba naše rodina posílají peníze a když třeba někdo nemá, tak nemůže poslat. Ale většinou to tak bývá.

T: Je to takové nepsané pravidlo?

R5: Ne, ne.

T: Vnímají to jako svoji povinnost?

R5: Povinnost – no dá se to tak říct.

T: Nebo z toho důvodu, aby si rodina ve Vietnamu myslela, že se tady mají dobře?

R5: Hmm, ne.

T: Takže je to na rozhodnutí každého, jestli bude nebo nebude posílat peníze?

R5: No, ale většinou to tak dělají. Jo, oni si myslí, že když – hmm, rodiče jim pečují a starají se o ně, tak že když mají rodinu, tak se mají tak nějak to vracet nebo tak.

T: Sledujete vietnamskou politiku?

R5: Politiku moc ne – málo.

T: Českou?

R5: Českou, tak někdy.

T: Televizi sledujete vietnamskou nebo českou?

R5: Aj českou aj vietnamskou.

Ale večer, když to mají rodiče puštěné a dívají se na vietnamskou, tak se taky chvílku dívám na vietnamskou.

T: Časopisy, knihy čtete vietnamské nebo české?

R5: No, já čtu časopisy české. A nějaké knihy čtu – sem – no sem - tam.

T: Takže nepřemýšlíte o té škole do budoucna?

R5: Ne.

T: Vadí Vám, když o Vás mluvíme jako o Vietnamcích?

No, vadí - po pravdě? Protože třeba oni si myslí, protože to je tak, že třeba – někteří žijou tady jako Vietnamci, někteří tady dělají takové špatné věci – tak třeba Češi budou myslet, že všichni jsme stejně – no a mě to docela vadí.

T: No, a teď, jak třeba vnímáte zprávy v médiích o nelegální činnosti Vietnamců v ČR?

R5: No, já jsem to taky viděla – četla jsem někdy ve zprávách, kdy jako No, tak všude jsou špatní i dobří lidé.

T: Jak vnímáte Čechy? Co si o nich myslíte?

R5: Jako?

T: Co se Vám na nih líbí nebo nelíbí?

R5: No, líbí se mi, že jsou takoví – no, upřímní, hodní a dycky, když potřebujete, tak poradí nebo pomůže, no a nic nechce za to. No, párkrát třeba jsem ztratila ve vlaku, oni mě pomáhali a byli takový hodní.

T: Setkala jste se někdy s projevem rasismu nebo xenofobie vůči vlastní osobě? Nebo u někoho z přátel nebo rodiny?

R5: No, setkala – ve škole většinou. Ale jak jsem byla malá, teď už ne. Ale to jsme byli ještě malí.

T: A můžu se zeptat, o co přesně šlo?

R5: Tak říkali, no, že jsme jakože – šikmoocí nebo Čňané nebo, no.

T: Kolik Vás bylo Vietnamců ve škole.

R5: No, já jsem chodila do jazykovky – tak tam bylo docela hodně. Protože, tady je jenom jedna škola. A jak jsem chodila do Starého Města, tak tam jsem byla jenom já a jedna holka – myslím.

T: Ale např. nějaký útok nebo jiný problém?

R5: Ne, ne nic.

T: A třeba někdo z Vašich blízkých?

R5: Ne, nic jsem neslyšela.

T: Jaký rozdíl vidíte mezi Čechy a Vietnamci?

R5: No, Vietnamci se chtějí mít se dobře, vydělat peníze, na rodinu a vzdělání.

Češi si víc užívají života. Ale no, my zase ne. My trpíme.

T: Co tím myslíte?

R5: My pracujeme každý den do večera, pořád pracujeme, pracujeme. Ale za ty peníze zase koupíme auto, barák a všechno. Ale místo, aby jsme si užívali třeba někde na dovolené, tak – to moc ne. Třeba víkendech – nechám všechno a jít na procházku na kafe, tak to ne. My dřeme celý měsíc, celý rok a pak z toho koupíme všechno, co chceme, ale potom – potom to zdraví – je to nejdůležitější - tak.

T: Měla jste chuť? A jak třeba dlouho?

R5: Ano, měla. Tak půl roku nebo rok.

T: A máte s ní nějaký vztah? Stýkáte se?

R5: Ne, ona byla naše prodavačka, ale tak, že rodiče byli v práci a ona se starala o mě.

T: Stýská se Vám po něčem z Vietnamu?

R5: No, asi jenom babička. No, tam jsou velké rozdíly se životem tady.

T: Co tím myslíte?

R5: No, velké rozdíly mezi vesnicí a městem. Ve městě – tam žijí – jako takoví ti bohatší lidi. A to není jak tady, třeba – hmm bohaté lidi a chudý – to je jakože tady to je jakože stejné. Ten úroveň je takový stejný. Ale u nás to takový strašně rozdílný. Jakože bohatší – oni jsou takoví hmm, hmm já nevím, jak to mám říct. No, že když jsou tam chudí, tak nemají právo jako na nic. A tam když mají peníze ti bohatí, tak můžou dělat všechno.

T: Myslíte si, že se rodiče budou chtít vrátit do Vietnamu?

R5: No, já si myslím, že jo. Mají tam rodinu. A to je moc důležité pro nás.

T: A myslíte si, že by si přáli, abyste se vrátila taky?

R5: No, já si myslím, že jo. No. Ale to je až za dlouho.

T: Myslíte si, že by akceptovali Vaši volbu českého partnera?

(Smích)

T: Nebo ne jenom českého?

R5: Ne, pro naši rodinu ne.

T: A proč myslíte, že ne?

R5: No, já nevím – možná je to tím, že on má jinou kulturu, jazyky a všechno, takže se možná nepřizp – nepřizpůsobil k nám.

T: A kdyby i se chtěl i přizpůsobit?

R5: No, (úsměv).

T: Pokud by byl nějaký zápas v tenise nebo v hokeji mezi Vietnamci a Čechy, komu, byste fandila?

No, (smích) – určitě Vietnamci. Rodiče taky.

T: Rodiče mají české občanství?

R5: Ne.

T: A budou si žádat?

R5: Ne, myslím, že ne – není potřeba – není to priorit.

T: A můžu se zeptat, jak třeba probíhá u Vás ta oslava nového lunárního roku?

Oslava tak to záleží na jaký rok, třeba tento rok – minulý rok jsme objednali sál, to je to je velký sál, no a minulý rok jsme, hmm všechno jídlo vařili doma. Ale tento rok už jsme to usnadnili, že jsme to objednali, tam. Připravili jsme děckám nějaké hry nebo nějaké představení. Třeba já je učím tancovat nebo zpívat nebo nějakou písničku zazpívat a pak tam máme to karaoke, tak kdo chce, tak zazpívá a tak – no.

T: Takže hodně jídla?

R5: No, hodně jídla.

T: Vietnamského? Českého nic?

R5: Teď tento rok jsme měli i české.

T: To mě zajímá. A co třeba?

R5: Jsme měli všichni řízky.

T: Teď mě tak ještě napadlo, ale to jen tak mimo, ještě jsem se nikoho nezeptala. Prý Vietnamci mají problém s mléčnými výrobky. Je to pravda?

R5: Ne, tak to nevím. Já s tím teda problém nemám a rodiče taky ne – no.

T: Ještě ty Vánoce. Tady slavíte jak?

R5: Menší oslava, my to slavíme jen tak doma, máme stromeček. Kapr jsme měli jen tak, když jsme byli malí, ale teď už ne. Ale taky jako vaříme vietnamské jídlo – závitky a tak.

T: A třeba na ty Velikonoce chodí kluci s pomlázkou?

R5: No, taky (smích), ale kdy jsme byli malí – teď už ne.

T: Co byste si přála, aby se tady něco změnilo? Třeba přístup Čechů?

R5: No, myslím, si, že zatím je to dobrý, jsem spokojená. Víc jsme o tom nepřemýšlela – zatím.

T: A třeba nějaké Vaše přání do budoucnosti?

R5: No, nevím, --- nepřemýšlela jsem zatím asi.

T: A neplánujete ani odejít z Hradiště třeba do nějakého většího města? Třeba do Prahy? Tam je větší vietnamská komunita.

R5: Jo, je tam, vím. Ale já si myslím, že v menších městech je to takové klidnější a i lidi jsou takoví klidní – mě to tak vyhovuje, no.

T: Děkuji za rozhovor.

P IV: POZVÁNKA NA SOCIOKULTURNÍ KURZ - ČESKY

**SOCIO-
KULTURNÍ
KURZ
ZDARMA!**

Pro cizince z třetích zemí

Workshops pečení a vaření tradičních českých vánočních pokrmů a cukroví

pořádá pro cizince ze třetích zemí
sociokulturní kurz na téma:

Pečení a vaření tradičních českých vánočních pokrmů a cukroví

Kurz se uskuteční v rámci

Centra pro rodinu Zlín na Jižních svazích ve Zlíně

www.cpr-zlin.cz

- seznámení s kulturními zvyklostmi ČR
- příprava tradičních vánočních jídel včetně ochutnávky

Kdy:
Začátek:

10. 11. a 24. 11. 2013
od 15:00 do 18:00 hodin

Kde: Okružní 5298, Zlín (Jižní Svahy)

- Sociokulturní kurz je **ZDARMA**
- Hlavní částí bude Vaše tvorba

Tento projekt je spolufinancován z prostředků Evropského fondu pro
integraci zahraniční příslušná třetích zemí

Správa uprchlických zařízení MV ČR
Centrum na podporu integrace cizinců pro Jižní Moravu
Lorencova 3791, 760 01 Zlín

tel.: + 420 577 018 651
e-mail: iczihl@suz.cz
www: integracnecentra.cz

P V: POZVÁNKA NA SOCIOKULTURNÍ KURZ - VIETNAMSKY

Khóa học Văn hóa Xã hội MIỄN PHÍ

Dành cho người nước ngoài

Lễ giảng sinh Séc – Nấu , nường những
món ăn truyền thống và làm bánh ngọt

Trung tâm văn hóa xã hội dành cho người nước ngoài với chủ đề:

Giảng sinh Séc – nấu, nường những món ăn truyền thống và bánh ngọt

Khóa học sẽ được tổ chức tại :

Trung tâm dành cho các gia đình Zlín tại Jižních svazích TP.Zlín

www.gpr-zlin.cz

Làm quen với văn hóa và tập quán Séc

Chuẩn bị những món ăn truyền thống và thưởng thức

Tại: Okružní 5298, Zlín (Jižní Svahy)

Vào ngày: 10.11 và 24.11.2013

Bắt đầu :từ 15:00 đến 18:00 giờ

- Khóa học hoàn toàn MIỄN PHÍ
- Chính các bạn là người trực tiếp tham gia

Nhà văn hóa xã hội và Hội người nước ngoài ở thành phố Zlín và các thành phố khác trong vùng hỗ trợ tài trợ người nước ngoài từ nhập Visa được đóng tài trợ từ nguồn tài chính của quỹ Châu Âu dành cho người nước ngoài đến từ nước thứ ba từ nhập.

Ủy ban thị trấn MV ČR

Trung tâm giúp đỡ người nước ngoài hội nhập tỉnh Zlín

Lorencova 3791, 760 01 Zlín

tel.: + 420 577 018 651

e-mail: iclin@suz.cz

[www: integracentra.cz](http://www.integracentra.cz)